

Nr 108

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag för budgetåret 1956/57 till Stockholms högskola m. m.; given Stockholms slott den 2 mars 1956.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiasastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Ivar Persson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen behandlas det betänkande med förslag och utredning angående Stockholms högskolas personalorganisation, m. m., som avgivits av den inom ecklesiastikdepartementet tillkallade utredningsmannen för utarbetande av en organisationsplan för upprustning av Stockholms högskola.

Förslag framlägges om en betydande förstärkning av högskolans personalorganisation. För nästa budgetår föreslås sålunda inrättande av ett 50-tal nya tjänster. Av dessa må särskilt nämnas följande, nämligen en professur i historia, två laboraturer, varav en i kvartärgeologi, särskilt tillämpad kvartärgeologi, och en i zoofysiologi, en preceptor i straffrätt samt sex docentbefattningar. Härjämte föreslås att beslut redan nu fattas om inrättande vid senare tidpunkt av en professur i fysik samt två laboraturer, varav en i matematik och en i analytisk kemi, samt femton docentbefattningar.

Förslag framlägges vidare om en viss förstärkning av högskolans anslagsmedel till materiel och nyanskaffning av apparater m. m.

Till engångskostnader för byggnadsarbeten äskas för nästa budgetår en medelsanvisning av 2 000 000 kronor. Huvudparten härav avses för nybyggnad för högskolans fysiska institut, medan återstoden avser restaureering av högskolans kanslibyggnad samt utarbetande av program och ritningar för nybyggnader för ämnena kemi och botanik.

Slutligen föreslås att terminsavgifterna vid högskolan helt avskaffas från och med nästa budgetår.

*Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms
slott den 2 mars 1956.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LINDHOLM.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anför chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Persson, följande.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under bilagan åttonde huvudditeln, punkten 104, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition, för budgetåret 1956/57 beräkna till Bidrag till Stockholms högskola ett förslagsanslag av 9 000 000 kronor.

Jag anhåller nu att få ånyo anmäla denna anslagsfråga, varvid jag jämväl torde få beröra vissa spörsmål rörande Stockholms högskolas anslagsbehov för budgetåren 1957/58 och 1958/59.

Bidrag till Stockholms högskola

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	1 572 500	1 572 500
1950/51	2 028 600	1 903 369
1951/52	2 607 300	2 733 302
1952/53	3 936 000	4 406 003
1953/54	6 125 000	6 481 689
1954/55	4 763 000	4 625 604
1955/56 (statsliggaren s. 547 ff)	6 738 000	
1956/57 (förslag)	8 900 000	

I. Inledning

I »syfte att trygga Stockholms högskolas ställning och möjliggöra högskolans utveckling under så gynnsamma arbetsbetingelser, som omständigheterna medgiva», slöts år 1948 ett avtal mellan staten, Stockholms stad och högskolan rörande högskolans finansiering. Enligt detta avtal, som trätt i kraft den 1 juli 1949, fastställes stat för högskolan av Kungl. Maj:t.

Till bestridande av den utgiftssumma som enligt den fastställda staten icke täckes av högskolans egna medel — (*anslagssumman*) — skall staten och Stockholms stad bidra enligt följande grunder:

- a) När anslagssumman icke överstiger 4 800 000 kronor, bidrager staden med $\frac{1}{4}$ av densamma, dock högst med 700 000 kronor, och staten ansvarar för resten. Uppgår anslagssumman till mer än 4 800 000 kronor, utgår stadens bidrag med 1 200 000 kronor och resten täckes av staten.
- b) I statens och stadens bidrag inräknas icke värdet å tomter och byggnader, som de upplåtit eller må komma att upplåta till högskolan.
- c) Stadens bidrag bör i första rummet användas för tillgodoseende av de humanistiska och stats- och rättsvetenskapliga avdelningarnas behov.

Enligt den för högskolan för innevarande budgetår fastställda huvudstaten uppgår Stockholms stads bidrag till det för staden avtalsenliga maximibeloppet, 1 200 000 kronor, och statens bidrag, som redan nämnts, till 6 738 000 kronor.

Då förutnämnda avtalsfråga anmäldes i propositionen 1948: 219 framhöll dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet, att det av ett flertal utredningar, i främsta rummet universitetsberedningen, socialvetenskapliga forskningskommittén och naturvetenskapliga forskningskommittén, påvisats, att en betydande, både personell och materiell upprustning vore av nöden för att sätta Stockholms högskola i stånd att uppnå och bibehålla paritet med statsuniversiteten. Departementschefen konstaterade emellertid samtidigt, att avtalet icke innebure någon förpliktelse att omedelbart påbörja en upprustning av högskolan.

I anslagsäskanden för budgetåret 1949/50 och påföljande budgetår framlades från högskolans sida förslag om en betydande upprustning av högskolan. Med hänsyn till det statsekonomiska läget ansåg sig dock statsmakterna under de första åren efter avtalets ikraftträdande endast kunna i tämligen begränsad omfattning tillmötesgå kraven på en upprustning av högskolan.

Statsutskottet anförde i sitt av riksdagen godkända utlåtande 1952: 157 (s. 22), att utskottet vore medvetet om de stora och allvarliga brister, som föreläge beträffande utrustningen av Stockholms högskola. Utskottet fann det önskvärt, att en långsiktig plan uppgjordes för högskolans upprustning. Härvid borde behovens angelägenhetsgrad klarläggas i vad avseende såväl lärarkrafter som lokaler och materiel samt den ordningsföljd angivas, i vilken utbyggnaden lämpligen borde bedrivas under hänsynstagande till att åtgärderna finge den fördelning på olika budgetår att de ekonomiska förutsättningarna för deras genomförande tedde sig möjliga. Utskottet förordade, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhölle om att en dylik utbyggnadsplan uppgjordes, som sedan kunde läggas till grund för Kungl. Maj:ts och riksdagens prövning av Stockholms högskolas anslagsäskanden.

Sedan Kungl. Maj:t med anledning av denna begäran från riksdagens sida uppdragit åt kanslern för rikets universitet att uppgöra en dylik plan, anmodade kanslern den 26 augusti 1952 högskolans styrelse att genom vederbörande organ vid högskolan låta verkställa utredning i ämnet. Den 30 september 1952 överlämnade styrelsen till universitetskanslersämbetet ett inom högskolan av dess rektorsnämnd uppgjort förslag med tillhörande kostnadsberäkningar, avseende budgetåren 1953/54—1957/58. I sitt yttrande över högskolans anslagsäskanden för budgetåret 1953/54 uttalade kanslern, att ifrågavarande plan enligt hans uppfattning i åtskilliga avseenden måste göras till föremål för översyn och ytterligare bearbetning. I propositionen 1953: 123 ansåg jag mig böra biträda kanslerns uppfattning.

Med anledning härav avlät rektorsämbetet vid högskolan med skrivelse den 28 juli 1953 en inom ämbetet upprättad promemoria, innehållande en sammanställning för de särskilda ämnena över för budgetåret 1953/54 inrättade tjänster och anvisade anslag, erforderliga nya tjänster och anslagsökningar under femårsperioden 1953/58 ävensom av lärarrådet eller andra vederbörande organ framförda motiveringar till de i utrustningsplanen angivna behoven m. m. Universitetskanslern accepterade i sitt yttrande över högskolans anslagsbehov för budgetåret 1954/55 i väsentlig utsträckning de i sistnämnda plan framställda förslagen. Kungl. Maj:ts i propositionen 1954: 136 framlagda förslag innebar en viss förstärkning av Stockholms högskolas resurser men icke den upprustning av högskolan, som kanslern i sitt nyssnämnda yttrande ansett erforderlig och angelägen.

I två vid 1954 års riksdag väckta, likalydande motioner (I: 474 och II: 617) yrkades, bland annat, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle hemställa, att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga en sådan plan för upprustning av Stockholms högskola, att högskolan vid utgången av budgetåret 1957/58 uppnått en för undervisningen betryggande effekt. I dessa motioner anfördes bland annat följande.

Såvitt framgår av propositionen 1954: 136 har vid departementsbehandlingen av högskolans anslagsäskanden den av högskolan med anledning av 1952 års riksdagsbeslut framlagda planen icke blivit beaktad i så måtto att den lagts till grund för Kungl. Maj:ts förslag. För de av styrelsen på grundval av lärarrådets förslag framlagda petita för budgetåret 1954/55 har däremot femårsplanen legat till grund. Sålunda har för nämnda budgetår upptagits dels de begärda anslagsökningar, som rektorsnämnden hänfört till budgetåret 1953/54, men som icke blivit tillgodosedda i propositionen 1953: 123, dels ock de i upprustningsplanen för budgetåret 1954/55 upptagna äskandena. Universitetskanslern har i sitt utlåtande över högskolans anslagsbehov för nästa budgetår i det stora hela ställt sig bakom lärarrådets plan och framlagt förslag om en betydande utökning av den vetenskapliga personalen och en viss förstärkning även av övriga personalkategorier. Departementschefen har emellertid endast i mycket begränsad omfattning upptagit de sålunda tillstyrkta förstärkningarna. En jämförelse mellan upprustningsplanen i vad den avser budgetåren 1953/54 och 1954/55, å ena

sidan, och vad som beviljats för det förstnämnda budgetåret samt nu föreslagits för det sistnämnda, å andra sidan, ger vid handen att ett stort gap redan uppkommit mellan vad högskolemyndigheterna och kanslern funnit nödvändigt och vad Kungl. Maj:t ansett sig kunna medgiva. I fråga om personalanslaget må här framhållas att ett realiserande av upprustningsplanen skulle intill den 1 juli 1954 ha tillfört högskolan 59 nya befattningar. Vid bifall till propositionen nr 136 kommer högskolan att för de båda ifrågasvarande budgetåren få personalförstärkning med allenast 24 nya tjänster, alltså långt mindre än hälften av vad som upptages i högskolans femårsplan, vilken universitetskanslern lagt till grund för sina anslagsäkanden till högskolan. Mot bakgrunden av denna jämförelse torde det icke vara överdrivet att påstå, att den förstärkning som sålunda givits och nu föreslås knappast kan karakteriseras såsom en upprustning. Frågan om högskolans upprustning är så mycket mer brådskande som högskolans myndigheter redan 1952 framlagt en prognos över antalet studenter vid högskolan åren 1952—1960, vilken bebådar en mycket stark ökning därav. Enligt denna skulle högskolan under var och en av höstterminerna 1952 och 1953 få cirka 1 000 nya studenter. De verkliga siffrorna blev 959 respektive 1 025. För de följande åren under decenniet förutser prognosen en kontinuerlig ökning av antalet nyinskrivna, som hösten 1960 skulle uppgå till minst 1 450 och högst 2 500. Med hänsyn till denna ökning av studentantalet ter det sig oundvikligt att statsmakterna omedelbart och på allvar tar itu med frågan om högskolans upprustning, om vars ofrånkomlighet dock alla torde vara ense. Den av högskolan framlagda upprustningsplanen bör därför snarast möjligt tagas upp till behandling av Kungl. Maj:t och därefter föreläggas riksdagen. Högskolans upprustning bör enligt vår mening planläggas och bedrivas så, att högskolan uppnår en fullt effektiv undervisningskapacitet senast vid slutet av budgetåret 1957/58. I avvaktan på upprustningsplanens framläggande är det emellertid med hänsyn till den starkt ökande tillströmningen till högskolan och för att uppnå den fördelning av kostnaderna för upprustningen på flera budgetår, som statsutskottet ansett önskvärd, enligt vår mening nödvändigt att högskolan redan för nästa budgetår tillföres ytterligare tjänster och anslagsökningar utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit i propositionen nr 136.

Med anledning av det i motionerna I: 474 och II: 617 framställda yrkandet om en upprustningsplan för Stockholms högskola förordade statsutskottet i sitt utlåtande nr 137 — under framhållande av nödvändigheten av att högskolan inom rimlig tid komme i paritet med universiteten i Uppsala och Lund — att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhölle om att en översyn genom en på lämpligt sätt sammansatt organisationskommitté komme till stånd rörande högskolans nuvarande resurser, utbyggnadens lämpliga utformning, behovens angelägenhetsgrad, åtgärdernas fördelning på olika budgetår m. m. De dittills verkställda utredningarna i ämnet borde enligt utskottets mening utgöra en lämplig grund för kommitténs blivande arbete. Då ifrågasvarande arbetsuppgifter näppeligen enligt statsutskottets mening kunde bli fullgjorda inom sådan tid, att resultatet av på desamma grundat förslag kunde föreläggas redan 1955 års riksdag, förutsatte utskottet, att Kungl. Maj:t utan hinder av det genom kommittén på-

gående utredningsarbetet vid budgetberedningen för budgetåret 1955/56 komme att tillgodose de ändamål vid högskolan, som kunde betecknas som särskilt angelägna. Statsutskottet hemställde, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte i anledning av motionerna I: 474 och II: 617, i vad de avsåge en upprustningsplan för Stockholms högskola, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en översyn av dittills verkställda utredningar för upp- rustning av högskolan och utarbetande av en organisationsplan härför i en- lighet med vad av statsutskottet angivits i dess utlåtande. I skrivelse den 25 maj 1954, nr 323, anmälde riksdagen, att riksdagen fattat beslut i enlig- het med vad utskottet föreslagit.

Genom beslut den 14 januari 1955 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla en utredningsman för att utarbeta den av riksdagen begärda organisationsplanen för upprustning av Stock- holms högskola och verkställa de utredningar i övrigt, som utredningsman- nen kunde finna påkallade i samband därmed. Tillika uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att vara utredningsmannen behjälplig vid ut- arbetande av en plan för tillgodoseende av högskolans lokalbehov. Genom beslut sistnämnda dag tillkallade jag såsom utredningsman för sagda ända- mål *byråchefen i ecklesiastikdepartementet Torsten Sigvard Arén.*

I skrivelse den 20 maj 1955 har *styrelsen för Stockholms högskola* — på grundval av förslag i ämnet från högskolans lärarråd — framlagt förslag till stat för högskolan för budgetåret 1956/57, utmynnande i förslag om stats- bidrag med 9 796 600 kronor och bidrag från Stockholms stad med 1 200 000 kronor. Förslaget innebär alltså en höjning av statens bidrag med 3 058 600 kronor.

Stockholms stadsfullmäktige har enligt beslut den 19 september 1955 till- styrkt det av styrelsen framlagda statförslaget.

Kanslern för rikets universitet har — med överlämnande av omförmälda statförslag — den 12 september 1955 avgivit utlåtande över högskolans anslagsbehov för nästa budgetår och därvid anfört bland annat följande.

Då den åt en särskild utredningsman uppdragna utredningen angående högskolans upprustningsbehov ännu icke slutförts framlägger jag efter sam- råd med utredningsmannen i avvaktan härpå förslag om tillgodoseende av ytterligare en rad av de mest angelägna anslagsbehoven inom högsko- lan. Kommer resultatet av förevarande utredning att framläggas innan budgetberedningen för 1956/57 avslutats är det min avsikt att i samband med att jag beredes tillfälle yttra mig över utredningen framlägga sådana ytterligare äskanden för nämnda budgetår, som jag härvid kan finna på- kallade.

Utredningsmannen för utarbetande av en organisationsplan för upp- rustning av Stockholms högskola har den 27 december 1955 avgivit b e t ä n - k a n d e med utredning och förslag angående förstärkning av Stockholms

högskolas personalorganisation, m. m. (stencilerat). Häröver har yttrandena avgivits av kanslern för rikets universitet, efter hörande av styrelsen för Stockholms högskola och högskolans rektorsnämnd, samt av riksräkenskapsverket och statskontoret.

Utredningsmannen uttalar inledningsvis, att han funnit den del av utredningsuppdraget, som avser utarbetande av en plan för tillgodoseende av Stockholms högskolas lokalbehov, vara av så tidskrävande och omfattande natur, att en mera fullständig dylik plan icke kunnat framläggas i så god tid, att den kunde underställas 1956 års riksdag. Å andra sidan syntes det utredningsmannen angeläget, att den av riksdagen begärda organisationsplanen för högskolans upprustning i övrigt skulle kunna föreligga inom sådan tid, att den kunde läggas till grund för Kungl. Maj:ts och riksdagens prövning av Stockholms högskolas anslagsäskanden redan för budgetåret 1956/57. Med hänsyn härtill har utredningsmannen ansett det lämpligt, att i det nu framlagda betänkandet i fråga om högskolans lokalförhållanden endast taga ställning till vissa byggnadsfrågor, vilka från högskolans sida upptagits i dess anslagsäskanden för nämnda budgetår. Utredningsmannen uttalar, att han har för avsikt att i ett senare betänkande framlägga en plan för tillgodoseende av högskolans lokalbehov i övrigt.

Sedan riksdagen år 1954 begärt att en organisationsplan för högskolans upprustning skulle uppgöras, har i 1955 års statsverksproposition framlagts förslag om en väsentlig förstärkning av högskolans personella och materiella resurser från och med innevarande budgetår. Dessa förslag har vunnit riksdagens bifall. Härigenom har den av högskolan år 1952 uppgjorda upprustningsplanen, avseende budgetåren 1953/54—1957/58, i stort sett realiserats till och med etappen för budgetåret 1954/55. Till grund för sitt arbete har utredningsmannen lagt nyssnämnda upprustningsplan, som uppgjorts bland annat med ledning av de förslag i fråga om högskolan, som framlagts av 1945 års universitetsberedning m. fl. kommittéer, samt högskolans anslagsäskanden för budgetåret 1956/57. Genom besök vid högskolans olika institutioner samt överläggningar med högskolans rektor, olika ämnesrepresentanter och tjänstemän vid högskolan har utredningsmannen sökt bilda sig en uppfattning såväl om de skilda behov, som föreligger, som om behovens angelägenhetsgrad. Utredningsmannen uttalar, att han därvid kommit till den uppfattningen att vissa tjänster, som i och för sig har en hög angelägenhetsgrad, icke lämpligen bör tillkomma förrän i samband med att vederbörande institution erhåller ökat lokalutrymme. Härfter anför utredningsmannen följande.

Vid utredningsarbetets fullgörande har för mig som vägledande framstått statsutskottets understrykande av nödvändigheten av att Stockholms högskola inom rimlig tid kommer i paritet med universiteten i Uppsala och Lund. Vid bedömningen av högskolans personalbehov och behov av anslag

till materiel m. m. har jag därför i stort sett endast ansett mig böra taga hänsyn till det nu aktuella studentantalet. Jag vill härvid även erinra om att chefen för ecklesiastikdepartementet med stöd av nådigt bemyndigande den 30 juni 1955 samma dag tillkallat särskilda sakkunniga, vilka antagit benämningen 1955 års universitetsutredning, med uppgift att utreda universitetens och högskolornas behov med hänsyn till det förutsedda starkt växande studentantalet i vårt land och det av samhällsutvecklingen ökade behovet av universitets- och högskoleutbildad arbetskraft. Icke minst för att möta det ökade behov av akademiska lärarkrafter, som denna utveckling medför, framstår det för mig såsom angeläget, att Stockholms högskolas personella och materiella resurser inom en ganska snävt begränsad tidsperiod bringas i paritet med universitetens i Uppsala och Lund. Vad beträffar personalorganisationen har jag ansett mig böra räkna med en treårsperiod, omfattande budgetåren 1956/57—1958/59, med huvudvikten lagd på de två första budgetåren, där ej lokalförhållandena föranlett till annat. Då det gäller att utarbeta en plan för tillgodoseende av högskolans lokalbehov, ligger det i sakens natur, att hänsyn måste tagas till det starkt växande studentantalet. Då utredningsuppdraget på detta område enligt mitt bedömande delvis kommer att sammanfalla med universitetsutredningens uppdrag, har jag för avsikt att samråda med utredningen vid byggnadsplanens uppgörande.

I sitt yttrande över utredningsmannens betänkande uttalar *högskolan* beträffande högskolans byggnadsfråga, att det måste betraktas som högskolans för närvarande allra mest trängande önskemål, att nybyggnadsverksamheten för högskolan under de närmaste åren bedrivs i forcerad takt och att de nya institutionsbyggnadernas storlek därvid avvägs under fullt beaktande av det ökande studentantalet. Högskolan anser sig böra såsom ett önskemål av högsta angelägenhetsgrad framhålla, att i första hand de förslag i lokalfrågor, som nu framförts av utredningsmannen, måtte ofördröjligen genomföras, och att även i fortsättningen högskolans utbyggnad måtte komma att bedrivas i avsevärt snabbare takt än hittills varit fallet. Enligt högskolans mening måste det betraktas som en trängande nödvändighet, att nya byggnader för kemi och botanik med största skyndsamhet kommer till stånd, då dessa ämnen eljest kommer att bilda »flaskhalsar» för de studerande, sedan högskolans examenskapacitet i fysik och zoologi väsentligt ökats genom tillkomsten av nya institutionsbyggnader.

Vad beträffar lokalfrågan för högskolans botaniska institut och därmed sammanhängande spörsmål erinrar *universitetskanslern* om att i Stockholm eller dess närhet finnes, förutom nämnda institut, även botaniska institutioner. Det synes kanslern därför icke uteslutet, att vissa fördelar i olika hänseenden kan stå att vinna genom ett samarbete mellan högskolan och dessa institutioner. Kanslern förutsätter, att utredningsmannen vid sitt fortsatta utredningsarbete uppmärksammar detta spörsmål och upptager detsamma till närmare utredning.

II. Stockholms högskolas omfattning

(Bet. s. 8 f.)

Stockholms högskola omfattar — förutom en allmän avdelning — en matematisk-naturvetenskaplig, en stats- och rättsvetenskaplig och en humanistisk avdelning. Någon motsvarighet till de teologiska och medicinska fakulteterna vid universiteten i Uppsala och Lund finnes sålunda icke vid Stockholms högskola.

Enligt statistisk årsbok 1955 utgjorde antalet studerande vid Stockholms högskola hösten 1954 3 590. Vid denna tidpunkt uppgick det sammanlagda antalet studerande inom de juridiska och filosofiska fakulteterna vid universitetet i Uppsala till 4 175 och vid universitetet i Lund till 3 159. De studerande fördelade sig på sektioner (motsvarande) på följande sätt:

	Uppsala	Lund	Stockholm
Matematisk-naturvetenskapliga sektionen	935	757	708
Humanistiska sektionen	2 740	1 987	2 253
Juridiska fakulteten	500	415	629
Summa	4 175	3 159	3 590

Hela antalet studerande hösten 1954 vid Stockholms högskola översteg sålunda det sammanlagda antalet inom motsvarande fakulteter vid universitetet i Lund men understeg motsvarande antal vid universitetet i Uppsala. Antalet studerande inom rätts- och statsvetenskapliga avdelningen vid Stockholms högskola var dock större än antalet studerande såväl inom juridiska fakulteten vid universitetet i Lund som vid universitetet i Uppsala. Omkring en tredjedel av de studerande vid Stockholms högskola kommer enligt av högskolan lämnad uppgift från landsorten.

Enligt av utredningsmannen från statistiska centralbyrån inhämtade uppgifter avlades följande examina åren 1949/50—1954/55 inom de filosofiska och juridiska fakulteterna vid universiteten i Uppsala och Lund samt vid Stockholms högskola:

	Uppsala	Lund	Stockholm
Fil. kand. (hum.)	875	569	664
Fil. kand. (naturv.)	273	272	244
Fil. mag. (hum.)	649	529	329
Fil. mag. (naturv.)	322	311	154
Pol. mag. (fil.)	34	28	40
Fil. lic. (hum.)	164	126	191
Fil. lic. (naturv.)	115	108	127
Jur. kand.	394	316	595
Pol. mag. (jur.)	20	33	75
Jur. lic.	7	4	6
Summa	2 853	2 296	2 425

Skillnaden mellan det totala antalet avlagda examina i Stockholm och Lund var sålunda relativt obetydlig. Det totala antalet lägre filosofiska examina utgjorde i Uppsala 2 153, i Lund 1 709 och i Stockholm 1 431, medan antalet filosofie licentiatexamina var högst i Stockholm med 318 mot 279 i Uppsala och 234 i Lund. Antalet juridiska examina i Stockholm var icke oväsentligt högre än antalet dylika examina i Uppsala och Lund.

Antalet disputationer åren 1949/50—1954/55 inom de filosofiska och juridiska fakulteterna vid universiteten i Uppsala och Lund samt vid Stockholms högskola framgår av följande av utredningsmannen uppgjorda sammanställning.

	Uppsala	Lund	Stockholm
Fil. dr (hum.)	102	71	62
Fil. dr (naturv.)	55	32	58
Jur. dr	7	4	4
Summa	164	107	124

I den av Kungl. Maj:t för budgetåret 1955/56 fastställda huvudstaten för Stockholms högskola balanserar utgifter och inkomster å ett belopp av 8 686 900 kronor. Under budgetåret 1949/50 — det första budgetår under vilket nu gällande avtal om högskolans finansiering tillämpades — utgjorde motsvarande belopp 3 306 000 kronor. Av följande i betänkandet intagna sammanställning framgår de i huvudstaten för budgetåret 1955/56 och för budgetåret 1949/50 upptagna utgifts- och inkomstposternas storlek.

Utgifter

	Budgetår	
	1955/56	1949/50
1. Avlöningar, <i>förslagsvis</i>	4 950 000	2 190 000
2. Omkostnader, <i>förslagsvis</i>	788 900	433 000
3. Materiel m. m.	760 000	336 000
4. Engångskostnader för materielanskaffning	200 000	40 000
5. Engångskostnader för byggnadsarbeten....	1 585 000	—
6. Bidrag till vissa institutioner	143 000	147 000
7. Pensioner och livräntor, <i>förslagsvis</i>	260 000	160 000
Summa kronor	8 686 900	3 306 000

Inkomster

1. Avkastning från högskolans fonder	490 000	560 000
2. Avgifter från de studerande	190 000	395 000
3. Hyror och arrenden	30 600	25 500
4. Bidrag från enskilt håll	35 600	48 200
5. Diverse inkomster	2 700	4 800
6. Bidrag från Stockholms stad	1 200 000	700 000
7. Bidrag från staten	6 738 000	1 572 500
Summa kronor	8 686 900	3 306 000

De sålunda lämnade siffrorna ger enligt utredningsmannen en viss bild av de ökade resurser, som efter nyssnämnda avtals ingående ställts till högskolans förfogande. I anslutning härtill framhåller utredningsmannen, att siffrorna för budgetåret 1955/56 dock måste ses mot bakgrunden av den förändring av penningvärdet, som ägt rum efter budgetåret 1949/50, och att antalet vid högskolan nyinskrivna undergått en icke oväsentlig ökning sedan sistnämnda budgetår. Enligt av högskolan till utredningsmannen lämnade uppgifter har vid högskolan höstterminerna 1950—1954 nyinskrivits respektive 713, 965, 959, 1 025 och 1 028, innebärande en ökning med drygt 44 procent. De studerandes fördelning på de olika avdelningarna framgår av följande av utredningsmannen redovisade sammanställning.

	Nat.	Jur.	Hum.	Summa
Ht 1950	137	160	416	713
Ht 1951	165	177	623	965
Ht 1952	180	116	663	959
Ht 1953	185	92	748	1 025
Ht 1954	177	109	742	1 028
Ökning i procent	29,2		78,37	44,17
Minskning i procent		31,88		

III. Utökning av personalorganisationen vid Stockholms högskola

A. Allmänna synpunkter

(Bet. s. 12 f.)

Utredningsmannen framhåller till en början, att den icke oväsentliga förstärkning av Stockholms högskolas personalorganisation, som vidtagits från och med innevarande budgetår, avgjort inneburit en viss inknappning av de äldre universitetens försteg i detta avseende. Särskilt i fråga om docentbefattningar och befattningar för såväl vetenskapligt utbildad som annan biträdespersonal inom de matematisk-naturvetenskapliga och humanistiska avdelningarna är, påpekar utredningsmannen, högskolan dock alltjämt eftersatt i förhållande till universiteten i Uppsala och Lund. Inom den stats- och rättsvetenskapliga avdelningen vid högskolan vore antalet befattningar något högre än inom de juridiska fakulteterna vid universiteten i Uppsala och Lund. Å andra sidan vore det totala antalet inom denna avdelning inskrivna studerande icke obetydligt större än motsvarande antal i Uppsala, respektive Lund. Med hänsyn härtill är enligt utredningsmannens mening en förstärkning av avdelningens personella resurser påkallad för att högskolan skall ernå paritet med universiteten.

Härefter anför utredningsmannen:

Frågan om den juridiska och samhällsvetenskapliga utbildningen har emellertid under senare år varit föremål för utredning genom 1949 års kommitté för den juridiska och samhällsvetenskapliga utbildningen. Kommittén har den 27 april 1953 avgivit betänkande i ämnet (SOU 1953: 15 och 16). Sedan universitetskanslern hört vederbörande universitets- och högskolemyndigheter och tagit del av de yttranden över betänkandet, vilka avgivits direkt till Kungl. Maj:t av andra myndigheter samt vissa organisationer och sammanslutningar, har kanslern i utlåtande den 16 december 1954 framlagt ett modifierat förslag till omorganisation av den juridiska och samhällsvetenskapliga utbildningen. Såväl kommitténs som kanslerns förslag innebär i fråga om Stockholms högskola en betydande utökning av personalorganisationen, särskilt inom den rätts- och statsvetenskapliga avdelningen. Den i högskolans upprustningsplan upptagna förstärkningen av denna avdelnings personella resurser är mindre omfattande än enligt kommitténs och kanslerns förslag, men den ligger icke helt i linje med dessa förslag. Med hänsyn härtill och då jag förutsätter, att frågan om en omorganisation av den juridiska och samhällsvetenskapliga utbildningen inom en snar framtid kommer att prövas av statsmakterna, anser jag mig icke böra framlägga förslag om någon utökning eller förändring i övrigt i fråga om stats- och rättsvetenskapliga avdelningens personalorganisation.

De sakkunniga, som jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 maj 1953 tillkallats för utredning av med psykologutbildningen sammanhängande frågor och som antagit benämningen psykologutredningen, har den 11 mars 1955 avgivit betänkande (SOU 1955: 11) angående psykologisk utbildning och forskning. Remissbehandlingen av detta betänkande är ännu ej avslutad. Enligt utredningens förslag skall den psykologiska fackutbildningen anknytas till de filosofiska fakulteternas utbildning i psykologi, pedagogik och sociologi, och utredningen föreslår med hänsyn härtill en förstärkning av nämnda ämnens personella resurser vid bland annat Stockholms högskola. De förslag till personalförstärkning för ämnena psykologi, pedagogik och sociologi, vilka framlägges i det följande, bygger på undervisningens nuvarande organisation och föregriper enligt min mening icke ett ställningstagande till psykologutredningens förslag. Det torde även böra nämnas, att psykologutredningen, som ingående övervägt de psykotekniska institutets ställning och resurser, i fråga om psykotekniska institutet vid Stockholms högskola, vilket saknar motsvarighet vid universiteten i Uppsala och Lund, föreslagit, att detsamma skall organiseras som ett fristående statligt institut under av Kungl. Maj:t utsedd styrelse. Under sådana omständigheter har jag ansett mig sakna anledning att ingå på frågan om en upprustning av institutet.

Från högskolans sida har i dess anslagsäskanden för nästa budgetår i fråga om avdelningsbiblioteken vid högskolan gjorts framställning dels om en utökning av personalen vid såväl matematisk-naturvetenskapliga som humanistiska biblioteket, dels ock om förändring i fråga om löneställningen och (eller) anställningsformen för viss personal vid nämnda bibliotek och juridiska biblioteket. Universitetskanslern uttalar i utlåtande över högskolans anslagsäskanden, att det förefaller honom önskvärt, att på motsvarande sätt som beträffande universitetsbiblioteken i Uppsala och Lund en organisationsundersökning företages beträffande nämnda tre avdelningsbibliotek och ryska institutets bibliotek. Vid denna undersökning bör enligt kanslern även utredas frågan om samordning av dels dessa bibliotek och dels dessa och andra offentliga bibliotek i Stockholm. I avvaktan på en sådan undersökning är kanslern beträffande de tre avdelningsbiblioteken icke beredd föreslå någon reglering av anställningsform och löneställning, inrättande av ny tjänst eller någon annan form av anslagsförstärkning. Med anledning av vad universitetskanslern sålunda föreslagit erinrar jag om att under punkterna 77 och 83 i bilagan åttonde huvudtiteln till 1955 års statsverksproposition förordats, att överbibliotekarien vid vardera av universitetsbiblioteken i Uppsala och Lund skulle i samråd med statens organisationsnämnd verkställa en översyn av bibliotekets organisation, samt att Kungl. Maj:t den 12 september 1955 förordnat förste bibliotekarien vid universitetet i Lund Knut Knutsson att biträda organisationsnämnden och överbibliotekarierna vid nämnda översyn. Vid Stockholms högskola har enligt lärarrådets beslut från och med den 1 juli 1955 inrättats en bibliotekskommission med uppgift att leda och samordna biblioteksverksamheten vid högskolan samt att företräda högskolan i biblioteksfrågor, där ej sådan representativ funktion vore uppdragen åt annat organ. Kommissionens funktion skall vara konsultativ. Den av universitetskanslern föreslagna undersökningen beträffande högskolans tre avdelningsbibliotek och ryska institutets bibliotek bör enligt min mening komma till stånd och torde lämpligen böra verkställas av nämnda kommission i samråd med statens organisationsnämnd. Jag anser mig där-

för icke böra föreslå någon förändring beträffande ifrågavarande biblioteks personalorganisation eller resurser i övrigt.

I direktiven för 1955 års universitetsutredning erinras om att universitetskanslern föreslagit en särskild utredning av laboratorernas vid universiteten och vissa högskolor ställning och arbetsuppgifter, och uttalas, att denna utredning torde böra utföras av universitetsutredningen. Nämda omständighet har jag efter samråd med utredningens ordförande ansett icke utgöra hinder för mig att föreslå inrättande av ett fåtal nya laboratorsbefattningar vid högskolan.

Med hänsyn till inom civildepartementet pågående översyn av löneställningen för institutionsvaktmästare, laboratoriebiträden m. fl. har jag icke ansett mig böra taga ställning till väckta förslag om uppflyttning i högre lönegrad av befattningar för dylik personal.

Utredningsmannen framhåller vidare, att en jämförelse mellan personaltillgången för olika ämnen, representerade inom de filosofiska fakulteterna i Uppsala och Lund, visat, att mer eller mindre betydande olikheter i många fall föreligger för ett och samma ämne såväl i fråga om antalet befattningar som dessas natur. Skillnaden i personaltillgång syntes i vissa fall vara föranledd av ett eller flera speciella skäl, såsom olikheter i forskningens omfattning och inriktning, i antalet studerande och dess fördelning på olika stadier, i undervisningens organisation och omfattning samt i lokalförhållanden, men i andra fall torde några dylika skäl icke vara för handen. Utredningsmannen påpekar, att samma ämnen ej heller är undantagslöst företrädda vid båda universiteten och att sålunda exempelvis professor i musikforskning endast finns i Uppsala och professor i jämförande språkforskning, särskilt indoeuropeisk, endast i Lund. Under berörda omständigheter måste en utökning av Stockholms högskolas personella resurser för undervisning och forskning i syfte att i detta avseende bringa högskolan i paritet med universiteten i Uppsala och Lund enligt utredningsmannens åsikt inriktas på att tillskapa en personalorganisation vid högskolan, vilken i stort sett kan anses likvärdig med universitetens. Utredningsmannen framhåller att en viktig faktor vid bedömande av lärarbehovet i de särskilda ämnena givetvis är det antal, som studerar ämnet. Denna faktor får dock enligt utredningsmannens mening icke överbetonas, bland annat därför att de uppgifter som står att få många gånger är tämligen osäkra. Lärarbehovet påverkades emellertid jämväl av många andra faktorer, såsom de studerandes fördelning på olika stadier, om särskilda ett-betygskurser och särskilda två-betygskurser för lägre filosofiska examina anordnas, om dylika kurser anordnas en eller två gånger per läsår och om särskilda licentiatkurser givas. I nu berörda avseenden föreligger, påpekar utredningsmannen, ofta för ett och samma ämne olikheter vid de skilda lärosätena, mången gång föranledda av bristande tillgång till lärarkrafter.

Högskolan uttalar till en början, att den av utredningsmannen företagna, utomordentligt noggranna och grundliga utredningen med full klarhet

bekräftat vad tidigare utredningar fastslagit rörande de omfattande brister i högskolans personella och materiella utrustning, som måste fyllas för att sätta högskolan i stånd att prestera ett effektivt arbete i forskning och undervisning. Högskolan anser sig med tillfredsställelse kunna konstatera, att utredningsmannen efter de ingående undersökningar, som lett till slutförandet av den första fasen av hans utredning, kommit till resultat, vilka utgör ett starkt stöd för den ståndpunkt i uppdragningsfrågorna som högskolans myndigheter konsekvent intagit. Särskilt framhålles, att utredningsmannen synes i huvudsak dela den principiella uppfattning rörande innebörden av uttrycket paritet, som framförts redan i högskolans uppdragningsplan av år 1952. Högskolan hade däri bland annat yttrat, att den paritet med statsuniversiteten, som högskolan eftersträvade och som enligt högskolans mening borde vara målet för den aktuella långsiktiga uppdragningsplanen, kunde karakteriseras så, att högskolan inom sina områden erhöle en funktionsduglighet av samma valör som statsuniversiteten för närvarande hade. För att uppnå ett sådant tillstånd är det, anför högskolan vidare, nödvändigt, att högskolan för sina läroämnen utrustas med personal, driftsanslag och lokaler, tillräckliga för att sätta den i stånd att bedriva en effektiv undervisning ävensom att ge lärare och framskridna elever erforderlig tid för aktiv forskning. Högskolan krävde sålunda att likasom de äldre statsuniversiteten bli effektivt fullrustad med avseende på alla de stora examensämnena inom sina fakulteter. Resurserna för de olika ämnena måste därvid till en viss grad avvägas med hänsyn till den väntade omfattningen av verksamheten med hänsyn till studentantal m. m. Å andra sidan behövde pariteten givetvis icke utesluta, att vissa specialämnen endast bleve representerade vid ett enda lärosäte, såsom för närvarande vore fallet exempelvis med egyptologi i Uppsala och sinologi i Stockholm. Ett genomförande av utredningsmannens förslag innebär enligt högskolans åsikt, att några av de för närvarande mest kännbara luckorna i högskolans utrustning fyllas. Högskolan anser det dock nödvändigt att framhålla, att ett bifall till utredningsmannens förslag, särskilt i fråga om lärarbefattningar av lägre grader leder till ett tillstånd, som ej kan betecknas såsom full paritet med statsuniversiteten. Särskilt framhålles, att den allvarliga brist i högskolans nuvarande utrustning, som betingas av det otillräckliga antalet assistent- och amanuensbefattningar, även vid ett bifall i full utsträckning till utredningsmannens förslag, endast kommer att delvis avhjälpas. För rekryteringen av de högre lärarbefattningarna och för den vetenskapliga forskningen vore dessa befattningar av utomordentligt stor betydelse. Högskolan anser sig därför med skärpa böra understryka, att den av utredningsmannen föreslagna personalförstärkningen utgör ett minimum av vad som erfordras för att bringa högskolan till den paritet med de äldre statsuniversiteten, vars uppnående inom rimlig tid av riksdagen betecknats som nödvändigt. Förslaget måste sålunda enligt högsko-

lans mening obeskuret genomföras senast inom den angivna tidsfristen. Det synes högskolan vara av största vikt, att principbeslut härom fattas redan av 1956 års riksdag. Högskolan framhåller även, att högskolans upprustning till paritet endast innebär ett nödvändigt inhämtande av den eftersläpning i förhållande till statsuniversitetet, som föreligger i högskolans utrustning. I nuvarande läge, då verkställda prognoser pekade mot en mycket starkt ökad tillströmning av studenter under den närmaste 10-årsperioden, krävdes en allmän akademisk upprustning för att möta de krav, som härigenom komme att ställas på forskningen och undervisningen vid universitet och högskolor. Hithörande frågor vore föremål för behandling av 1955 års universitetsutredning, och högskolan hade funnit det utomordentligt angeläget att framhålla, att utredningsmannens förslag endast avsåge att föra högskolan fram till ett utgångsläge, jämförbart med nuvarande läge vid universitetet i Uppsala och Lund, från vilket sedan den för alla lärosäten gemensamma, fortsatta upprustningen kunde igångsättas. Ett genomförande av utredningsmannens förslag borde därför ske utan dröjsmål och finge icke för högskolans del inverka hindrande eller förse- nande på denna fortsatta upprustning, vilken måste bedrivas parallellt med de förstärkningar, som syftade mot paritet. Det vore med andra ord för högskolan väsentligt att icke endast uppnå ett tillstånd av paritet med de äldre universitetet utan att både uppnå och bibehålla detta tillstånd.

Universitetskanslern framhåller till en början, att han funnit sig i stort sett kunna ansluta sig till de i utredningsmannens betänkande för treårsperioden 1956/57—1958/59 uppdragna riktlinjerna för högskolans upprustning. Härefter anför kanslern i huvudsak följande.

Främst på grund av den korta remisstiden och vissa frågors nära samband med olika lokalproblem har jag emellertid icke funnit det möjligt att ingå på en prövning i detalj av de förslag, som hänför sig till budgetåren efter det nästkommande. Frågan om högskolans upprustning under budgetåren 1957/58 och 1958/59 kan komma att påverkas av de förslag, som är att förvänta från 1955 års universitetsutredning. Vidare torde i detta sammanhang böra erinras om att frågan om högskolans framtida organisation såsom akademiskt lärosäte alltjämt står öppen. Även detta spörsmål har nära samband med högskolans framtida uppbyggnad. Jag utgår emellertid från att åtgärder från Kungl. Maj:ts sida inom den närmaste tiden kommer att vidtas för närmare utredning av detta ärende. Till följd av angivna förhållanden är jag — med undantag för vad i organisationsplanen föreslagits med avseende å docentinstitutionen — nu allenast beredd att ta definitiv ståndpunkt till de i planen föreslagna åtgärderna för budgetåret 1956/57. De av högskolan i dess yttrande över betänkandet framställda yrkandena anser jag mig endast i mycket begränsad utsträckning nu kunna biträda. De krav, som i nämnda yttrande framställts från högskolans sida på en upprustning utöver den i betänkandet angivna, torde, i den mån de icke kommer att tillgodoses i förevarande sammanhang, böra upptagas till bedömande i samband med prövningen av högskolans anslagsframställningar för budgetåren 1957/58 och 1958/59.

Statskontoret anser, att man vid en fortsatt upprustning av Stockholms högskola bör i vad gäller personalorganisationen lägga huvudvikten vid sådana områden, som är ägnade att befrämja en ökad utbildning av lärare för det högre skolväsendet. Den i många fall kortfattade motivering som lämnats för de olika förslagen hade emellertid gjort det svårt för ämbetsverket att med någon säkerhet bedöma vilken personaluppsättning, som kunde vara lämplig och erforderlig inom varje särskilt ämnesområde. *Statskontoret* hade heller icke ansett sig kunna ingå på en närmare granskning därav. På ett par punkter hade dock förslagen givit ämbetsverket anledning till uttalande. Med hänsyn till de betydande utgifter, som ett genomförande av de i betänkandet framlagda förslagen skulle komma att medföra för statsverket, kunde *statskontoret* icke underlåta att fästa uppmärksamheten vid det mellan staten, Stockholms stad och Stockholms högskola år 1948 ingångna avtalet rörande högskolans framtida ställning. I utlåtande över avtalsförslaget hade ämbetsverket uttalat farhågor beträffande de ekonomiska konsekvenserna av avtalet och bland annat pekat på att stadens bidrag vore maximerat till 1,2 miljoner kronor. Då någon bestämmelse om maximering av statens bidrag däremot icke förutsatts, skulle ökade kostnader vid inträffande penningvärdesförsämringar komma att helt drabba statsverket. Den hittillsvarande utvecklingen hade till fullo bekräftat de uttalade farhågorna. Ett realiserande av utredningsförslaget skulle, påpekar *statskontoret* vidare, redan för nästkommande budgetår innebära, att statens ekonomiska insats för högskolans verksamhet bringades upp till ett belopp av omkring 9 miljoner kronor, under det att stadens bidrag alltjämt komme att bliva oförändrat. Då förefintligheten av högskolan måste anses utgöra en mycket betydande förmån för Stockholms stad och dess invånare, kunde det med fog krävas, att staden i sin mån bidroge till högskolans fortsatta upprustning. Föredragande departementschefen hade vid anmälan av propositionen angående godkännande av förberörda avtal (prop. 1948:219 s. 19) framhållit, att avtalet avsåge att i stora drag reglera den inbördes storleksordningen av statens och stadens gemensamma ekonomiska insatser för högskolans verksamhet och att det samma icke garanterade högskolan ett visst minimitillskott av statsmedel. Med hänsyn härtill förordar *statskontoret*, att förhandlingar upptages med staden i syfte att åvägbringa en revidering av avtalet i angiven riktning samt att statsmakterna i avvaktan på resultatet av dylika förhandlingar icke omedelbart binder sig för hela utbyggnadsprogrammet utan fattar beslut endast för ett budgetår i sänder. Slutligen understryker *statskontoret*, att en förutsättning för ett accepterande av statligt stöd åt högskolan i sådan utsträckning, att den bringas i paritet med universiteten, också måste vara, att för tillsättning av professurer och andra högre befattningar samma regler skall gälla som vid universiteten.

Departementschefen

Såsom jag inledningsvis framhållit underströk statsutskottet vid 1954 års riksdag i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 137 nödvändigheten av att Stockholms högskola inom rimlig tid komme i paritet med universiteten i Uppsala och Lund. Nämnda utskottsuttalande har för utredningsmannen varit vägledande vid uppgörandet av nu föreliggande upprustningsplan för högskolan.

Den av utredningsmannen framlagda upprustningsplanen omfattar högskolans matematisk-naturvetenskapliga, humanistiska och allmänna avdelningar. Utredningsmannen har däremot icke ansett sig böra i upprustningsplanen medtaga högskolans stats- och rättsvetenskapliga avdelning, då frågan om en omorganisation av den juridiska utbildningen inom en snar framtid torde komma att prövas av statsmakterna.

I sin upprustningsplan har utredningsmannen i vad avser förstnämnda tre avdelningar och därvid främst i fråga om matematisk-naturvetenskapliga och humanistiska avdelningarna funnit sig böra föreslå en betydande förstärkning av såväl personalorganisationen som den materiella utrustningen. I vad gäller högskolans lokalbehov har utredningsmannen ansett sig endast böra taga ställning till de mest aktuella byggnadsfrågorna. Utredningsmannen har emellertid förklarat sig ha för avsikt att i ett senare betänkande framlägga en mera fullständig plan för lokalbehovets tillgodo-seende.

Utredningsmannen räknar med att förstärkningen av de matematisk-naturvetenskapliga och humanistiska avdelningarnas personalorganisation skall genomföras etappvis under de närmaste tre budgetåren, med huvudvikten lagd på de två första budgetåren, där ej lokalförhållandena till annat föranleder.

Universitetskanslern och statskontoret har i sina remissyttranden bland annat berört frågan, huruvida statsmakterna nu bör taga ställning till utredningsmannens förslag i dess helhet eller allenast i de delar, som avser nästa budgetår. Därvid har kanslern på anförda skäl helt tillstyrkt utredningsmannens förslag i vad avser förstärkning av docentinstitutionen men i övrigt tagit definitiv ståndpunkt allenast till de för nästa budgetår föreslagna åtgärderna. Statskontoret har föreslagit, att förhandlingar om en revision av 1948 års avtal rörande högskolans finansiering upptages med Stockholms stad. I avvaktan på resultatet av förhandlingarna bör enligt ämbetsverkets mening statsmakterna icke omedelbart binda sig för hela utbyggnadsprogrammet utan fatta beslut endast för ett budgetår i sänder.

I anknytning till statskontorets uttalande vill jag här nämna, att jag med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande av den 10 februari 1956 tillkallat fyra sakkunniga för att inom eklestistikdepartementet biträda med utredning rörande Stockholms högskolas framtida ställning, med uppdrag tillika

att å statens vägnar upptaga förhandlingar med Stockholms stad och högskolan rörande statens, Stockholms stads och högskolans inbördes förhållanden i ekonomiskt och organisatoriskt hänseende. De sakkunniga utgöres av universitetskanslern A. N. Thomson, tillika ordförande, ledamoten av riksdagens andra kammare, boktryckaren S. P. Svensson, byråchefen i ecklesiastikdepartementet T. S. Arén och räntmästaren vid universitetet i Uppsala S. J. H. Lindblad. De sakkunniga har ålagts att hålla mig underrättad om arbetets fortgång och ställa sig till efterrättelse de direktiv för uppdragets fullgörande, som av mig kan komma att meddelas.

Som allmänt omdöme om utredningsmannens förslag vill jag uttala, att jag finner detsamma kunna i stort sett läggas till grund för en upprustning av högskolan.

Beträffande den i universitetskanslerns och statskontorets remissyttranden berörda frågan, huruvida ställning nu bör tagas till utredningsmannens förslag i dess helhet eller allenast i de delar, som avser nästa budgetår, vill jag för min del framhålla, att en planmässig organisation av högskolans upprustning enligt min mening kräver ett klarläggande redan nu vilka högre vetenskapliga befattningar högskolan har att räkna med under de närmaste åren. Jag anser därför, att ståndpunkt nu i regel bör tagas till utredningsmannens förslag i vad det avser inrättande av nya professurer, laboratorer och docenturer under de närmaste tre budgetåren. Beträffande övriga av utredningsmannen framlagda förslag till ändringar i personalorganisationen torde däremot det aktuella ställningstagandet böra begränsas till att avse endast de förslag, som utredningsmannen ansett böra genomföras under nästa budgetår. Härför talar enligt min mening, bland annat, svårigheten att nu förutse de förändringar i statsuniversitetens personalorganisation, som kan befinnas påkallade under budgetåren 1957/59.

Vad beträffar högskolans tre avdelningsbibliotek och ryska institutets bibliotek anser jag mig böra föreslå, att en organisationsundersökning kommer till stånd.

Jag övergår nu till att lämna en kortfattad redogörelse för utredningsmannens förslag till utökning av personalorganisationen vid högskolan och däröver avgivna yttranden. Utredningsmannen har i regel ämne för ämne lämnat en jämförande översikt — i regel även sammanställd i tabellform — av den nuvarande personalorganisationen för vederbörande ämne vid universiteten i Uppsala och Lund samt vid högskolan. I fråga om dessa översikter tillåter jag mig hänvisa till betänkandet.

I det följande redogöres även för vissa från högskolans eller universitetskanslerns sida gjorda framställningar i frågor, vilka icke upptagits till närmare behandling i utredningsmannens betänkande.

B. Docent- och forskardocentbefattningar**Docentbefattningar**

(Bet. s. 18 f.)

Av efterföljande sammanställning framgår antalet ordinarie professorer och e. o. docentbefattningar inom de juridiska och filosofiska fakulteterna vid universiteten i Uppsala och Lund samt inom motsvarande avdelningar av Stockholms högskola.

	Professorer	Docenturer		
		Fasta	Rörliga	Summa
Uppsala universitet:				
Juridiska fakulteten	8		5	5
Matematisk-naturvetenskapliga sektionen	22	22	2	24
Humanistiska sektionen	32	32	3	35
Lunds universitet:				
Juridiska fakulteten	8		4	4
Matematisk-naturvetenskapliga sektionen	19	19	3	22
Humanistiska sektionen	27	31	4	35
Stockholms högskola:				
Rätts- och statsvetenskapliga avdelningen	9		6	6
Matematisk-naturvetenskapliga avdelningen	15	8	7	15
Humanistiska avdelningen	26	9	10	19

De till matematisk-naturvetenskapliga avdelningen vid Stockholms högskola hörande 15 docentbefattningarna skall fördelas på följande sätt:

a) tre inom *matematiska* ämnesgruppen (matematik, astronomi, försäkringsmatematik och matematisk statistik samt mekanik och matematisk fysik), av vilka befattningar en bör företrädesvis stå till förfogande för vart och ett av ämnena matematik, astronomi samt försäkringsmatematik och matematisk statistik;

b) tre inom *fysisk-kemiska* ämnesgruppen (fysik, kemi och meteorologi), av vilka befattningar en bör företrädesvis stå till förfogande för ett vart av ämnesområdena fysik, oorganisk och fysikalisk kemi samt organisk kemi och biokemi;

c) två inom den *biologisk-geografiska* ämnesgruppen (allmän och historisk geologi, mineralogi och petrografi, botanik, zoologi, ärftlighetslära och geografi), av vilka befattningar en bör företrädesvis stå till förfogande för vardera ämnet allmän och historisk geologi samt botanik;

d) sju utan avseende å någon av angivna ämnesgrupper (*rörliga docentbefattningar*). Var och en av sistnämnda sju befattningar bör företrädesvis besättas med docent i ämne, vari innehavare av docentbefattning förut

ej finnes, dock att, då undervisningens vederbörliga upprätthållande i ett visst ämne det oundgängligen kräver, rörlig docentbefattning må besättas med docent i detta ämne.

I ämnen, tillhörande den *matematiska* ämnesgruppen, finns nu vid Stockholms högskola fyra ordinarie professorer. Av dessa professorer omfattar en ren matematik, en högre matematisk analys, en försäkringsmatematik och matematisk statistik och en mekanik och matematisk fysik.

Antalet ordinarie professorer vid högskolan i ämnen, tillhörande den *fysisk-kemiska* ämnesgruppen, utgör tre, varav en omfattar fysik, en organisk och fysikalisk kemi samt en organisk kemi och biokemi. Härjämte finnes en personlig professur i meteorologi.

I ämnen, tillhörande den *biologisk-geografiska* ämnesgruppen, utgör antalet ordinarie professorer åtta. Av dessa professorer omfattar en allmän och historisk geologi, en mineralogi och petrografi, en botanik, särskilt fysiologi, en botanik, särskilt morfologi, en zoologi, en experimentell zoologi och cellforskning, en ärftlighetslära och en geografi, särskilt naturgeografi.

De till humanistiska avdelningen vid Stockholms högskola hörande 19 docentbefattningarna skall fördelas på följande sätt:

a) en inom *filosofiska* ämnesgruppen (teoretisk filosofi, praktisk filosofi samt pedagogik och psykologi), vilken befattning företrädesvis bör stå till förfogande för ämnesområdet pedagogik och psykologi;

b) fyra inom *historisk-samhällsvetenskapliga* ämnesgruppen (historia, ekonomisk historia, litteraturhistoria med poetik, konsthistoria med konstteori, teaterhistoria, religionshistoria, klassisk fornkunskap och antikens historia, nordisk och jämförande fornkunskap, nordisk och jämförande folklivsforskning, allmän och jämförande etnografi, statskunskap, statistik, nationalekonomi samt geografi, särskilt kulturgeografi med ekonomisk geografi), av vilka befattningar en bör företrädesvis stå till förfogande för vart och ett av ämnena litteraturhistoria med poetik, statskunskap, nationalekonomi och geografi, särskilt kulturgeografi med ekonomisk geografi;

c) fyra inom *språkliga* ämnesgruppen (nordiska, latinska, tyska, engelska, romanska och slaviska språken), av vilka befattningar en bör företrädesvis stå till förfogande för vart och ett av ämnena nordiska, engelska, romanska och slaviska språken;

d) tio utan avseende å någon av angivna ämnesgrupper (*rörliga docentbefattningar*). Var och en av sistnämnda tio befattningar bör företrädesvis besättas med docent i ämne, vari innehavare av docentbefattning förut ej finnes, dock att, då undervisningens behöriga upprätthållande i ett visst ämne det oundgängligen kräver, rörlig docentbefattning må besättas med docent i detta ämne.

I ämnen, tillhörande den *filosofiska* ämnesgruppen, finns nu fyra ordinarie professorer, nämligen en i theoretisk filosofi, en i praktisk filosofi, en i psykologi samt en i pedagogik och pedagogisk psykologi.

Antalet ordinarie professorer vid högskolan i ämnen, tillhörande den *historisk-samhällsvetenskapliga* ämnesgruppen, till vilken grupp jämväl

ämnet sociologi bör hänföras, utgör 14. Av dessa omfattar en litteraturhistoria med poetik, en litteraturhistoria med poetik, särskilt allmän och jämförande litteraturhistoria, en historia, en ekonomisk historia, en religionshistoria, en de bildande konsternas teori och historia, en nordisk och jämförande konsthistoria, en nordisk och jämförande fornkunskap, en statskunskap, en statistik, en nationalekonomi och socialpolitik, en sociologi, en geografi, särskilt kulturgeografi med ekonomisk geografi, samt en klassisk språkvetenskap och kulturforskning. Härjämte finns tre personliga professorer, varav en i stadshistoria, en i teaterhistoria och en i nationalekonomi, särskilt konjunkturforskning.

I ämnen, tillhörande den *språkliga* ämnesgruppen, finns nu vid högskolan åtta ordinarie professorer, nämligen två i engelska språket, en i nordiska språk, en i nordiska språk, särskilt svenska språket, en i romanska språk, en i tyska språket, en i slaviska språk samt en i latinska språket och litteraturen.

Utredningsmannen framhäver, att inom de filosofiska fakulteterna vid universiteten i Uppsala och Lund det i regel står en docentbefattning med företrädesrätt till förfogande för varje ämne, som är företrätt av ordinarie professur vid universitetet. Docentbefattning med företrädesrätt saknades i ämnet zoofysiologi vid universitetet i Uppsala och i ämnet fonetik vid universitetet i Lund. Vid universitetet i Uppsala hade vidare ämnena musikforskning, religionshistoria och jämförande folklivsforskning, särskilt folkloristisk, endast gemensamt företrädesrätt till en docentbefattning. I ämnen med dubbelprofessur hade två docentbefattningar knutits till respektive ämne med företrädesrätt. Detsamma gällde ämnet romanska språk vid universiteten i Uppsala och Lund samt jämväl ämnena tyska och engelska språken vid universitetet i Lund. Utredningsmannen påpekar, att en betydande ökning av antalet docentbefattningar ägt rum vid Stockholms högskola under senare år. Trots detta erfordrades en ytterligare väsentlig förstärkning av docentinstitutionen inom högskolans matematisk-naturvetenskapliga och humanistiska avdelningar för att nämnda avdelningar skall ernå paritet med motsvarande sektioner i Uppsala och Lund i fråga om antalet docentbefattningar.

Vad beträffar den *matematisk-naturvetenskapliga* avdelningen vid Stockholms högskola framhåller utredningsmannen, att inom den *matematiska* ämnesgruppen för närvarande en docentbefattning står med företrädesrätt till förfogande för vart och ett av ämnena matematik, astronomi samt försäkringsmatematik och matematisk statistik. För ämnet matematik, som vid högskolan är företrätt av två professorer, bör enligt utredningsmannens mening ytterligare en docentbefattning ställas till förfogande med företrädesrätt. En docentbefattning borde vidare med företrädesrätt tilldelas ämnet mekanik och matematisk fysik. För den ma-

tematiska ämnesgruppen har utredningsmannen sålunda ansett sig böra räkna med fem docentbefattningar.

Inom den *fysisk-kemiska* ämnesgruppen, anför utredningsmannen vidare, står nu vid högskolan en docentbefattning med företrädesrätt till förfogande för ett vart av ämnesområdena fysik, oorganisk och fysikalisk kemi samt organisk kemi och biokemi. Om professuren i fysik vid högskolan — i överensstämmelse med ett av utredningsmannen framlagt, i det följande redovisat förslag — dubbleras, bör enligt utredningsmannens mening ytterligare en docentbefattning tilldelas ämnet fysik. Vid universitetet i Uppsala står, påpekar utredningsmannen, nu fyra och vid universitetet i Lund tre docentbefattningar med företrädesrätt till förfogande för ämnet kemi. Med hänsyn till detta ämnes stora omfattning syntes behov föreligga av minst tre docentbefattningar för ämnet vid Stockholms högskola. En docentbefattning borde vidare knytas till ämnet meteorologi. För den fysisk-kemiska ämnesgruppen har utredningsmannen därför räknat med sex docentbefattningar.

Inom den *biologisk-geografiska* ämnesgruppen vid högskolan ägde nu vartdera ämnet allmän och historisk geologi samt botanik företrädesrätt till en docentbefattning. Då i ämnen, tillhörande denna ämnesgrupp, finns åtta ordinarie professurer, har utredningsmannen ansett sig böra räkna med samma antal docentbefattningar för gruppen. Av dessa borde två med företrädesrätt knytas till vart och ett av ämnena botanik, zoologi och geologi samt en till vartdera av ämnena ärftlighetslära och geografi, särskilt naturgeografi.

För den matematisk-naturvetenskapliga avdelningen har utredningsmannen vidare räknat med två *rörliga* docentbefattningar. Hela antalet docentbefattningar inom denna avdelning skulle vid bifall till utredningsmannens förslag komma att uppgå till 21, innebärande en ökning med sex.

Inom den *humanistiska* avdelningens *filosofiska* ämnesgrupp, som nu förfogar över endast en docentbefattning, har utredningsmannen funnit behov föreligga av ytterligare tre dylika befattningar, så att en docentbefattning kan tilldelas ett vart av ämnena teoretisk filosofi, praktisk filosofi, pedagogik och psykologi.

Den *historisk-samhällsvetenskapliga* ämnesgruppen, som nu är tilldelad fyra docentbefattningar, bör enligt utredningsmannens åsikt efter docentinstitutionens utbyggnad klyvas i två grupper liksom vid universiteten i Uppsala och Lund. Den *historiska* gruppen borde därvid tilldelas nio och den *samhällsvetenskapliga* gruppen fem docentbefattningar. Av den historiska gruppens docentbefattningar borde två med företrädesrätt knytas till vart och ett av ämnena litteraturhistoria med poetik och historia samt en till ett vart av ämnena konsthistoria med konstteori, ekonomisk historia, klassisk fornkonst och antikens historia samt nordisk och jämförande fornkonst. Härjämte syntes utredningsmannen en docentbefatt-

ning företrädesvis böra stå till förfogande för gruppens övriga ämnen (religionshistoria, teaterhistoria, nordisk och jämförande folklivsforskning samt allmän och jämförande etnografi). Av den samhällsvetenskapliga gruppens docentbefattningar borde en förbehållas ett vart av ämnena statskunskap, statistik, nationalekonomi, sociologi och geografi, särskilt kulturgeografi med ekonomisk geografi.

Av den *språkliga* ämnesgruppens fyra docentbefattningar är, fortsätter utredningsmannen, för närvarande en knuten till vart och ett av ämnena nordiska, engelska, romanska och slaviska språken. Denna grupp bör enligt utredningsmannens mening tilldelas tio docentbefattningar. Av dessa borde två förbehållas vart och ett av ämnena nordiska språk, tyska, engelska och romanska språken och ett vardera av ämnena latinska språket och slaviska språk.

För humanistiska avdelningen har utredningsmannen vidare ansett sig böra räkna med tre *rörliga* docentbefattningar. Hela antalet docentbefattningar inom denna avdelning skulle vid bifall till utredningsmannens förslag komma att uppgå till 31, innebärande en ökning med 12. Antalet docentbefattningar inom den humanistiska sektionen utgjorde vid såväl universitetet i Uppsala som Lund 35. Utredningsmannen påpekar, att den humanistiska sektionen vid universitetet i Lund är i förhållande till antalet professorer bättre tillgodosedd med docentbefattningar än samma sektion vid universitetet i Uppsala. Ett genomförande av den av honom föreslagna utökningen av antalet docentbefattningar inom Stockholms högskolas humanistiska avdelning innebär enligt utredningsmannens mening närmast, att nämnda avdelning på ifrågavarande område uppnår paritet med motsvarande sektion vid universitetet i Uppsala.

Den föreslagna utökningen av antalet docentbefattningar vid Stockholms högskola bör enligt utredningsmannens uppfattning genomföras under tre budgetår med början från och med nästa budgetår. Av de sex nya docentbefattningarna inom matematisk-naturvetenskapliga avdelningen syntes utredningsmannen två böra tillkomma vart och ett av dessa år. Härvid borde docentbefattningarna inom avdelningen lämpligen redan från och med nästa budgetår i ökad utsträckning fördelas på ämnesgrupper och ämnen. Av humanistiska avdelningens nya docentbefattningar borde tre inrättas från och med budgetåret 1956/57, fyra från och med budgetåret 1957/58 och fem från och med budgetåret 1958/59. De nytillkommande befattningarna inom denna avdelning borde tillsvidare vara rörliga.

I sitt *remissyttrande* uttalar *högskolan* i fråga om docentinstitutionen, bland annat, följande.

Ämnet kemi bör tilldelas fyra docentbefattningar i stället för tre, som utredningsmannen föreslagit. Beträffande humanistiska avdelningen har enligt utredningsmannens förslag till ämnet konsthistoria endast knutits en docentbefattning, oaktat ämnet vid högskolan är företrätt av två pro-

fessurer. Vidare har enligt förslaget ämnena religionshistoria, teaterhistoria, nordisk och jämförande folklivsforskning samt allmän och jämförande etnografi gemensamt endast tilldelats en docentbefattning. Dessa förslag synes mindre väl överensstamma med de principer, som eljest tillämpats vid avvägningen av antalet docentbefattningar. För att motväga de olägenheter, som härigenom kan väntas uppkomma, föreslås att antalet rörliga docentbefattningar inom den humanistiska avdelningen bestämmas till fem i stället för de föreslagna tre.

Universitetskanslern tillstyrker med hänsyn till vikten av att en fast grund lägges för docentinstitutionens utbyggnad att förslag framlägges för innevarande års riksdag om institutionens förstärkning enligt den plan, som framlagts i utredningsmannens betänkande.

Forskardocentbefattningar

(Bet. s. 26 f.)

Vid universitetet i Uppsala finns sju forskardocentbefattningar, varav en personlig, och vid universitetet i Lund åtta, varav två personliga. Stockholms högskola, som icke har någon teologisk eller medicinsk fakultet, förfogar över två forskardocentbefattningar, varav en inrättats från och med budgetåret 1955/56. Forskardocentbefattningarna är icke knutna till vissa ämnen eller fakulteter.

Utredningsmannen uttalar, att högskolan för att uppnå paritet med universiteten i fråga om forskardocentbefattningar bör tilldelas ytterligare två à tre forskardocentbefattningar. Om antalet forskardocentbefattningar vid högskolan ökas med endast två syntes högskolan bli något sämre och om antalet ökas med tre bli något bättre tillgodosedd än vad universiteten nu är på detta område. Utredningsmannen anser sig böra föreslå en ökning av antalet forskardocentbefattningar vid högskolan med tre. Dessa befattningar borde liksom de två nu befintliga vara gemensamma för högskolans olika avdelningar. Av de föreslagna tre nya befattningarna borde en tillföras högskolan ett vart av budgetåren 1956/59.

Statskontoret finner det icke påkallat, att mer än två forskardocentbefattningar inrättas, enär högskolan annars skulle bli bättre tillgodosedd än universiteten i fråga om dylika befattningar.

Departementschefen

I enlighet med vad jag förut anfört bör redan nu slutlig ståndpunkt tagas till frågan om en förstärkning av högskolans docentinstitution under de tre närmast följande budgetåren. Det i förhållande till antalet professorer otillräckliga antalet docentbefattningar utgör nämligen den allvarligaste bristen i högskolans personalorganisation. Det är därför av vikt, att en fast grund redan nu lägges för en utbyggnad av högskolans docentinstitution. Härigenom sättes högskolan i stånd att på ett mera planmässigt sätt för-

delas de successivt nytillkommande befattningarna på olika ämnen. Även vissa fördelar från rekryteringssynpunkt torde vinnas härigenom.

Utredningsmannen har föreslagit, att högskolan under loppet av de tre närmaste budgetåren skulle tillföras ytterligare aderton docentbefattningar och tre forskardocentbefattningar. Av docentbefattningarna avses sex för matematisk-naturvetenskapliga och tolv för humanistiska avdelningen. Enligt utredningsmannens mening bör de nytillkommande forskardocentbefattningarna i likhet med de hittillsvarande vara gemensamma för nämnda avdelningar och den stats- och rättsvetenskapliga avdelningen. Av de sex nya docentbefattningarna inom matematisk-naturvetenskapliga avdelningen skulle två tillkomma under vart och ett av budgetåren 1956/59, varvid avdelningens docentbefattningar lämpligen borde redan från och med nästa budgetår i ökad utsträckning fördelas på ämnesgrupper och ämnen. Av humanistiska avdelningens tolv nya docentbefattningar skulle tre inrättas från och med budgetåret 1956/57, fyra från och med budgetåret 1957/58 och fem från och med budgetåret 1958/59. De nytillkommande befattningarna inom denna avdelning bör enligt utredningsmannens åsikt tills vidare vara rörliga.

Utredningsmannen synes mig på ett övertygande sätt ha motiverat det av honom framlagda förslaget om en utökning av antalet docent- och forskardocentbefattningar vid högskolan. Även det föreslagna tidsschemat för befattningarnas inrättande förefaller mig väl avvägt. Jag ansluter mig därför helt till ifrågavarande förslag och förordar alltså, att högskolans docentinstitution under de tre närmaste budgetåren utbygges i överensstämmelse med den av utredningsmannen framlagda planen.

C. De särskilda läroämnena

1. Matematisk-naturvetenskapliga avdelningen

Matematik

(Bet. s. 28 f.)

Utredningsmannen: I likhet med universiteten i Uppsala och Lund bör Stockholms högskola utrustas med en ordinarie laboratur i matematik, varvid en av befattningarna som biträdande lärare bör indragas. Med hänsyn bland annat till att en av sistnämnda befattningar uppförts å högskolans stat först från och med innevarande budgetår, torde med den förordade förändringen böra anstå något. Jag anser mig böra föreslå, att laboraturen inrättas från och med budgetåret 1957/58. I det föregående har jag räknat med att två docentbefattningar skall knytas till ämnet matematik vid högskolan såsom nu är fallet vid universiteten i Uppsala och Lund. Å högskolans stat är nu uppförd endast en befattning som förste assistent. Behovet av en ökning av antalet lärarbefattningar har, efter det att högskolan framlagt sina anslagsäskanden för budgetåret 1956/57, blivit än mer påtagligt, enär antalet matematikstuderande undergått en fortsatt

höjning höstterminen 1955. Jag anser mig därför böra tillstyrka, att ytterligare två befattningar som förste assistent inrättas från och med nästa budgetår. För institutionsarbetet, särskilt skötseln av institutionsbiblioteket, erfordras en förste amanuens, varför jag föreslår, att befattningen som andre amanuens ersättes av en befattning som förste amanuens. Denna åtgärd bör vidtagas från och med budgetåret 1957/58.

Astronomi

(Bet. s. 31 f.)

Utredningsmannen: Vid Stockholms högskola har sedan år 1888 undervisning i astronomi meddelats av vetenskapsakademiens astronom, vilken även sedan år 1904 haft Kungl. Maj:ts tillstånd att förrätta examination i ämnet vid högskolan. Den praktiska undervisningen har tidigare ägt rum vid akademiens observatorium å Observatoriekullen i Stockholm men har från och med år 1931, då observatoriet överflyttades till Saltsjöbaden, varit förlagd dit. I anslutning till observatoriets förflyttning till Saltsjöbaden medgav vetenskapsakademien den 27 januari 1931, att en på grundval av förhandlingar mellan delegerade för akademien och Stockholms högskola uppgjord plan för uppehållande av den astronomiska undervisningen vid högskolan finge tillämpas tills vidare under högst tre år, och lämnade tjänstemännen vid observatoriet rätt att åtaga sig de undervisningsplikter, som planen förutsatte. Något formellt medgivande att utnyttja observatoriet och tjänstemän vid detsamma för undervisning och examination i astronomi vid högskolan synes därefter icke ha lämnats. Det synes mig tillbörligt, att en formell överenskommelse i ämnet träffas mellan akademien och högskolan.

Genom hittillsvarande anordning har högskolan fått möjlighet att med utnyttjande av vetenskapsakademiens observatorium och dess utrustning anordna undervisning och examination i en viktig disciplin till en bråkdel av motsvarande kostnader i Uppsala och Lund. Det synes mig väl motiverat, att de till vissa befattningshavare vid observatoriet nu utgående undervisningsarvodena höjes. Jag ansluter mig i detta avseende till vad universitetskanslern föreslagit. Höjningen bör genomföras från och med den 1 juli 1956 och medför ett ökat anslagsbehov av sammanlagt 2 500 kronor.

Utredningsmannens förslag innebär, att förutnämnda undervisningsarvoden skall höjas på sätt framgår av följande sammanställning:

Befattning	Nuvarande arvode	Föreslaget arvode
Lärare (professor) i astronomi .	5 000	6 000
Lärare i astronomi	3 000	3 600
Assistent	2 100	2 400
Assistent	1 200	1 800

S:a kronor 11 300 S:a kronor 13 800

Högskolan föreslår, att jämväl det lägre assistentarvudet höjes till 2 400 kronor. Till stöd härför har anförts huvudsakligen följande.

Vardera av de två assistenternas arbetsuppgifter, kräver en arbetstid om cirka 250 timmar per år. Något skäl varför det ena arvodet skulle sät-

tas lägre än det andra har icke angivits. Det lägre assistentarvodet utgår för närvarande till en filosofie magister, och befattningshavare med lägre kompetens än magister- eller kandidatexamen torde icke ifrågakomma. Om man vill jämföra ifrågavarande arvoden med nu utgående arvoden till assistent- och amanuenspersonal och om jämförelsepunkten sättes så lågt som till andre amanuens, kommer man fram till att ett arvode av 2 400 kronor ligger i underkant.

Fysik

(Bet. s. 34 f.)

Utredningsmannen: För närvarande intages årligen för lägre akademiska examina i Uppsala 50—60, i Lund omkring 50 och vid Stockholms högskola högst omkring 30 nya fysikstuderande, vilka så gott som undantagslöst bedriver studier för mer än ett betyg i filosofie kandidatexamen eller filosofisk ämbetsexamen. Sedan den planerade nybyggnaden för Stockholms högskolas fysiska institut blivit färdig och de nya institutionslokalerna kunnat tagas i bruk, vilket beräknas ske tidigast under budgetåret 1958/59, torde den årliga intagningen av fysikstuderande kunna ökas till minst 60. En utökning av personalen blir givetvis nödvändig efter nybyggnadens tillkomst. Redan under nuvarande förhållanden finner jag emellertid en viss utvidgning och förändring av personalorganisationen påkallad. Under erinran om att de å universitetets stat uppförda assistentbefattningarna vid fysiska institutionen i såväl Uppsala som Lund är befattningar som förste assistent föreslår jag, att de två befattningarna som andre assistent vid högskolans fysiska institut förändras till befattningar som förste assistent från och med budgetåret 1956/57. Detta institut är vidare i fråga om teknisk personal eftersatt i förhållande till motsvarande institutioner i Uppsala och Lund. Jag anser mig därför böra tillstyrka, att vid institutet i Stockholm inrättas en befattning som laboratoriebiträde i Ce 11 från och med nästa budgetår. Två dylika befattningar, varav en i Ca 11 och en i Ce 11, finns nu vid fysikinstitutionen i Lund.

I Uppsala finns två befattningar som biträdande lärare i fysik, i Stockholm och i Lund endast en. I högskolans upprustningsplan har upptagits ytterligare en befattning som biträdande lärare i ämnet. Denna befattning har därvid beräknats skola inrättas först efter nybyggnadens tillkomst. Från ämnesrepresentantens sida har en ny biträdande lärare med uppgift att leda laborationerna för tre och fyra betyg och med speciell inriktning på den för forskning och lärarutbildning betydelsefulla elektronikundervisningen begärts senast i anslagsäskandena för budgetåret 1956/57, och behovet av en förstärkning av lärarkrafterna har vitsordats av lärarrådet. Jag finner starka skäl tala för att ifrågavarande befattning, som otvivelaktigt torde erfordras jämväl efter en utökning av lärarpersonalen i övrigt i samband med att nybyggnaden tages i bruk, inrättas redan dessförinnan. Jag anser mig därför böra föreslå, att en ny befattning som biträdande lärare i fysik inrättas från och med budgetåret 1957/58.

Sedan naturvetenskapliga forskningskommittén framlagt förslag om dubblering av professurerna i fysik vid universiteten i Uppsala och Lund, fattades vid 1946 års riksdag beslut om inrättande från och med den 1 juli 1946 av ytterligare en professur i ämnet vid vardera universitetet. Då forskningskommittén avgav nämnda förslag, uttalade kommittén, att samma skäl till dubblering givetvis förelage även vid Stockholms högskola

men att behovet härav åtminstone tills vidare finge anses i någon mån tillgodosett genom professuren vid vetenskapsakademiens forskningsinstitut för experimentell fysik. Vid Stockholms högskola finns alltså endast en professor i det omfattande ämnet fysik. Detta måste enligt min mening betecknas som en allvarlig brist. En dubbling av professuren måste numera, särskilt i belysning av fysikens snabba utveckling och med tanke på den ökade utbildningskapacitet, som kommer att föreligga vid det nya fysiska institutet, anses ofrånkomlig. Vid översynen av byggnadsprogrammet för den nya fysikbyggnaden har jag därför tillstyrkt, att lokalbehovet beräknas med utgångspunkt i att ytterligare en professor i fysik kommer att inrättas. För att den blivande innehavaren av professuren skall bli satt i tillfälle att deltaga i utrustningen av det nya institutet, torde professuren, såvitt nu kan bedömas, böra inrättas från och med budgetåret 1958/59 och beslut härom fattas senast våren 1957. Jag erinrar i detta sammanhang om att jag i det föregående räknat med att ämnet fysik skulle vid bifall till förslaget om dubbling av fysikprofessuren erhålla företrädesrätt till två docentbefattningar mot nu en.

Det är givetvis vanskligt att redan nu bedöma, vilket personalbehov, som kommer att föreligga, när de nya lokalerna kan tagas i bruk. Under förutsättning att omkring 60 nya fysikstuderande kommer att årligen intagas, har jag funnit behov föreligga att öka den vetenskapligt utbildade personalen med — utöver vad jag redan föreslagit — minst två förste assistenter och två förste amanuenser. I upprustningsplanen upptar jag två nya befattningar som förste assistent och två såsom förste amanuens från och med den 1 juli 1958. Sannolikt torde befattningarna emellertid behöva tillsättas först från senare tidpunkt under budgetåret 1958/59.

I fråga om befattningar för teknisk biträdespersonal är fysikinstitutionen i Uppsala bättre tillgodosedd än motsvarande institution i Lund. Det synes erforderligt, att det nya fysiska institutet i Stockholm får en personalorganisation, som i detta avseende är i huvudsak jämförlig åtminstone med den i Lund. I Stockholm finns nu en instrumentmakare i Ce 16, en institutionsvaktmästare i Ce 14 och en vaktmästare i Ce 10. Jag har förut föreslagit, att medel anvisas till anställande av ett laboratoriebiträde i Ce 11 från och med budgetåret 1956/57. Denna personal torde i samband med nybyggnadens ianspråktagande böra utökas med en instrumentmakare i Ce 14, en maskinist i Ce 13 och ett laboratoriebiträde i Ce 11. Jag har räknat med att maskinisten skall svara icke endast för värmeanläggningen inom nybyggnaden utan även för de för verksamheten vid fysiska institutet erforderliga elektriska anläggningarna. Frågan om de nu föreslagna befattningshavarnas benämning och löneställning torde böra upptagas till närmare prövning först i samband med det att beslut framdeles fattas om tjänsternas inrättande, vid vilken tidpunkt resultatet av nu pågående översyn av löneställningen för institutionsvaktmästare m. fl. kan väntas föreligga och säkrare hållpunkter för ett ställningstagande jämväl i övrigt torde förefinnas än vad nu är fallet. De av mig nyss föreslagna befattningarna som maskinist, instrumentmakare och laboratoriebiträde upptar jag i upprustningsplanen från och med den 1 juli 1958, men åtminstone de två sistnämnda befattningarna torde sannolikt behöva tillsättas först från och med senare tidpunkt under budgetåret 1958/59.

Högskolan anser, att den av utredningsmannen föreslagna nya professuren i fysik bör inrättas från och med budgetåret 1957/58 och beslut härom fattas redan vid 1956 års riksdag. Såsom skäl härför åberopar högskolan, att den nya professurens förste innehavare bör sättas i tillfälle att deltaga i utrustningen av den planerade nybyggnaden för fysiska institutet.

Kemi

(Bet. s. 46 f.)

Utredningsmannen: Personalorganisationen för ämnet kemi är betydligt mera omfattande vid universitetet i Uppsala än vid universitetet i Lund och Stockholms högskola. Detta är delvis betingat av att den årliga intagningen av kemistuderande i Uppsala är större än i Lund och Stockholm. I övrigt torde anledningen härtill vara den, att statsmakterna av vissa skäl ansett sig böra ge den kemiska forskningen ett särskilt starkt stöd vid universitetet i Uppsala. Personalorganisationen för ämnet kemi i Lund och i Stockholm är i stort sett av samma omfattning. Antalet befattningar för vetenskapligt utbildad personal är detsamma på båda orterna, men väsentliga olikheter föreligger med avseende å befattningarnas natur. De för den icke vetenskapligt utbildade personalen avsedda befattningarnas antal är dock något större i Stockholm än i Lund. Ur undervisningssynpunkt synes mig ett större personalbehov föreligga vid högskolan än vid universitetet med hänsyn till att tvåbetygskurser i kemi för filosofie kandidatexamen och filosofisk ämbetsexamen anordnas två gånger om året i Stockholm men endast en gång årligen i Lund samt att antalet licentianter och doktorander är betydligt större vid högskolan än vid universitetet. Att undervisningen och forskningen inom ämnet kemi vid högskolan är förlagda till tre skilda byggnader ökar även personalbehovet. Med hänsyn till berörda omständigheter anser jag mig i viss utsträckning kunna tillstyrka en utökning av personalen vid högskolan. Det fundamentala problemet för såväl den elementära som den mera avancerade kemiundervisningen vid Stockholms högskola är emellertid lokalfrågan. Under senaste decennierna har antalet sökande till de vid kemiska övningslaboratoriet anordnade kurserna väsentligt överstigit antalet tillgängliga platser. Att med rimliga kostnader åstadkomma godtagbara laboratorier i den byggnad, där övningslaboratoriet och institutet för oorganisk och fysikalisk kemi nu är inrymda, måste anses uteslutet och det enda tänkbara alternativet är en nybyggnad. Jag har också för avsikt att i det följande föreslå, att medel anvisas för nästa budgetår till utarbetande av ritningar m. m. till en nybyggnad för kemiska övningslaboratoriet och institutet för oorganisk och fysikalisk kemi.

En allvarlig brist är, enligt min mening, att högskolan i olikhet mot universiteten i Uppsala och Lund icke har någon laboratoriefattning i analytisk kemi, en för det praktiska livet synnerligen viktig gren av kemien. Jag föreslår, att en dylik befattning inrättas jämväl vid Stockholms högskola. Befattningen bör tillkomma i så god tid, att laboratorn kan deltaga i utrustningen av det analytiska laboratorium, som bör komma till stånd i den planerade nybyggnaden. Jag räknar med att befattningen behöver inrättas från och med budgetåret 1958/59.

Någon skillnad i fråga om arbetsuppgifternas karaktär och omfattning synes icke föreligga vid de till kemiska övningslaboratoriet knutna assis-

tentbefattningarna. Jag föreslår därför, att befattningen som andre assistent förändras till befattning som förste assistent från och med nästa budgetår. Då ett stadigvarande behov torde föreligga av en förstärkning av lärarpersonalen för kurserna i organisk kemi och fysikalisk kemi, föreslår jag, att medel anvisas från och med nästa budgetår till avlönande av ytterligare två förste amanuenser vid övningslaboratoriet.

För att ernå en effektivisering av studierna i kemi och därmed en förkortning av studietiden har från och med budgetåret 1953/54 inrättats en befattning som biträdande lärare i oorganisk och fysikalisk kemi. De där-efter vunna erfarenheterna har gett vid handen, att för ändamålet erfordras ytterligare en biträdande lärare. Jag föreslår, att medel anvisas å högskolans stat från och med budgetåret 1957/58 till en ny biträdande lärare i oorganisk och fysikalisk kemi.

Universitetskanslern har tillstyrkt, att en laboratoriebiträdesbefattning i Ce 11 och en vaktmästartjänst i Ce 10 inrättas från och med nästa budgetår vid institutet för organisk kemi och biokemi. Kanslern har därvid förutsatt, att det till ett vaktmästarbiträde nu utgående beloppet alltjämt skall stå till institutets förfogande. Jag biträder vad kanslern sålunda föreslagit.

Ett starkt behov föreligger av en förstärkning av den vetenskapligt utbildade personalen vid institutet för organisk kemi och biokemi dels för handledning av de studerande vid utförandet av examensarbeten för högre betyg, dels ock för forskningsverksamheten. Jag föreslår därför, att en befattning som andre assistent och en som förste amanuens inrättas vid institutet från och med budgetåret 1957/58.

Till sist erinrar jag om att jag i det föregående föreslagit, att ämnet kemi skall erhålla företrädesrätt till tre docentbefattningar vid högskolan mot för närvarande två.

Högskolan föreslår, att principbeslut fattas redan vid 1957 års riksdag om inrättande av den av utredningsmannen från och med budgetåret 1958/59 föreslagna laboraturen i analytisk kemi. Enligt högskolans mening talar nämligen starka skäl för att laboraturens förste innehavare tillsättes i så god tid, att han erhåller tillfälle att delta i arbetet med utrustningen av det analytiska laboratorium, som avses skola inrymmas i den planerade nybyggnaden för institutet för oorganisk och fysikalisk kemi m. m.

Den geologiska ämnesgruppen

(Bet. s. 60 f.)

Utredningsmannen: Kvartärgeologien, som behandlar den senaste, yngsta perioden i jordens långa och komplicerade utveckling, hör närmast ihop med examensämnet geologi och paleontologi men ansluter sig i vissa delar till ämnet mineralogi och petrologi. Inom båda dessa examensämnen finns enligt gällande studieplaner för den geologiska ämnesgruppen vid Stockholms högskola möjlighet att för högre betyg i filosofie kandidatexamen och filosofisk ämbetsexamen ge studierna en kvartärgeologisk inriktning. Kvartärgeologien är därjämte enligt stadgan angående filosofiska examina examensämne i filosofie licentiatexamen. Kunskap i kvartärgeologi är nödvändig för många andra vetenskapsgrenar, såsom

botanik, zoologi, geografi och arkeologi. I Uppsala finns en laboratorbefattning i kvartärgeologi och i Lund en dylik befattning i kvartärgeologi och agrogeologi. Motsvarighet härtill finns ej vid Stockholms högskola. Ur såväl undervisningens som forskningens synpunkt anser jag det angeläget, att det synnerligen omfattande ämnet kvartärgeologi får en fast representation jämväl vid högskolan genom att en laboratur inrättas där. En viss differentiering föreligger mellan laboratorbefattningarna i Uppsala och Lund, i det att tjänsten i Lund har en speciell anknytning till jordbruksforskningen. En stark, icke tillgodosedd efterfrågan på vetenskapligt skolade och praktiskt inriktade kvartärgeologer gör sig gällande från såväl det allmännas som det enskilda näringslivets sida. Det synes mig med hänsyn härtill lämpligt, att den med laboratorstjänsten vid Stockholms högskola förenade undervisningen och forskningen ges en praktisk-geologisk inriktning och att därför den tillämpade kvartärgeologien kommer att ingå som väsentligt moment i laboraturens ämnesområde. Ett dylikt syfte torde ligga bakom högskolemyndigheternas i anslagsäskandena för nästa budgetår framlagda förslag om inrättande av en laboratorbefattning i allmän och tillämpad kvartärgeologi i stället för — som tidigare föreslagits från högskolans och universitetskanslerns sida — en dylik befattning i kvartärgeologi. Det torde emellertid kunna ifrågasättas, huruvida laboraturens ämnesområde förändras, om man väljer den ena eller den andra av dessa benämningar. Jag anser mig därför böra föreslå, att ifrågavarande tjänst benämnes laboratorbefattning i kvartärgeologi, särskilt tillämpad kvartärgeologi. Befattningen bör inrättas från och med nästa budgetår. Med hänsyn till den utomordentligt starka kompetens, som den nuvarande tillförordnade examinatorn i kvartärgeologi, extra ordinarie docenten vid högskolan C. G. Wenner styrkt sig äga inom ifrågavarande ämnesområde, tillstyrker jag, att Wenner må utan att befattningen ledigförklaras utnännas till dess förste innehavare.

Högskolemyndigheternas av kanslern tillstyrkta förslag om inrättande från och med nästa budgetår av ytterligare en befattning som förste assistent och en som institutionsvaktmästare i Ce 14 biträder jag. Härvid bör de nu befintliga befattningarna placeras vid mineralogiska institutet och de nytillkommande vid geologiska institutet. Högskolans egen upp-rustningsplan upptar ytterligare en befattning som förste amanuens vid mineralogiska institutet. För den geologiska ämnesgruppen är högskolan sämre ställd än universiteten med amanuenshjälp. Jag föreslår, att medel anvisas från och med budgetåret 1957/58 till arvode åt ytterligare en förste amanuens. Denne torde närmast böra avses som biträde åt innehavaren av den föreslagna laboratorbefattningen och därför placeras vid geologiska institutet. Den geologiska ämnesgruppen förfogar i Uppsala över tre och i Lund över två laboratoriebiträdesbefattningar, medan denna ämnesgrupp i Stockholm helt saknar dylika befattningar. Jag har blivit övertygad om att behov föreligger av minst två laboratoriebiträden i Stockholm, ett vid vardera institutet, och föreslår, att två laboratoriebiträdesbefattningar i lönegraden Ce 11 inrättas, den ena från och med budgetåret 1957/58 och den andra från och med budgetåret 1958/59. Den först inrättade befattningen torde böra placeras vid mineralogiska institutet.

Jag erinrar slutligen om att jag i det föregående räknat med två docentbefattningar för ämnesområdet geologi, av vilka ämnet mineralogi och petrologi torde böra erhålla företrädesrätt till en.

Meteorologi

(Bet. s. 68 f.)

Utredningsmannen: Genom beslut den 6 maj 1955 har Kungl. Maj:t förordnat, att ett internationellt meteorologiskt institut skall från och med den 1 juli 1955 inrättas i Stockholm i överensstämmelse med vad chefen för ecklesiastikdepartementet förordnat under punkten 372 i bilagan åttonde huvudtiteln till 1955 års statsverksproposition. Samtidigt har Kungl. Maj:t meddelat bestämmelser angående styrelse för institutet, enligt vilka institutets föreståndare är självskriven ledamot i styrelsen, även som förordnat professorn C. G. Rossby att från och med den 1 juli 1955 tills vidare, så länge han innehar professur i meteorologi vid Stockholms högskola, vara föreståndare för det internationella meteorologiska institutet i Stockholm. Till bidrag till detta internationella institut har riksdagen för innevarande budgetår anvisat ett anslag av 130 000 kronor. De åtgärder som sålunda vidtagits av statsmakterna innebär, att man åt den verksamhet, som hittills bedrivits vid Stockholms högskolas meteorologiska institut givit en annan och vidare organisatorisk ram genom upprättandet av det internationella meteorologiska institutet utan att därmed någon ändring skett i institutets ställning som högskolans meteorologiska institut. Genom den beslutade omorganisationen har enligt min mening frågan om den i högskolans egen upprustningsplan beräknade utökningen av personalorganisationen vid högskolans meteorologiska institut kommit i ett annat läge. Med hänsyn härtill och under erinran om att jag i det föregående förordat att en docentbefattning skall med företrädesrätt knytas till ämnet meteorologi finner jag det icke påkallat att i övrigt föreslå någon utökning av den för ämnet avsedda, å högskolans stat upptagna personalen. Den av högskolemyndigheterna väckta frågan om ändrad löneställning vid den nuvarande kanslibiträdesbefattningen vid institutet torde böra prövas först sedan personalorganisationen vid det internationella institutet vunnit fastare form och arbetsuppgifternas fördelning å biträdespersonalen stabiliserats.

Högskolan hemställer, att den nuvarande personliga professuren i meteorologi för C. G. Rossby snarast möjligt överföres till ordinarie stat och erinrar därvid om att de sakkunniga för inrättande av ett internationellt meteorologiskt institut framställt förslag härom.

Botanik

(Bet. s. 71 f.)

Utredningsmannen: Den personalorganisation, som finns för ämnet botanik vid Stockholms högskola, är betydligt mindre än motsvarande organisation vid universiteten i Uppsala och Lund. Detta kan delvis anses motiverat av att högskolan saknar egen botanisk trädgård och att de vetenskapliga samlingarna vid högskolan är mindre omfattande. Även med beaktande av dessa omständigheter synes det emellertid vid oförändrad intagning av botanikstudierande vid Stockholms högskola erfordras en utökning av personalen vid högskolan av ungefär den omfattning, som högskolans egen upprustningsplan innebär, för att bringa upp högskolan till den standard i ifrågavarande avseende, som universiteten har.

Medan den gren av botaniken, som numera internationellt benämnes växtekologi, är företrädd av en professur i växtbiologi vid Uppsala universitet och en laboratur i växtbiologi vid Lunds universitet, saknar den särskild företrädare vid Stockholms högskola. Detta är enligt mitt förmenande en allvarlig brist, som bör avhjälpas, så snart förutsättningar härför föreligger ur lokalsynpunkt. Detta är dock knappast fallet för närvarande. Högskolan har visserligen en växtekologisk station, inrymd i förhyrda lokaler å Tenö (Bogesund) i närheten av Vaxholm, vilka kan anses utgöra en lämplig arbetsplats för den föreslagne laboratorn i växtekologi, men endast under sommarhalvåret. De nuvarande lokalförhållandena för ämnet botanik lägger över huvud taget hinder i vägen för den utökning av personalen, som jag i och för sig funnit motiverad. Med hänsyn härtill och under erinran om att jag i det föregående föreslagit, att ämnet botanik skall erhålla företrädesrätt till ytterligare en docentbefattning, begränsar jag mig till att tillstyrka, att medel anvisas för anställande från och med nästa budgetår av ytterligare en förste amanuens vid institutet för morfologisk botanik, en tredje amanuens vid institutet för fysiologisk botanik och ett kanslibiträde i Ce 11, gemensamt för de två instituten. Jag förordar jämväl, att det till professor Bergianus i hans egenskap av lärare och examinator vid högskolan nu utgående arvodet höjes med 2 000 kronor till 6 000 kronor för år.

Jag har för avsikt att i det följande föreslå, att medel anvisas för nästa budgetår till utarbetande av ritningar m. m. till en nybyggnad för högskolans botaniska institut. Personalbehovet efter nybyggnadens tillkomst, vilket behov givetvis blir beroende av den utbildningskapacitet, som de botaniska instituten då kommer att få, torde lämpligen böra prövas först framdeles.

Högskolan föreslår, att en laboratur i växtekologi inrättas från och med nästa budgetår samt att den av utredningsmannen förordade kanslibiträdestjänsten utbytes mot en kontoristbefattning. Till stöd för förstnämnda yrkande har bland annat anförts, att ett arbetsrum kunde ställas till förfogande för laboratorn inom institutet för fysiologisk botanik, varigenom lokalfrågan skulle få en tillfredsställande provisorisk lösning.

Zoologi

(Bet. s. 79 f.)

Utredningsmannen: Nybyggnaden för zootomiska institutet beräknas kunna tagas i bruk i början av år 1956. Institutet erhåller härvid två kurslaboratorier och kan därför mer än fördubbla sin undervisningskapacitet. Detta är betydelsefullt, enär anmälningarna om inträde till kurserna i zoologi under en följd av år vida överstigit antalet lediga platser. Vid början av höstterminerna 1954 och 1955 måste sålunda 28 respektive 20 avvisas. Härtill kommer enligt uppgift ett antal studerande, som avstått från att formellt anmäla sig, då de erfarit, hur små utsiktarna att vinna inträde voro. Den nu i bruk varande laboratorielokalen rymmer endast 18 kursdeltagare och för närvarande anordnas endast kurser för högre betyg än Godkänd.

De i högskolans egen upprustningsplan upptagna nya befattningarna

vid zootomiska institutet, utom tjänsten som museiasistent i Ce 19, har motiverats med den ökade utbildningskapacitet, som kommer att föreligga efter tillkomsten av nybyggnaden för detta institut. Enligt vad jag erfarit, är det högskolemyndigheternas avsikt att, om medel härför kan utverkas, genomföra en dubbling av kursundervisningen i zoologi redan från och med vårterminen 1956. Härigenom skulle ett gammalt önskemål från studenthåll, att zoologistudierna skulle kunna påbörjas såväl vid höstterminens som vårterminens början, komma att realiseras. Ehuru en dubbling av kursundervisningen i zoologi sedan länge planerats från högskolans sida, innefattar högskolans anslagsäskanden för nästa budgetår likväl icke förslag om den personalförstärkning, som erfordras härför vid zootomiska institutet för den del av zoologiundervisningen, som är förlagd dit. Enligt vad jag inhämtat är anledningen härtill den, att man räknat med att kostnaderna härför skulle bestridas från reservationsanslaget till Vissa åtgärder för avhjälpande av lärarbristen vid högre skolor.

Då tillkomsten av zootomiska institutets nybyggnad medför en ökad utbildningskapacitet och då man synes ha anledning räkna med att ett stadigvarande behov kommer att föreligga av en dubbling av tvåbetygskurserna i zoologi för lägre examina, bör enligt min mening medel härför från och med nästa budgetår anvisas under förslagsanslaget till Bidrag till Stockholms högskola. Härtill kommer att frågan om en personalförstärkning för nämnda ändamål lämpligen bör ses i samband med spörsmålet om en utökning av andra skäl av personalen vid såväl zootomiska institutet som Wenner-Grens institut, där undervisningen i zoologiens fysiologiska delar äger rum.

Stockholms högskola är förhållandevis sämre tillgodosedd än de äldre universitetet i fråga om personal för ämnesområdet zoologi, inklusive zoofysiologi. Redan med hänsyn härtill är en personalförstärkning påkallad vid högskolan. Med beaktande härav och med tanke på kursdubblingen anser jag mig efter samråd med ämnesrepresentanten böra föreslå, att personalen vid zootomiska institutet utökas med en biträdande lärare, en förste assistent, en andre amanuens och en preparator i Ce 14. Denna personalförstärkning bör genomföras från och med nästa budgetår. Samtidigt härmed kan matematisk-naturvetenskapliga avdelningens kursanslag minskas med 2 250 kronor, avseende medel för undervisning i entomologi och limnologi för zoologistuderande.

De olika sakkunnigkommittéer, som under senare hälften av 1940-talet behandlade högskolans förhållanden, förordade en reglering av Wenner-Grens instituts ställning. Naturvetenskapliga forskningskommittén föreslog sålunda anslag av statsmedel för att möjliggöra inrättande av ett antal fasta befattningar vid institutet samt för materiel. Under erinran härom uttalade dåvarande departementschefen i propositionen 1949: 163, att han funne det önskvärt, att det allmänna lämnade ökat bidrag till Wenner-Grens institut i syfte att giva institutet en fastare stomme, vilken vore oberoende av de anslag, som kunde fås från annat håll. Med hänsyn till det ekonomiska läget ansåg sig departementschefen då icke kunna räkna med högre anslag på högskolans stat till institutet än 50 000 kronor.

Då statsmakterna år 1952 beslöt inrätta personliga laboratorbefattningar för två avdelningsföreståndare vid Wenner-Grens institut, skedde detta bland annat i syfte att säkra kontinuiteten, särskilt inom en verksamhet, där ett pionjärarbete för vårt land utförts inom institutet, nämligen

isotopers användning för biologiska problem. Genom bortfallet av en av laboratorsbefattningarna genom innehavarens utnämning till professor vid högskolan i experimentell zoologi och cellforskning har institutets personalorganisation försvagats och det allmännas bidrag till institutet reducerats på ett sätt, som icke kan ha avsetts i samband med laboratorsbefattningarnas inrättande.

Det torde böra understrykas, att Wenner-Grens institut icke är ett fristående forskningsinstitut, dit viss del av högskolans undervisning inom zoologiens ämnesområde är förlagd, utan tillhör högskolan och är underställt dess styrelse.

Till stöd för de i högskolans egen upprustningsplan och i dess anslagsäskanden för nästa budgetår framförda förslagen om en utökning av de på högskolans stat uppförda befattningarna vid Wenner-Grens institut har främst framhållits dels behovet av en utökning av personalen med hänsyn till den avsedda kursdubblingen i zoologi, dels ock angelägenheten av att den personal vid institutet, som är oundgängligen nödvändig för institutets drift och har att sörja för den del av verksamheten, som avser den akademiska undervisningen, överföres till befattningar å högskolans stat. Dessa skäl väger enligt min mening tungt.

Det sammanlagda antalet ordinarie professorer och laboraturer inom zoologiens område utgör i såväl Uppsala som Lund fyra men i Stockholm tre. Detta försteg vid universiteten i fråga om fasta tjänster gäller närmast, om icke formellt så dock reellt, den klassiska zoologien. Jag anser det påkallat, att antalet fasta tjänster ökas vid högskolan.

Fysiologien, d. v. s. läran om de i den levande organismen skeende processerna, har de senaste decennierna gjort storartade landvinningar och utvecklats till en av den medicinska vetenskapens mest betydelsefulla discipliner. Tidigare utövades ifrågavarande vetenskapsgren huvudsakligen av medicinare men har sedermera blivit en av den moderna zoologiens viktigaste ämnesgrenar, en helt naturlig utveckling, eftersom livsprocesserna i sina huvuddrag är gemensamma för människor och djur. Zoofysiologien samarbetar också intimt med medicinen liksom även med fysiken »biofysik») och kemien (»fysiologisk kemi») och har därför en betydelse långt utanför den egentliga zoologiens område. Den sträcker sig över vida arbetsområden och omfattar dels cell- och utvecklingsfysiologi, dels organfysiologi, dels jämförande fysiologi, dels ock den med fysiologisk metodik arbetande ekologien.

Med hänsyn till det anförda föreslår jag, att en ordinarie laboratorsbefattning i zoofysiologi inrättas vid högskolan från och med nästa budgetår. Med hänsyn till den starka kompetens, som e. o. docenten vid högskolan T. H. Gustafson styrkt sig äga inom ämnesområdet, föreslår jag tillika, att Gustafson må utan att befattningen ledigförklaras utnämnas till dess förste innehavare.

Universitetskanslern har tillstyrkt, att följande befattningar inrättas vid högskolan från och med budgetåret 1956/57 och placeras vid Wenner-Grens institut, nämligen en befattning som andre assistent, en som instrumentmakare i Ce 16 och en som laboratoriebiträde i Ce 11. Jag biträder i huvudsak detta förslag. Med hänsyn till de enligt min mening mycket kvalificerade arbetsuppgifter, som avses ankomma på innehavaren av befattningen som laboratoriebiträde, föreslår jag dock, att befattningen placeras i lönegraden Ce 15 med tjänstebenenämningen förste laboratoriebiträde. Jag

erinrar härvid om att en befattning som förste laboratoriebiträde finns såväl vid den zoologiska som den zoofysiologiska institutionen vid Uppsala universitet.

Vid Wenner-Grens institut finns åtskilliga laboratoriebiträden anställda, vilka avlönas med enskilda medel. Vid bifall till förslaget om inrättande av en laboratoriefattning i zoofysiologi kommer det att vid högskolan finnas en professor och två laboratorer (den ene innehavare av en personlig befattning), vilka har sin verksamhet förlagd till institutet. Med hänsyn härtill finner jag det rimligt, att medel anvisas å högskolans stat till avlöning vid ytterligare åtminstone en laboratoriebiträdesbefattning. Denna torde böra inrättas från och med budgetåret 1957/58 och placeras högst i Ce 13. På högskolans personalförteckning finns nu icke uppförd någon befattning för skriv- och andra administrativa göromål vid Wenner-Grens institut. Jag föreslår, att medel anvisas å högskolans stat från och med budgetåret 1957/58 till avlönande av en kontorist i Ce 13.

Slutligen erinrar jag om att jag i det föregående förordat, att ämnet zoologi skall erhålla företrädesrätt till två docentbefattningar vid högskolan.

Genetik

(Bet. s. 95 f.)

Utredningsmannen: Vid Stockholms högskolas genetiska institut finns nu en befattning som laboratoriebiträde i Ce 11. I högskolans egen upprustningsplan har upptagits ytterligare en dylik befattning, vilken motiverats närmast med forskningens behov, medan den i högskolans anslagsaskanden för nästa budgetår begärda laboratoriebiträdesbefattningen i Ce 11 anges vara erforderlig för en dubbling av kurserna i genetik. Därest sistnämnda befattning inrättas från och med nästa budgetår, vilket jag tillstyrker, kommer institutet att i likhet med motsvarande institution i Lund förfoga över två laboratoriebiträdesbefattningar. Jag är inte beredd att tillstyrka, att ännu en dylik befattning inrättas för genetiska institutet i Stockholm. Universitetskanslern har i utlåtande över högskolans anslagsaskanden för budgetåret 1955/56 vitsordat behovet av en institutionsvaktmästare vid institutet. Då jag blivit övertygad om behovet av en dylik befattningshavare, föreslår jag, att en tjänst som institutionsvaktmästare i Ce 12 inrättas från och med budgetåret 1957/58. Vid institutet föreligger jämväl behov av en administrativ biträdesbefattning. Jag förordar därför, att den i högskolans egen upprustningsplan upptagna kanslibiträdesbefattningen inrättas från och med sistnämnda tidpunkt. Tjänsten torde böra placeras i lönegraden Ce 11. I högskolans egen upprustningsplan har därjämte räknats med inrättande av ytterligare en befattning som förste assistent och en befattning som förste amanuens, båda närmast avsedda för forskningsverksamheten vid institutet. Denna är vid Stockholms högskola huvudsakligen zoologiskt inriktad, medan den genetiska forskningen vid universitetet i Lund traditionsmässigt huvudsakligen hållit sig inom botaniskt område. En dylik uppdelning av forskningsverksamheten mellan de båda lärosätena är enligt min mening ur ekonomiska synpunkter påkallad även fortsättningsvis. En viss förstärkning av assistent- och amanuenspersonalen vid genetiska institutet i Stockholm finner jag erforderlig ur forskningens synpunkt och föreslår att medel anvisas till anställande av

en förste assistent. Denna åtgärd torde böra vidtagas från och med budgetåret 1958/59. Jag erinrar slutligen om att jag i det föregående föreslagit, att ämnet genetik skall erhålla företrädesrätt till en docentbefattning.

Högskolan anser det önskvärt, att den av utredningsmannen föreslagna kanslibiträdesbefattningen utbytes mot en kontoristtjänst.

Matematisk statistik

(Bet. s. 99.)

Utredningsmannen: Enligt ett av statens naturvetenskapliga forskningsråd redan år 1949 framlagt förslag om skapande av ett för Stockholms högskolor gemensamt statistiskt institut skulle vid Stockholms högskola inrättas ett institut för statistik och försäkringsmatematik genom sammanförande och utvidgning av Stockholms högskolas institut för försäkringsmatematik och matematisk statistik samt dess institut för statistik. Det sålunda bildade institutet skulle ha karaktär av en institution vid Stockholms högskola, men dess ställning som gemensamt forskningsorgan för samtliga högskolor i Stockholm skulle markeras genom att till institutet knöts en nämnd, bestående av bland annat representanter för högskolorna. Berörda förslag, som varit föremål för remissbehandling och därvid i sina huvuddrag i allmänhet tillstyrkts av remissinstanserna, är alltjämt beroende av Kungl. Maj:ts prövning. Oavsett vilken ställning statsmakterna kommer att taga till frågan om bildande av ett för huvudstadens högskolor gemensamt statistiskt institut, är det redan med hänsyn till Stockholms högskolas egen undervisnings- och forskningsverksamhet påkallat, att personalorganisationen vid de båda nu befintliga instituten väsentligt förstärkes och att samarbetet dem emellan underlättas genom att de lokalt förläggas i omedelbar närhet av varandra. Sistnämnda spörsmål kommer att närmare övervägas i samband med uppgörandet av en byggnadsplan för högskolan.

Högskolans av universitetskanslern tillstyrkta förslag om inrättande från och med nästa budgetår vid högskolan av en för institutet för försäkringsmatematik och matematisk statistik avsedd kontoristtjänst i Ce 13 biträder jag. Behovet av ytterligare en befattning som biträdande lärare i matematisk statistik med särskild inriktning på försäkringsmatematiken synes mig vara väl ådagalagt. Ämnesrepresentanten har ifrågasatt, att en dylik befattning skulle inrättas redan från och med nästa budgetår. Även om vissa skäl talar härför, anser jag mig likväl böra föreslå, att befattningen tillkommer först från och med budgetåret 1957/58. För att tillgodose behovet av en fastare organisation för forskningsverksamheten vid institutet bör i enlighet med ämnesrepresentantens förslag inrättas en befattning som förste assistent och en som andre assistent. Av dessa befattningar bör den förstnämnda inrättas från och med budgetåret 1957/58 och befattningen som andre assistent från och med budgetåret 1958/59. Till frågan om personalorganisation vid institutet för statistik kommer jag att taga ställning vid behandlingen av frågan om personalbehovet inom humanistiska avdelningen.

Naturgeografi

(Bet. s. 105 f.)

Utredningsmannen: Om man jämför personalorganisationen för examensämnet geografi vid universiteten i Uppsala och Lund med motsvarande organisation vid Stockholms högskola, framgår därav att högskolan är sämre tillgodosedd än universiteten i fråga om underordnade lärarkrafter. Jag har i det föregående förordat, att en docentbefattning vid högskolan med företrädesrätt tilldelas ämnesområdet geografi, särskilt naturgeografi. En viss förstärkning av assistent- och amanuenspersonalen är vidare påkallad för att högskolan skall ernå paritet med universiteten i detta avseende. I det följande föreslår jag vid min behandling av personalorganisationen för ämnet kulturgeografi, att en befattning som förste assistent inrättas från och med budgetåret 1957/58. Med biträdande av ett av kanslern framlagt förslag föreslår jag här, att medel anvisas för anställande av en förste amanuens från och med nästa budgetår. Härutöver förordar jag, att en befattning som andre amanuens inrättas från och med budgetåret 1958/59.

Vissa särskilda frågor

(Bet. s. 108 f.)

Utredningsmannen har i fråga om personal för skötsel av elektronmikroskop anfört följande.

Under rubriken Engångskostnader för materielanskaffning förordar jag i det följande, att denna nu med 200 000 kronor uppförda utgiftspost från och med nästa budgetår upptages med 300 000 kronor. Jag förutsätter därvid, att inom ramen för ett sålunda höjt anslag till materielanskaffning och förnyelse av utrustning kan anskaffas ett för den naturvetenskapliga forskningen vid högskolan erforderligt elektronmikroskop med fördelning av kostnaderna på budgetåren 1956/57 och 1957/58. I anslagsäskandena för nästa budgetår har högskolan hemställt om anvisande av medel till avlöning åt en förste assistent för skötseln av elektronmikroskopet. Till stöd för förslaget framhåller lärarrådet, att befattningshavaren bör äga dels ingående kännedom om ett elektronmikroskops skötsel, dels en såvitt möjligt fullständig kännedom om vilka forskningsuppgifter, som kan lösas med hjälp av ett sådant mikroskop, dels ock förmåga att vara de olika vetenskapsidkarna behjälplig med deras forskningsuppgifter i vad gäller mikroskopet. Befattningshavaren bör därför själv ha god vetenskaplig utbildning. Då elektronmikroskopet är avsett för forskningen vid flera institutioner, synes det mig erforderligt, att en särskild person har att svara för vården av det dyrbara och känsliga mikroskopet och vara vetenskapsidkarna behjälplig vid dess utnyttjande för olika forskningsuppgifter. Jag anser mig därför böra räkna med att för ändamålet inrättas en befattning som förste assistent från och med budgetåret 1957/58.

Matematisk-naturvetenskapliga avdelningens kursanslag utgör nu 13 400 kronor, varav tillhoppa 2 250 kronor disponeras för kursundervisning i entomologi och limnologi. Till kursanslag för de matematisk-naturvetenskapliga sektionerna i Uppsala och Lund har för innevarande budgetår anvisats 5 150 kronor, respektive 15 550 kronor.

Utredningsmannen föreslår, att nu förevarande kursanslag för nästa budgetår uppföres med 14 300 kronor, och anför därvid följande.

I anslagsäskandena för nästa budgetår har högskolan hemställt om en höjning av kursanslaget med 5 400 kronor, varav 2 250 kronor beräknats för en av den avsedda ökade intagningen av antalet zoologistuderande föranledd utökning av kursundervisningen i entomologi och limnologi och 2 000 kronor för kursundervisningen i bål- och mossväxternas morfologi och systematik. Återstoden av den begärda höjningen avser ökning av anslagsmedlen till särskild kursundervisning för filosofisk ämbetsexamen i astronomi med 600 kronor till 1 600 kronor och i hygien med 550 kronor till 2 000 kronor. I utlåtande över högskolans anslagsäskanden har universitetskanslern tillstyrkt den begärda höjningen av kursanslaget.

I det föregående har jag föreslagit en viss utökning från och med nästa budgetår av personalen vid zootomiska institutet och därvid uttalat, att matematisk-naturvetenskapliga avdelningens kursanslag vid bifall härtill kan minskas med 2 250 kronor, avseende medel för undervisning i entomologi och limnologi för zoologistuderande. Den för nästa budgetår begärda höjningen av dessa medel erfordras vid sådant förhållande ej heller. Då jag i övrigt tillstyrker den föreslagna höjningen av kursanslaget, beräknar jag detsamma för nästa budgetår till 14 300 kronor, innebärande en ökning med 900 kronor.

Departementschefen

Enligt vad jag uttalat i det föregående bör i förevarande sammanhang slutlig ståndpunkt tagas till de delar av utredningsmannens förslag, som avser nästa budgetår, samt därjämte i regel klarläggas vilka högre vetenskapliga befattningar högskolan har att räkna med under de närmast därpå följande budgetåren. Såsom jag förut framhållit kräves ett dylikt klarläggande för att en planmässig organisation av högskolans upprustning skall kunna ske.

Enligt den föreliggande upprustningsplanen skall vid högskolan inrättas, bland annat, en laboratur i matematik från och med budgetåret 1957/58 samt en andra professur i fysik och en laboratur i analytisk kemi från och med budgetåret 1958/59. Som jag längre fram kommer att närmare beröra avses nya institutionsbyggnader skola uppföras för ämnena fysik och kemi. För planeringen av ifrågakvarande nybyggnader är självfallet av stor betydelse, huruvida man kan utgå ifrån att sistnämnda två befattningar kommer att inrättas vid högskolan. Detta samband mellan planeringen av nybyggnaderna och den ifrågasatta utökningen av de högre lärarbefattningarna i fysik och kemi påkallar enligt min mening ett ställningstagande redan nu till frågan om inrättande av de föreslagna nya befattningarna. Vad beträffar undervisningen i ämnet matematik vid högskolan har jag i en nyligen till riksdagen avlåten proposition angående vissa åtgärder för ökad intagning vid universitet och högskolor tillstyrkt, att vissa för-

stärkningsanordningar av provisorisk karaktär vidtages för att möjliggöra en väsentligt ökad intagning vid högskolan i detta ämne. Härigenom skulle icke mindre än 200 matematikstuderande årligen kunna intagas vid högskolan. För planläggning och rekrytering av den för en dylik årlig intagning på längre sikt erforderliga lärarorganisationen kräves enligt min mening, att ställning nu tages till frågan om inrättande av den ifrågasatta laboraturen i matematik. Under åberopande av det anförda föreslår jag, att i förevarande sammanhang ståndpunkt tages till förslagen om utökning av matematisk-naturvetenskapliga avdelningens lärarorganisation med förutnämnda tre högre lärarbefattningar, ehuru dessa icke ingår bland de för nästa budgetår föreslagna nya tjänsterna.

Såsom framhållits i det föregående finns vid högskolan nu endast en professur i det omfattande ämnet fysik, vilket däremot vid de äldre universitetet är företrätt av dubbelprofessorer. För inrättande av ytterligare en fysikprofessur vid högskolan talar enligt min mening en rad skäl, främst fysikens utomordentligt snabba utveckling och det starkt växande studentantalet. Jag anser mig därför böra tillstyrka, att ytterligare en professur i fysik i överensstämmelse med utredningsmannens förslag inrättas vid högskolan från och med budgetåret 1958/59.

Till skillnad från universitetet i Uppsala och Lund finns vid högskolan icke någon laboratur i analytisk kemi, en för det praktiska livet synnerligen viktig gren av kemien. Det synes mig av flera skäl angeläget att en dylik laboratur inrättas jämväl vid högskolan. Planeringen av den förut åsyftade nybyggnaden för ämnet kemi har emellertid icke fortskridit så långt att jag anser mig i stånd att nu angiva den tidpunkt, då laboraturen bör inrättas. Enligt min mening torde befattningen icke behöva inrättas före budgetåret 1958/59. Med hänsyn till det anförda anser jag mig böra föreslå, att en laboratur i analytisk kemi inrättas vid högskolan tidigast från och med budgetåret 1958/59.

Universitetet i Uppsala och Lund förfogar över var sin laboratur i ämnet matematik, medan någon sådan befattning icke finns vid högskolan. För att på längre sikt säkerställa undervisningen i matematik vid högskolan anser jag emellertid erforderligt, att en laboratur i ämnet även inrättas vid högskolan. Jag tillstyrker därför, att en dylik laboratur i enlighet med utredningsmannens förslag inrättas vid högskolan från och med budgetåret 1957/58. Samtidigt bör — såsom utredningsmannen föreslagit — en befattning som biträdande lärare i ämnet indragas.

Jag övergår härefter till utredningsmannens förslag i vad detsamma avser nästa budgetår.

Vad först angår den av utredningsmannen föreslagna laboraturen i kvartärgeologi vill jag framhålla, att det ur såväl undervisningens som forskningens synpunkt är av vikt, att högskolan — i likhet med universitetet i Uppsala och Lund — erhåller en högre vetenskaplig befattning i det omfattande och betydelsefulla ämnet kvartärgeologi. Utredningsmannen har

på anförda skäl föreslagit, att den ifrågasatta befattningen skall benämnas laboratur i kvartärgeologi, särskilt tillämpad kvartärgeologi, och att till dess förste innehavare må utan tjänstens ledigkungörande utses docenten vid högskolan C. G. A. Wenner. Då jag funnit mig böra godtaga utredningsmannens förslag även i sistnämnda hänseenden, tillstyrker jag sålunda utredningsmannens förslag i sin helhet.

Zoofysiologien representeras i Uppsala av en professur och i Lund av en laboratur. En fast företrädare för denna ämnesgren saknas däremot i Stockholm. Behovet av en högre vetenskaplig befattning i zoofysiologi vid högskolan gör sig emellertid starkt gällande. Med hänsyn härtill anser jag mig böra tillstyrka utredningsmannens förslag, att en laboratoriefattning i zoofysiologi inrättas vid högskolan från och med nästa budgetår. Jag finner mig även kunna biträda utredningsmannens förslag, att docenten vid högskolan T. H. Gustafson utan vederbörligt ansökningsförfarande må utses till förste innehavare av den nyinrättade befattningen.

Frågan om arvodesförhöjning för högskolans lärarkrafter i astronomi och för professor Bergianus är jag icke beredd att nu pröva. Jag anser mig icke heller kunna för nästa budgetår tillstyrka, att en tjänst som kontorist inrättas vid institutet för försäkringsmatematik och matematisk statistik.

Från utredningsmannens sida har härutöver framlagts en rad förslag om förstärkning av matematisk-naturvetenskapliga avdelningens personalorganisation från och med nästa budgetår. Till stöd härför har enligt min mening anförts mycket vägande skäl och jag anser mig därför böra tillstyrka, att samtliga dessa förslag genomföres från och med nästa budgetår.

Till det från högskolans sida framförda förslaget om förändring av den nuvarande personliga professuren i meteorologi till en ordinarie professur är jag icke nu beredd att taga ställning.

I anslutning till vad chefen för civildepartementet förordat vid anmälan i 1956 års statsverksproposition av för flera huvudtitlar gemensamma frågor torde vidare för nästa budgetår medel böra beräknas för ett förste laboratoriebiträde i Ca 15 i stället för en institutionsvaktmästare i Ca 14 vid Wenner-Grens institut och för en institutionsvaktmästare i Ca 14 i stället för en dylik befattningshavare i Ca 12 vid institutet för oorganisk och fysikalisk kemi med kemiska övningslaboratoriet.

Jag torde slutligen få erinra om att jag i det föregående tillstyrkt, att ytterligare två docentbefattningar från och med nästa budgetår inrättas vid matematisk-naturvetenskapliga avdelningen.

Sammanfattningsvis innebär mitt förslag för nästa budgetår i fråga om den matematisk-naturvetenskapliga avdelningen, att medel bör beräknas till följande nya befattningar och ändamål:

- 1) två docenter,
- 2) två förste assistenter vid matematiska institutet,

- 3) två förste assistenter — i stället för två andre assistenter — och ett laboratoriebiträde i Ce 11 vid fysiska institutet,
- 4) en förste assistent — i stället för en andre assistent — och två förste amanuenser vid kemiska övningslaboratoriet,
- 5) ett laboratoriebiträde i Ce 11 och en vaktmästare i Ce 10 vid institutet för organisk kemi och biokemi,
- 6) en laborator i kvartärgeologi, särskilt tillämpad kvartärgeologi,
- 7) en förste assistent och en institutionsvaktmästare i Ce 14 vid geologiska institutet,
- 8) en tredje amanuens vid institutet för fysiologisk botanik,
- 9) en förste amanuens vid institutet för morfologisk botanik,
- 10) ett kanslibiträde i Ce 11 vid botaniska instituten,
- 11) en biträdande lärare i zoologi samt en förste assistent, en andre amanuens och en preparator i Ce 14 vid zootomiska institutet,
- 12) en laborator i zoofysiologi,
- 13) en andre assistent, en instrumentmakare i Ce 16 och ett förste laboratoriebiträde i Ce 15 vid Wenner-Grens institut,
- 14) ett laboratoriebiträde i Ce 11 vid genetiska institutet,
- 15) en förste amanuens vid geografiska institutet,
- 16) höjning av kursanslaget (kostnad 900 kronor),
- 17) ett förste laboratoriebiträde i Ca 15 i stället för en institutionsvaktmästare i Ca 14 vid Wenner-Grens institut samt
- 18) en institutionsvaktmästare i Ca 14 i stället för en dylik befattningshavare i Ca 12 vid institutet för oorganisk och fysikalisk kemi med kemiska övningslaboratoriet.

2. Stats- och rättsvetenskapliga avdelningen

Såsom tidigare omnämnts har utredningsmannen på anförda skäl icke ansett sig i sitt nu framlagda betänkande böra föreslå någon utökning eller förändring i övrigt i fråga om stats- och rättsvetenskapliga avdelningens personalorganisation.

Såväl högskolan som universitetskanslern har emellertid i över betänkandet avgivna yttranden hemställt om inrättande från och med nästa budgetår av två precepturer inom avdelningen i fråga, nämligen en i civilrätt och en i straffrätt.

Högskolan har erinrat om att jag vid anmälan under punkten 77 i 1956 års åttonde huvudtitel av Uppsala universitets avlöningsanslag förklarat mig ämna slutföra beredningen av frågan om den juridiska och samhällsvetenskapliga utbildningen till sådan tidpunkt, att förslag till omläggning av denna utbildning kunde föreläggas 1957 års riksdag. Högskolan har vidare erinrat om att jag i detta sammanhang förordat inrättande från och med den 1 juli 1956 av en preceptur i civilrätt vid nämnda lärosäte, vari-

genom möjlighet torde föreligga att vid lärosätets juridiska fakultet bibehålla kvalificerad vetenskaplig lärarkraft inom civilrättens område. Med anledning härav uttalar högskolan, att den utgår ifrån att den stats- och rättsvetenskapliga avdelningen vid högskolan — som med sitt stora studentantal har de ojämförligt största undervisningsproblemen och som därför både enligt kanslerns förslag och enligt tidigare förslag skall utrustas med det största antalet precepturer och andra lärarbefattningar — i vart fall icke nu skall ställas efter Uppsala-fakulteten vid lärarorganisationens utbyggnad i och för en reformerad och förbättrad undervisning. Högskolan räknar därför med att en preceptur i civilrätt inrättas vid dess stats- och rättsvetenskapliga avdelning från och med den 1 juli 1956. Fullt lika trängande är enligt högskolans mening behovet av en preceptur i straffrätt vid högskolans juridiska fakultet. Det överstiger enligt högskolans uppfattning normala mänskliga krafter för en professor att vid en fakultet med så många studenter ensam upprätthålla effektiv undervisning och samtidigt bedriva forskning i två så omfattande och i rask utveckling stadda och med angränsande samhällsvetenskaper (särskilt kriminologi och rättssociologi) nära sammanhängande ämnen som straffrätt och juridisk encyklopedi. Tillkomsten av en preceptur i straffrätt — som förutsetts för juristutbildningsreformen — skulle innebära en betydelsefull förbättring. För inrättande av en dylik preceptur nu kunde i detta fall med särskild styrka åberopas det skäl som i statsverkspropositionen anförts till stöd för den föreslagna precepturen i civilrätt i Uppsala, nämligen att därigenom möjlighet torde föreligga att vid fakulteten bibehålla kvalificerad vetenskaplig lärarkraft.

Universitetskanslern anför för sin del huvudsakligen följande.

Jag vill framhålla, att studentantalet vid högskolans stats- och rättsvetenskapliga avdelning är betydligt större än vid de juridiska fakulteterna i Uppsala och Lund. Svårigheterna att på ett ändamålsenligt sätt anordna undervisningen gör sig därför starkt gällande vid högskolan. På grund härav och med hänvisning jämväl till den ståndpunkt chefen för ecklesiastikdepartementet intagit till frågan om inrättande av en preceptur i civilrätt i Uppsala, finner jag mig böra, med tillstyrkande av högskolans ifrågavarande framställning, föreslå att vid Stockholms högskola från och med nästa budgetår inrättas de av högskolan angivna två preceptorsbefattningarna.

Departementschefen

Med anledning av vad högskolan och universitetskanslern i sina remissyttranden anført och föreslagit i fråga om stats- och rättsvetenskapliga avdelningen anser jag mig böra förorda, att en preceptur i Ca 34 i straffrätt inrättas vid högskolan från och med nästa budgetår. Härigenom torde möjlighet föreligga att vid nämnda avdelning bibehålla kvalificerad vetenskaplig lärarkraft inom straffrättens område.

3. Humanistiska avdelningen

Filosofi

(Bet. s. 110.)

Utredningsmannen: I det föregående har jag föreslagit, att en docentbefattning skall med företrädesrätt ställas till förfogande för vartdera av ämnena teoretisk filosofi och praktisk filosofi vid Stockholms högskola. En befattning som andre amanuens, gemensam för nyssnämnda ämnen, bör vidare inrättas vid högskolan. Befattningen bör lämpligen upp- tagas å högskolans stat från och med budgetåret 1957/58.

Psykologi

(Bet. s. 111 f.)

Utredningsmannen: Det totala antalet studerande inom ämnet psykologi vid Stockholms högskola var höstterminen 1954 mer än dubbelt så stort som motsvarande antal vid Uppsala universitet och översteg 200. Behovet av en utökning av personalorganisationen gör sig ur såväl undervisningens som forskningens synpunkt starkt gällande. Universitetskanslern har föreslagit, att en befattning som förste assistent och en kanslibiträdets- tjänst i Ce 11 inrättas från och med nästa budgetår med placering vid högskolans psykologiska institut samt att en befattning som vaktmästare i Cg 11 vid institutet ombildas till tjänst som institutionsvaktmästare i Ce 12. Jag biträder detta förslag. Jag förutsätter härvid, att löneställningen för sistnämnda befattningshavare kommer att närmare prövas i samband med den pågående översynen av löneställningen för institutionsvaktmästare m. fl. En ytterligare förstärkning av lärarkrafterna utöver den nyss förordade finner jag påkallad och förordar därför, att en befattning som andre amanuens inrättas. Denna åtgärd torde böra vidtagas från och med budgetåret 1957/58. Jag erinrar slutligen om att jag i det föregående förelagit, att ämnet psykologi skall erhålla företrädesrätt till en docentbefattning.

Pedagogik

(Bet. s. 115 f.)

Utredningsmannen: Antalet studerande inom ämnet pedagogik vid Stockholms högskola synes i stort sett vara av samma storleks- ordning som vid Uppsala universitet. Vid sistnämnda lärosäte finns nu för ämnet en befattning som biträdande lärare, en som förste amanuens och en som tredje amanuens. Stockholms högskola har däremot endast en befattning som förste amanuens. Härtill kommer att en docentbefattning är knuten till ifrågavarande ämne med företrädesrätt vid universitetet, under det att ämnena psykologi och pedagogik vid högskolan endast gemensamt har företrädesrätt till en docentbefattning, vilken för närvarande innehas av en representant för psykologien. Jag har i det föregående förelagit, att ämnet pedagogik enbart skall erhålla företrädesrätt till en docentbefattning vid högskolan. Det förslag till personalförstärkning — en biträdande lärare, en andre assistent samt en förste och en andre ama-

nuens — som från högskolans sida framlagts i anslagsäskandena för nästa budgetår, finner jag i och för sig motiverat. Då det emellertid är ovissst, om någon eller några av lärarna inom ämnesområdet psykologi och pedagogik vid lärarhögskolan kan komma att åtminstone övergångsvis få en del av sin undervisningsskyldighet förlagd till Stockholms högskola, anser jag mig icke böra gå längre än till att tillstyrka inrättande dels av en befattning som andre assistent, dels ock en befattning som förste amanuens. Av dessa befattningar bör assistentbefattningen inrättas från och med nästa budgetår och amanuensbefattningen från och med budgetåret 1957/58.

Högskolan hemställer, att för ämnet pedagogik från och med nästa budgetår inrättas — förutom den av utredningsmannen föreslagna befattningen som andre assistent — en befattning som biträdande lärare och en som andre amanuens. Vidare anhåller högskolan, att den av utredningsmannen för budgetåret 1957/58 förordade befattningen som förste amanuens måtte tillkomma redan från och med nästa budgetår. Till stöd för sina förslag har högskolan framhållit i huvudsak följande.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 16 december 1955 kommer professorn i praktisk pedagogik vid lärarhögskolan att dels vara ledamot av humanistiska fakulteten och lärarrådet vid Stockholms högskola dels meddela undervisning och förrätta examination vid högskolan i den omfattning Kungl. Maj:t bestämmer. Denna undervisning torde komma att omfatta högst 30 timmar per läsår. Utöver nyss angivna undervisning, som kommer att åvila professorn i praktisk pedagogik vid lärarhögskolan, torde icke någon undervisning av denna högskolas lärare komma att förläggas till Stockholms högskola. Deras skyldighet att undervisa är helt förbehållen lärarhögskolan och dit kan icke de många studerande i den obligatoriska kursen flyttas. Dessa lärares eventuella medverkan vid högskolans undervisning skulle endast kunna ske i form av ett arvoderat uppdrag och efter personlig överenskommelse i varje enskilt fall. Sådana anordningar skulle uppenbarligen icke motsvara Stockholms högskolas behov av undervisning inom ämnet. Den biträdande lärartjänsten skulle främst tagas i anspråk för den för filosofisk ämbetsexamen obligatoriska kursen i psykologi samt pedagogikens teori och historia. Kursen skulle därigenom kunna genomföras på ett pedagogiskt riktigare sätt än tidigare och ge de studerande en utbildning som åtminstone kvalitetsmässigt vore mera likvärdig med lärarhögskolans. Kursen skulle också bättre överensstämma med de ständigt ökade krav på lärarnas pedagogisk-psykologiska utbildning, som också den högre skolan numera ställer.

Universitetskanslern biträder så till vida Stockholms högskolas förslag som kanslern tillstyrker, att — utöver den av utredningsmannen föreslagna befattningen — från och med nästa budgetår inrättas en tjänst som biträdande lärare och en som andre amanuens. Vid bifall härtill bör enligt kanslerns mening humanistiska avdelningens kursanslag minskas med 5 000 kronor. Kanslern har därvid framhållit bland annat följande.

Såsom utredningsmannen anfört är antalet studerande i pedagogik av ungefär samma storleksordning vid Stockholms högskola som vid Uppsala

universitet. Lärarpersonalen i ämnet vid högskolan är emellertid — även om man tager hänsyn till att professorn i praktisk pedagogik vid lärarhögskolan under i vart fall nästa budgetår torde komma att handhava viss del av undervisningen för högre examina vid Stockholms högskola — redan nu underdimensionerad i förhållande till Uppsala universitet, vilket förhållande kommer att ytterligare markeras vid bifall till vad departementschefen i statsverkspropositionen föreslagit med avseende å förstärkningen av lärarkrafterna i Uppsala.

Litteraturhistoria med poetik

(Bet. s. 119 f.)

Utredningsmannen: I ett annat sammanhang har jag förordat, att ämnet litteraturhistoria med poetik vid Stockholms högskola skall erhålla företrädesrätt till två docentbefattningar. Härigenom skulle högskolan i nämnda avseende uppnå paritet med universiteten i Uppsala och Lund. Vid universitetet i Uppsala har från och med innevarande budgetår inrättats ett pedagogiskt universitetslektorat i ifrågasatt ämne. Någon dylik befattning finns ej i Stockholm eller Lund. Vid Stockholms högskola finns emellertid en befattning som biträdande lärare i ämnet, vilket icke är fallet vid universiteten i Uppsala och Lund. Med hänsyn härtill är jag icke beredd att föreslå, att personalorganisationen vid Stockholms högskola utökas med ett pedagogiskt lektorat. Däremot vill jag utan att dock framlägga något förslag härom ifrågasätta, om ej befattningen som biträdande lärare lämpligen bör utbytas mot ett pedagogiskt lektorat. Denna fråga torde böra närmare övervägas av högskolans myndigheter vid petitaarbetet för ett följande budgetår. Vid såväl universitetet i Uppsala som vid universitetet i Lund finns nu en befattning som andre amanuens. Jag anser mig böra föreslå, att en dylik befattning inrättas vid Stockholms högskola från och med budgetåret 1957/58.

Konsthistoria med konstteori

(Bet. s. 121 f.)

Utredningsmannen: Jag har förut räknat med att ämnet konsthistoria med konstteori kommer att erhålla företrädesrätt till en docentbefattning. Åtskilliga av de arbetsuppgifter, som nu åvilar den vetenskapligt utbildade personalen vid de konsthistoriska instituten vid Stockholms högskola är av den art, att de lämpligen i stället borde utföras av ett kanslibitråde. Jag biträder därför universitetskanslerns förslag om inrättande från och med nästa budgetår av en kanslibiträdestjänst i Ce 11. Vid högskolans konsthistoriska institut finns nu en förste assistent och en andre amanuens. I förste assistentens åligganden ingår bland annat vården av högskolans omfattande och dyrbara konstsamlingar. Detta åliggande torde komma att taga en väsentlig del av förste assistentens arbetstid i anspråk. Med hänsyn härtill finner jag det ur undervisningens och forskningens synpunkt motiverat, att ytterligare en befattning som andre amanuens inrättas vid Stockholms högskola. Befattningen torde böra tillkomma från och med budgetåret 1957/58.

Historia

(Bet. s. 124 f.)

Innan jag närmare ingår på utredningsmannens förslag beträffande detta ämne anser jag mig böra redogöra för bakgrunden till frågan om antalet professurer i detta vid Stockholms högskola.

I ämnet — som vid vartdera av universiteten i Uppsala och Lund företrädes av två professurer — finns för närvarande vid högskolan en *ordinarie* professur, nämligen Sven Warburgs professur (nuvarande innehavare T. Höjer). Därjämte finns vid högskolan en för F. Lindberg *personlig* professur i stadshistoria, med vilken är förenad endast hälften av den undervisningsskyldighet, som eljest åvilar professor vid högskolan. Anmärkas bör att Lindberg med den personliga professuren i stadshistoria må förena befattning som stadshistoriska institutets sekreterare och föreståndare, dels ock att till den del utgifterna för Lindbergs avlöningsförmåner överstiger 9 100 kronor ersättning härför skall utgivas till högskolan av svenska stadsförbundet med bidrag från Stockholms stad. Den tidigare förefintliga, för N. Ahnlund *personliga* professuren i historia vid högskolan (Stockholms stads professur) har med Ahnlunds avgång med pension den 30 juni 1955 indragits. I samband härmed har humanistiska avdelningens kursanslag förstärkts med 20 000 kronor för undervisningen i historia.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1955/56 hemställde högskolan, att sistnämnda personliga professur måtte uppföras å ordinarie stat och anförde därvid bland annat följande.

Professuren har tillkommit genom beslut av stadsfullmäktige i Stockholm år 1928. Enligt detta beslut skulle med professuren vara förenad särskild uppgift för innehavaren att i sin vetenskapliga forskning, författarverksamhet och undervisning ägna uppmärksamhet åt studiet av Stockholms stads historia. Ehuru tyngdpunkten sålunda skulle ligga på främjandet av Stockholms stads historia och medverkan i dessa forskningar, skulle professuren ändå vara fullt likvärdig med andra historieforskare i avseende å allsidig kompetens. I fråga om undervisning och examination har också professuren under årens lopp kommit att framstå såsom fullt jämställd med den andra professuren i historia vid högskolan, Sven Warburgs professur. Detta är i själva verket helt naturligt med hänsyn till den centrala ställning som historiedisiplinen intar inom den humanistiska fakulteten och till den stora tillströmningen av studerande. Med fullgörandet av de reguljära professorsuppgifterna såsom lärare och examinator i ämnet i hela dess utsträckning har Ahnlund förenat den av Stockholms stad önskade forskningen i dess historia. Enligt lärarrådets uppfattning torde det nu, ett kvartssekel efter professurens tillkomst och med det starkt ökade studentantalet, vara uteslutet att professuren skulle upphöra. Visserligen har högskolan genom beslut av Stockholms stad och statsmakterna från och med den 1 juli 1953 erhållit en tredje professur inom historievetenskapen, nämligen en professur i stadshistoria. Denna har emellertid sin speciella karaktär såsom personlig för nuvarande föreståndaren för stadshistoriska institutet och genom sin inriktning på stadshistoria. Ett

avskaffande av Stockholms stads professur i historia kan uppenbarligen icke kompenseras genom förefintligheten av denna personliga specialprofessur med begränsad undervisningsskyldighet.

I utlåtande den 29 oktober 1954 över högskolans anslagsäskanden uttalade universitetskanslern, att han icke blivit övertygad om nödvändigheten av att den av Ahnlund innehavda personliga professuren efter dennes avgång uppfördes som ordinarie på högskolans stat. För tillgodoseende av det särskilda behov av lärarkrafter i historia, som kunde komma att erfordras genom professurens upphörande, föreslog kanslern en förstärkning med 20 000 kronor av de till högskolans förfogande stående medlen till kursundervisning. Vid anmälan av denna fråga under punkten 104 i 1955 års åttonde huvudtitel ansåg jag mig under hänvisning till vad kanslern anfört icke böra biträda förslaget om ordinariesättning av ifrågavarande professur utan räknade med att professuren skulle indragas, då Ahnlund beräknades avgå med pension den 30 juni 1955. I likhet med kanslern förordade jag en förstärkning med 20 000 kronor av humanistiska avdelningens kursanslag för att tillgodose det behov av särskilda lärarkrafter, som kunde komma att erfordras genom professurens upphörande.

I två likalydande, vid 1955 års riksdag väckta motioner (I: 289 och II: 315) hemställdes, att riksdagen måtte besluta, att nu ifrågavarande personliga professur skulle uppföras på högskolans personalförteckning som ordinarie från och med den 1 juli 1955. Alternativt yrkades, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville hemställa om förslag till 1956 års riksdag om nämnda professurs återinförande från och med den 1 juli 1956. Till stöd härför anfördes bland annat följande.

En indragning av den Ahnlundska professuren skulle medföra, att ämnet historia vid Stockholms högskola i vad avser antalet lärare efter den 30 juni 1955 kommer i ett läge inte mycket bättre än före år 1928. Här sker alltså en försämring i en situation, då en upprustning av universitets- och högskoleundervisningen på alla håll bedömes som synnerligen angelägen. Det bör observeras, att några ekonomiska skäl för professurens indragande icke föreligger. Departementschefen följer nämligen kanslerns förslag att som compensation för professuren höja anslaget till kursundervisningen i historia med 20 000 kronor. Inte heller kan som skäl för departementschefens förslag anföras svårighet att tillsätta professuren med kompetent innehavare. Vi har för närvarande i vårt land ett flertal obefordrade, för en professur i historia ovanligt högt kvalificerade forskare. Behovet av en dubbling av historief professuren belyses därav, att antalet historiestuderande vid högskolan med sikte på fil. kand.- och fil. ämbetsexamina för närvarande är cirka 100, vartill kommer ett 20-tal licentiander och doktorander. Det vidgade utrymme, som ämnet historia med samhällskunskap har fått på skolans schemata — vilket visar den stora betydelse skolmyndigheterna tillmäter ämnet — torde snarast komma att medföra en ökning av detta antal.

Statsutskottet anförde i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 55 i denna fråga följande.

Vid ettvarrt av universiteten i Uppsala och Lund finns för närvarande två professorer i historia, vid universitetet i Göteborg en professor i detta ämne. Utskottet har från vederbörande universitets- och högskolemyndigheter införskaffat upplysningar angående antalet historiestuderande för lägre och högre examina höstterminen 1954 och vårterminen 1955 vid nämnda lärosäten samt Stockholms högskola. Studerandeantalet framgår av följande sammanställning.

Lärosäte	Ht 1954			Vt 1955		
	Fil. kand. o. ämbetsex. samt pol. mag. ex.	Fil. lic. ex.	Fil. dr.	Fil. kand. o. ämbetsex. samt pol. mag. ex.	Fil. lic. ex.	Fil. dr.
Uppsala universitet	177	26	15	151	28	14
Lunds universitet	197	25	13	149	29	10
Göteborgs universitet	45	14	5	44	14	5
Stockholms högskola	90	35	18	90	37	18

Av de sålunda erhållna uppgifterna framgår bl. a. att vid Stockholms högskola antalet studerande på högstadiet är förhållandevis stort. Utskottet är likväl icke berett att enbart med anledning härav i detta ärende nu intaga en från departementschefens uppfattning avvikande ståndpunkt, varför utskottet avstyrker bifall till det i motionerna I: 289 och II: 315 gjorda yrkandet om uppförande från och med nästa budgetår av omförmälda professor på ordinarie stat. Utskottet finner sig icke heller böra tillstyrka det i nämnda motioner alternativt framställda förslaget. Däremot vill utskottet framhålla, att frågan om antalet professorer i historia vid Stockholms högskola lämpligen synes böra upptagas till närmare omprövning i samband med den av departementschefen jämlikt nådigt bemyndigande den 14 januari 1955 genom särskilt tillkallad utredningsman igångsatta översynen av högskolans nuvarande resurser och fortsatta utbyggnad.

Högskolan återkommer i sina anslagsäskanden för budgetåret 1956/57 till frågan om återuppförande på högskolans personalförteckning av ifrågasvarande professor i historia och framhåller därvid huvudsakligen följande.

Efter ingången av innevarande budgetår förfogar högskolan för ämnet historia icke över andra tjänster än Sven Warburgs professor i historia och den personliga professuren i stadshistoria. Den med sistnämnda professor förenade undervisningen måste i enlighet med professurens inriktning åtminstone till allra största delen ägnas stadshistoria, som endast på högstadiet kan bli föremål för specialstudium. För närvarande innehar visserligen en docent i historia en rörlig docentbefattning, men det är osäkert för huru lång tid så kan bli fallet. Hårtill kommer ett kursanslag av 22 000 kronor. I jämförelse med övriga lärosäten har Stockholm en vida mera omfattande verksamhet på högstadiet, sålunda det stadium som framför andra kräver lärare med professorskompetens och som också ojämlikligt mest tager professorernas arbetstid i anspråk. Antalet studerande nödvändiggör uppehållet av ett licentiatseminarium och fyra proseminariegrupper, vilka tager i anspråk i medeltal fem veckotimmar. De

båda professorernas sammanlagda undervisningsskyldighet omfattar sex veckotimmar. Av dessa bör under alla förhållanden åtminstone två veckotimmar ägnas vetenskapliga föreläsningar. Av de tre årligen förekommande kurser, vilka ingår i studieplanen för ämnet, bör vidare minst en — den i källorna och litteraturen till Sveriges historia — hållas av en professor. Denna kurs omfattar i medeltal en och en halv veckotimme. Åt seminarierna kan professorerna således ägna tillhoppa omkring två och en halv veckotimmar, innebärande i praktiken licentiatseminariet och en proseminariegrupp. Tre proseminariegrupper behöver alltså anförtros tillfälliga lärarkrafter, vilka för ändamålet måste besitta docentkompetens. Att bland högskolans docenter i historia uppbringa sådana krafter är enligt vad verkställda förfrågningar givit vid handen uteslutet på grund av docenternas betydande engagement utanför högskolan. I avsaknad av en andra ordinarie professur i historia är det omöjligt att anordna en tillfredsställande seminarieundervisning i historia, om man i detta sammanhang bortser från den lindring som för närvarande åstadkommes genom att en docent i historia är innehavare av en rörlig docentbefattning. Efter professorn Ahnlunds avgång kommer ämnet — även med den nuvarande docentbefattningen — att råka i så betydande svårigheter, att man kan tala om en ren nödsituation. Den examination, som hittills omhänderhåfts av tre professorer, åvilar i fortsättningen två, vilket torde komma att leda till att viss examination anförtros docentbefattningens innehavare. Dennes undervisning kommer härigenom att bli nedskuren till förfång för proseminarieundervisningen. De stora svårigheterna att anskaffa ledare för denna undervisning torde komma att medföra, att professorerna och docenten nödgas lämna de i Stockholm talrika studerandena på högstadiet utan erforderlig handledning ävensom nedskära undervisningen för de lägre examina till ett omfång, som måste betecknas som torftigt. Det torde bli omöjligt att i behövlig utsträckning nyttiggöra det stora tillfälliga kursanslaget. Då skillnaden i kostnader mellan detta anslag och en professur är relativt ringa men skillnaden i nytta avsevärd, förutsätter högskolan, att provisoriet icke skall behöva bestå mer än ett läsår.

Universitetskanslern uttalar i utlåtande häröver, att han icke är beredd att till förnyad prövning upptaga frågan om ytterligare en professur i historia, innan resultatet av den pågående översynen av högskolans nuvarande resurser och fortsatta utbyggnad framlagts.

Stockholms stadsfullmäktige har i utlåtande över högskolans statförslag för nästa budgetår särskilt understrukit behovet av en ny ordinarie professur i historia.

Utredningsmannen framhåller till en början, att antalet historiestuderande för lägre och högre examina både höstterminen 1954 och vårterminen 1955 var på lågstadiet väsentligt lägre men på högstadiet ej obetydligt högre än vid universiteten i Uppsala och Lund. Enligt inhämtade uppgifter utgjorde antalet historiestuderande vid högskolan höstterminen 1955 på lågstadiet 150 och på högstadiet 56, varav 38 licentiander och 18 doktorander. En jämförelse mellan dessa siffror och de för höstterminen 1954, respektive vårterminen 1955 lämnade uppgifterna angående antalet historiestuderande vid högskolan visade, att en betydande ökning

av antalet studerande på lågstadiet ägt rum höstterminen 1955, medan antalet licentiander och doktorander ökat med en licentiand från vårterminen 1955. Med hänsyn till vad högskolan anfört och den ökning av antalet historiestuderande vid högskolan, som sedan dess ägt rum, anser sig utredningsmannen böra tillstyrka, att en andra ordinarie professur i ämnet inrättas från och med den 1 juli 1956, varvid humanistiska avdelningens kursanslag bör minskas med 20 000 kronor. Utredningsmannen erinrar vidare om att vid 1947 års riksdag principbeslut fattats om inrättande framdeles av en professur i modern politisk och social historia inom vardera av de humanistiska sektionerna vid universiteten i Uppsala och Lund samt att vid båda universiteten då liksom nu vore inrättade två odifferentierade professurer i historia. Utredningsmannen har övervägt, huruvida en differentiering av ämnesområdet för den nyss föreslagna professuren vid Stockholms högskola lämpligen bör ske på liknande sätt som i fråga om de i princip beslutade nya professurerna vid universiteten i Uppsala och Lund. Med hänsyn bland annat till att vid högskolan endast finnes en ordinarie professur i ämnet, har utredningsmannen ansett sig icke böra föreslå någon differentiering av ämnesområdet för den nya professuren. Ifråga om personalbehovet i övrigt för ämnet historia anför utredningsmannen huvudsakligen följande.

För en rationell utbildning i ämnet historia erfordras undervisning i historiens hjälpvetenskaper, d. v. s. paleografi, diplomatik m. m. Jag tillstyrker därför, att medel anvisas från och med nästa budgetår till arvode åt en biträdande lärare i historiens hjälpvetenskaper och har icke något att erinra mot att vid bifall här till docenten vid högskolan, Dr Phil. Emil Schieche — som under en följd av år meddelat viss undervisning i dessa discipliner — i överensstämmelse med ett från högskolans sida framlagt, av universitetskanslern tillstyrkt förslag må utan föregående ansökningsförfarande förordnas till innehavare av befattningen. Befattningshavaren bör vara skyldig att efter kanslerns bestämmande fullgöra en del av sin undervisningsskyldighet vid annat eller andra lärosäten än högskolan. Vid historiska institutionen i Uppsala finnes nu en befattning som förste amanuens och vid motsvarande institution i Lund dels en befattning som andre assistent, dels ock två befattningar som andre amanuens. Någon dylik befattning finnes däremot ej i Stockholm. Jag föreslår, att en befattning som förste amanuens inrättas för historiska seminariet vid högskolan från och med budgetåret 1957/58.

Till sist erinrar jag om att jag i det föregående förordat, att ämnet historia vid Stockholms högskola skall erhålla företrädesrätt till två docentbefattningar. Härigenom skulle högskolan i nämnda avseende uppnå paritet med universiteten i Uppsala och Lund.

Ekonomisk historia

(Bet. s. 133.)

Utredningsmannen: Ett framträdande behov av ett räknebiträde föreligger vid högskolans ekonomisk-historiska institut. Jag förordar därför, att en befattning som räknebiträde i reglerad befordringsgång in-

rättas vid högskolan med placering vid institutet. Befattningen bör tillkomma från och med budgetåret 1957/58. Jag erinrar om att jag i det föregående förordat, att en docentbefattning knytes med företrädesrätt till ämnet ekonomisk historia.

Teaterhistoria

(Bet. s. 135 f.)

Innan jag närmare ingår på utredningsmannens förslag beträffande ämnet teaterhistoria, anser jag mig böra lämna en redogörelse för ämnets nuvarande ställning inom högskoleorganisationen.

Teaterhistoria är examensämne endast vid Stockholms högskola, där en för A. G. K. Beijer personlig professur i detta ämne inrättades från och med den 1 juli 1946 genom att Stockholms stad ställde medel till förfogande för ändamålet. Beijer är samtidigt intendent för Drottningholms teatermuseum, till vars bibliotek och bildarkiv högskoleinstitutionen i teaterhistoria och undervisningen däri i huvudsak är förlagda. En andre intendent vid museet svarar för skötseln av biblioteket och bildarkivet. Utöver professuren finns icke någon befattning för ämnet vid högskolan.

Högskolan hemställde i sina anslagsäskanden för budgetåret 1955/56, att den personliga professuren i teaterhistoria måtte från den 1 juli 1955 uppföras å ordinarie stat. Därvid framhölls i huvudsak följande.

Under den relativt begränsade tid, som teaterhistoria varit akademiskt läroämne vid Stockholms högskola, har det vunnit en fast förankring i den svenska akademiska organisationen och i vårt kulturliv över huvud taget. Antalet studerande utgör 52. Undervisningen har under årens lopp följts även av danska och norska studenter. I undervisningen har jämväl deltagit studenter med litteraturhistoria eller konsthistoria som huvudämne, vilka önskar en viss orientering på det teaterhistoriska gränsområdet. Under de fyra sistförflutna åren har filosofie licentiatexamen avlagts av 3 personer och filosofie kandidatexamen av 22; av de sistnämnda förbereder sig 5 för licentiatexamen. Förhållandena i Stockholm är särskilt gynnsamma för teaterhistorisk vetenskap och Stockholm är särskilt ägnat att vara medelpunkten för svensk teaterhistorisk forskning. Stockholm äger stora samlingar av teaterhistoriskt material, nämligen inom Drottningholms teatermuseums bibliotek och bildarkiv med de kungl. teatrarnas arkiv, i kungl. biblioteket och nationalmuseum.

Ett nedläggande av professuren i teaterhistoria efter Beijers avgång från professorsämbetet den 30 juni 1956 skulle innebära en kulturell nedrustning, som knappast låter sig försvara, allra minst som man har anledning räkna med att professuren kan återbesättas med fullt kompetent efterträdare till Beijer.

Universitetskanslern tillstyrkte i yttrande den 29 oktober 1954 bifall till ifrågasvarande förslag under hänvisning till vad högskolan anfört och med hänsyn till det relativt stora antalet studerande i ämnet teaterhistoria ävensom till den kulturella betydelsen av att ämnet alltfort finns företrätt i vårt land av en akademisk lärare i professors ställning.

Vid anmälan av denna fråga under punkten 104 i 1955 års åttonde huvudtitel uttalade jag, att ställning till frågan om den fortsatta undervisningen i teaterhistoria icke behövde tagas redan nämnda år.

I en vid 1955 års riksdag väckt motion (II: 330) hemställdes, att riksdagen måtte besluta, att ifrågavarande professur från och med den 1 juli 1955 uppfördes som en ordinarie professur vid högskolan. Statsutskottet uttalade i sitt sedermera av riksdagen godkända utlåtande nr 55, att utskottet i likhet med mig fann, att frågan om den fortsatta undervisningen i teaterhistoria icke behövde avgöras av 1955 års riksdag, varför utskottet avstyrkte bifall till motionen II: 330. Utskottet förutsatte emellertid, att Kungl. Maj:t med hänsyn till det stora antalet studerande i ämnet hade sin uppmärksamhet riktad på detta undervisningsproblem och noga beaktade de olika synpunkter — icke minst av internationell och kulturell art — som vore förknippade med ett framtida ställningstagande till förevarande spörsmål.

Högskolemyndigheterna har i anslagsäskandena för budgetåret 1956/57 under i huvudsak samma motivering som tidigare föreslagit, att den å övergångsstat uppförda professuren i teaterhistoria från och med den 1 juli 1956 överföres till förteckningen över ordinarie tjänstemän vid högskolan. Därvid har anförts, att Beijer, som vore född den 24 december 1888, efter vederbörligen beviljat anstånd väntades avgå från sin professur den 30 juni 1956.

Universitetskanslern uttalar i yttrande den 12 september 1955 över högskolans anslagsäskanden, att han — efter att ha erfarit att Beijer erhållit tillstånd att kvarstå i tjänst till och med den 30 juni 1957 — icke funnit anledning taga ställning till förslaget att från och med den 1 juli 1956 överföra ifrågavarande professur till personalförteckningen över ordinarie tjänstemän.

Utredningsmannen uttalar till en början, att såväl det relativt stora antalet studerande i ämnet teaterhistoria som den kulturella betydelsen av att ämnet alltfort finns företrätt i vårt land av en akademisk lärare i professors ställning utgör starka skäl för inrättande av en ordinarie professur i ämnet. Då Beijer erhållit rätt att kvarstå vid sin personliga professur till och med utgången av juni 1957, anser sig utredningsmannen böra föreslå, att en ordinarie professur i teaterhistoria inrättas vid Stockholms högskola från och med den 1 juli 1957. Utredningsmannen framhåller därvid, att ett nedläggande av professuren i teaterhistoria enligt hans mening skulle illa rimma med strävandena att bringa högskolans resurser i paritet med de äldre universitetens. Härefter anför utredningsmannen i huvudsak följande.

Vid de äldre statsuniversiteten finns flera av professorer företrädde ämnen inom de filosofiska fakulteterna, vilka ämnen saknar motsvarighet vid

högskolan. Så finnes t. ex. en ordinarie professur i musikforskning vid universitetet i Uppsala.

Drottningholmsteaterns bibliotek och bildarkiv fungerar såsom högskoleinstitution. Detta förhållande torde ha sin grund i den omständigheten, att Beijer i sin egenskap av intendent för Drottningholms teatermuseum är föreståndare för dess bibliotek och bildarkiv, och någon formell upplåtelse av dessa till högskolan för undervisning och forskning synes icke föreligga. I skrivelse den 2 november 1955 till universitetskanslern har Drottningholms teatermusei nämnd meddelat, att nämnden är beredd upplåta de för teatermuseets arkiv och bibliotek m. m. av nämnden förhyrda lokalerna i fastigheten Linnégatan 7 i Stockholm (frånsett de av kungl. teatern och det svenska ITI-rådet disponerade rummen) såsom institution för ämnet teaterhistoria vid Stockholms högskola, därest en ordinarie professur i ämnet inrättas vid högskolan efter Beijers avgång från sin personliga professur i ämnet, dock under villkor att det till institutionens förfogande stående, från högskolan utgående materielanslaget komme att höjas med minst 1 000 kronor. Av högskolans anslag till materiel m. m. disponeras för innevarande budgetår 1 600 kronor för teaterhistoria. En höjning av dessa anslagsmedel med minst 1 000 kronor anser jag vara av behovet påkallad.

Med anledning av lärarrådets i petitaskrivelse för budgetåret 1951/52 framlagda förslag om inrättande av en befattning som andre assistent i teaterhistoria har 1945 års universitetsberedning i sitt betänkande VI (SOU 1951: 9), s. 123, uttalat, att beredningen visserligen funne tillräckliga skäl ha anförts för en ny befattning i ämnet, men ansåge, att de anförda arbetsuppgifterna blott motiverade en befattning som andre amanuens. Med hänsyn till att verksamheten vuxit i omfattning, sedan detta uttalande gjordes, föreslår jag, att en befattning som förste amanuens inrättas. Denna torde böra tillkomma från och med budgetåret 1957/58.

Statskontoret förklarar sig icke kunna biträda förslaget om överförande till ordinarie stat av den nu i övergångsstat uppförda personliga professuren i teaterhistoria. Som skäl härför anför ämbetsverket, att ifrågavarande professur endast i förhållandevis ringa utsträckning torde bli till omedelbart gagn för undervisningen.

Nordisk och jämförande fornkunskap

(Bet. s. 144 f.)

Utredningsmannen: Detta ämne företrädes av en professur vid vardera av universiteten i Uppsala och Lund samt vid Stockholms högskola. Till professuren i nordisk och jämförande fornkunskap i Uppsala är knutet ett museum för nordiska fornsaker, medan innehavaren av professuren i förhistorisk och medeltidsarkeologi i Lund tillika är föreståndare för universitetets historiska museum samt mynt- och medaljkabinett. Tillgången till assistent- och amanuenspersonal för ämnet nordisk och jämförande fornkunskap vid universiteten i Uppsala och Lund bör ses mot bakgrunden härav. Någon motsvarande institution finns icke vid Stockholms högskola och ej heller någon personal av nyss angivet slag. En amanuens-

befattning är emellertid nödvändig vid denna högskola såväl för seminariearbetet som för planläggning och genomförande av exkursioner och fältarbeten i ämnet. Med biträdande av ett av universitetskanslern framlagt förslag tillstyrker jag, att medel anvisas till arvode åt en andre amanuens från och med nästa budgetår. Jag erinrar tillika om att jag i det föregående föreslagit, att ifrågakvarande ämne skall vid högskolan erhålla företrädesrätt till en docentbefattning såsom fallet nu är vid universiteten i Uppsala och Lund.

Nationalekonomi

(Bet. s. 147 f.)

Utredningsmannen: Vid universitetens i Uppsala och Lund nationalekonomiska institutioner finns för närvarande dels en befattning som förste amanuens, dels ock en befattning som andre amanuens, medan dylika befattningar saknas vid Stockholms högskola, där emellertid viss amanuens tjänst fullgöres av innehavaren av ett studiestipendium. Högskolans egen upprustningsplan upptar förslag om inrättande vid högskolan av — förutom en befattning som förste och en som andre amanuens — jämväl en befattning som förste assistent. Med hänsyn till verksamhetens omfattning vid den nationalekonomiska institutionen vid Stockholms högskola är det motiverat, att högskolan blir bättre tillgodosedd med vetenskapligt utbildad biträdespersonal än vad fallet är vid universiteten. Jag anser mig dock icke böra gå längre än till att föreslå, att vid högskolan inrättas dels en befattning som andre assistent, dels ock en befattning som andre amanuens. Sistnämnda befattning bör i enlighet med högskolans av universitetskanslern tillstyrka förslag inrättas från och med nästa budgetår, medan befattningen som andre assistent bör tillkomma från och med budgetåret 1957/58.

I enlighet med av högskolemyndigheterna framlagt förslag, som tillstyrkts av kanslern, beräknar jag vidare i det följande 1 800 kronor under humanistiska avdelningens kursanslag till gruppundervisning i nationalekonomi på nybörjarstadiet. Med hänsyn till att de studerande icke har någon vana från skolan vid studier av den art, som förekommer i ämnet nationalekonomi, är undervisning i grupper som komplement till de grundläggande kurserna av särskild betydelse i detta ämne för att effektivisera studierna.

Högskolan har påyrkat följande ändringar i utredningsmannens förslag, nämligen inrättande av *dels* en befattning som förste assistent från och med nästa budgetår i stället för en andre assistent från och med budgetåret 1957/58, *dels ock* en förste amanuens tjänst från och med sistnämnda budgetår. Till stöd härför har främst framhållits det i förhållande till universiteten väsentligt större antalet studerande i nationalekonomi vid högskolan.

Sociologi

(Bet. s. 150 f.)

Utredningsmannen: Antalet studerande har under de år, sociologien funnits som akademisk disciplin vid Stockholms högskola, vuxit

på ett sätt som icke förutsetts. Vid sin sida har professorn som enda fasta lärarkraft en andre assistent. Därjämte disponerar ämnet för närvarande en av humanistiska avdelningens rörliga docentbefattningar och en docentbefattning, tillhörande annat ämne. I det föregående har jag förordat, att en docentbefattning vid högskolan skall knytas till ämnet sociologi med företrädesrätt. Behovet av en befattning som biträdande lärare gör sig även starkt gällande. En dylik befattning bör i enlighet med högskolans av universitetskanslern tillstyrkta förslag inrättas från och med nästa budgetår. Härjämte finner jag behov föreligga av en befattning som andre amanuens för handledning av studerande och för biträde vid seminarieövningar m. m. Denna befattning bör tillkomma från och med budgetåret 1957/58.

Statistik

(Bet. s. 152 f.)

Utredningsmannen: Redan vid behandlingen av frågan om personalorganisationen för ämnet matematisk statistik har jag framhållit behovet av en väsentlig förstärkning av personalen vid Stockholms högskolas institut för statistik. Trots att antalet statistikstuderande är betydligt större vid högskolan än vid universiteten i Uppsala och Lund, är personaltillgången vid högskolan betydligt mindre än vid dessa universitet. I första hand bör personalorganisationen bringas i nivå med universitetens. Därutöver erfordras en utökning av lärarpersonalen med hänsyn till det stora antalet statistikstuderande vid högskolan. Under sistförflutna läsår avsåg ett icke obetydligt antal av dessa att förbättra sina möjligheter att vinna inträde på andra utbildningsbanor. Det synes icke osannolikt, att antalet dylika studerande framdeles kommer att minska med hänsyn till att skärpta bestämmelser meddelas av universitetskanslern i fråga om tillgodoräkande av akademiska betyg för tillträde till den medicinska utbildningen. En viss försiktighet torde därför vara påkallad vid utökning av lärarkrafterna, och en omprövning av behovet bör ske efter en lämplig övergångstid. Det förslag, som jag här framlägger, innebär därför en mindre utökning av lärarpersonalen än som i och för sig kan anses motiverat med hänsyn till antalet studerande under sistförflutna läsår.

I det föregående har jag föreslagit, att en docentbefattning vid högskolan skall med företrädesrätt knytas till ämnet statistik. Jag föreslår nu, att personalen utökas med en biträdande lärare, en andre assistent, två andre amanuenser, en kontorist (Ce 13) samt ett kontorsbiträde och två räknebiträden i den reglerade befordringsgången. I enlighet med vad kanslern föreslagit bör kontoristtjänsten och en räknebiträdestjänst inrättas från och med nästa budgetår. Befattningen som biträdande lärare, en befattning som andre amanuens och ytterligare en befattning som räknebiträde bör tillkomma från och med budgetåret 1957/58. Återstående befattningar, nämligen en som andre assistent, en som andre amanuens och en som kontorsbiträde, bör inrättas från och med budgetåret 1958/59. Det torde böra framhållas, att de lokaler, som för närvarande står till förfogande för högskolans institut för statistik, icke medger den här föreslagna utökningen av personalorganisationen. Jag har emellertid ansett mig kunna utgå från att ökat lokalutrymme skall kunna under loppet av här ifrågakvarande utbyggnadsperiod ställas till institutets förfogande.

Högskolan hemställer, att den av utredningsmannen föreslagna tjänsten som biträdande lärare i statistik måtte inrättas redan från och med nästa budgetår. Till stöd härför har anförts, att möjligheter numera yppat sig att provisoriskt ställa betydligt ökade lokaler till förfogande för undervisningen i ämnet.

Universitetskanslern biträder med hänsyn till vad som anförts till stöd härför högskolans förslag.

Kulturgeografi med ekonomisk geografi

(Bet. s. 156 f.)

Utredningsmannen: Vid vardera av universiteten i Uppsala och Lund finns nu för ämnet geografi två befattningar som förste assistent men vid Stockholms högskola endast en, knuten till ämnesgrenen naturgeografi. Även för kulturgeografiens del föreligger vid högskolan behov av en befattning som förste assistent. Denna befattning bör tillkomma från och med budgetåret 1957/58.

Högskolan påyrkar, att den av utredningsmannen föreslagna tjänsten som förste assistent inrättas redan från och med nästa budgetår. Högskolan erinrar härvid om att den nye professorn i ämnet torde komma att tillträda sin tjänst den 1 juli 1956 samt att utvidgade lokaler ställts till ämnets förfogande.

Klassiska språk

(Bet. s. 158 f.)

Utredningsmannen: Vart och ett av den klassiska ämnesgruppens tre ämnen (latinska språket och litteraturen, grekiska språket och litteraturen samt klassisk fornkunskap och antikens historia) är vid universiteten i Uppsala, Lund och Göteborg företrätt av en professur. Företrädare för grekiska språket och litteraturen saknas däremot vid Stockholms högskola. 1945 års universitetsberedning fann angeläget, att hela den klassiska ämnesgruppen blir representerad jämväl vid Stockholms högskola, och föreslog, att principbeslut skulle fattas om inrättande vid högskolan av en professur i grekiska språket och litteraturen. Från högskolans sida har behovet av en fastare ställning för ämnet ansetts övergångsvis kunna tillfredsställas genom inrättande av en preceptur, varom högskolan framlagt förslag i sina anslagsäskanden för nästa budgetår. Med hänsyn till att grekiska språket och litteraturen är företrätt av professur vid universitetet i Uppsala och att man torde ha anledning räkna med att ett relativt begränsat antal studerande jämväl framdeles kommer att ägna sig åt studierna av ämnet, anser jag mig icke böra föreslå, att professur i ämnet inrättas vid Stockholms högskola. Av principiella skäl kan jag icke heller biträda förslaget om en preceptur i ämnet. Det synes mig emellertid angeläget, att undervisning i ökad omfattning kommer att meddelas vid Stockholms högskola i grekiska språket och litteraturen och att de studerande erhåller möjlighet att vid högskolan avlägga tentamen för lägre examina i ämnet. Däremot torde de studerande, även om de är bosatta i Stockholm, utan större olägenhet kunna för högre studier utnyttja under-

visningen vid Uppsala universitet. I samförstånd med professorn i latinska språket och litteraturen vid högskolan, D. Norberg, som väckt förslaget om inrättande av en preceptor i ämnet vid högskolan, anser jag mig böra föreslå, att ett lektorat i grekiska språket och litteraturen inrättas vid högskolan av samma typ som de nuvarande pedagogiska lektoraten vid högskolan i tyska, respektive engelska språket i fråga om anställnings- och avlöningsförhållanden. Befattningshavaren bör ha docentkompetens och i hans åligganden bör ingå examination i ämnet för lägre examina. Det föreslagna lektoratet torde täcka undervisningsbehovet även i vad detsamma avser den vid högskolan nu anordnade särskilda kursundervisningen i ämnet för vissa studerande, som har latinska språket som huvudämne i sin examen. Vid bifall till vad sålunda föreslagits bör humanistiska avdelningens kursanslag kunna sänkas med 5 500 kronor. Lektoratet bör inrättas från och med budgetåret 1957/58.

Vid seminariet för klassiska språk i såväl Uppsala som Lund och Göteborg finns nu en befattning som andre amanuens. Jag föreslår, att en dylik befattning inrättas för de klassiska språken jämväl vid Stockholms högskola från och med budgetåret 1958/59.

Jag erinrar slutligen om att jag i det föregående föreslagit, att latinska språket och litteraturen skall vid högskolan erhålla företrädesrätt till en docentbefattning.

Universitetskanslern delar i princip utredningsmannens uppfattning om behovet vid högskolan av en särskild lärarbefattning i grekiska språket och litteraturen. Däremot är kanslern tveksam om icke för ändamålet bör avses en biträdande lärare i stället för en pedagogisk lektor.

Nordiska språk

(Bet. s. 162.)

Utredningsmannen: Den undervisning i svenska, danska och norska språken, som hittills vid universiteten i Uppsala och Lund bestritts av dessa lärosätens universitetslektorer har vid Stockholms högskola tillgodosetts på annat sätt. Undervisningen i svenska språket har omhändertagits av vissa utanför högskolan stående lärarkrafter, vilka härför åtnjuter ersättning från humanistiska avdelningens kursanslag. Undervisningen i danska och norska språken har bestritts av föreningen Nordens lektorer. Huruvida detta blir möjligt även i fortsättningen synes mig närmast bero på vilka utanför högskolan stående lärarkrafter, som då kan påräknas för undervisningen. Jag är därför icke beredd att nu föreslå, att något lektorat inrättas vid Stockholms högskola. Härvid vill jag tillika framhålla, att en befattning som biträdande lärare i nordiska språk finnes vid högskolan men ej vid universiteten i Uppsala och Lund. Då jag emellertid med hänsyn till det stora studerandeantalet funnit behov föreligga av en uppdelning av de studerande i grupper vid lektorsundervisningen i danska och norska språken och vid undervisningen i skriftlig framställningskonst, beräknar jag i det följande i anslutning till av högskolemyndigheterna framlagt förslag 3 500 kronor till förstärkning av kursanslaget i nordiska språk. Jag erinrar om att jag i det föregående föreslagit, att ifrågavarande ämne skall vid högskolan erhålla företrädesrätt till två docentbefattningar såsom fallet nu är vid nämnda universitet. Vid seminariet för nordiska språk

finns nu såväl i Uppsala som Lund en förste amanuens. En dylik befattning bör såsom föreslagits inrättas jämväl vid Stockholms högskola från och med nästa budgetår.

Tyska språket

(Bet. s. 165 f.)

Utredningsmannen: Till ämnet tyska språket hör vid vardera av universiteten i Uppsala och Lund en befattning som förste amanuens. En dylik befattning behövs för ämnet även vid Stockholms högskola och bör inrättas från och med nästa budgetår. För att möjliggöra en effektiv undervisning på nybörjarstadiet har jag funnit behov föreligga av en avsevärt utökad kursundervisning. Jag beräknar därför i det följande 13 000 kronor till förstärkning av kursanslaget för ifrågavarande ämne. Jag erinrar slutligen om att jag i det föregående föreslagit, att ifrågavarande ämne vid högskolan skall erhålla företrädesrätt till två docentbefattningar.

Engelska språket

(Bet. s. 167 f.)

Utredningsmannen: Antalet studerande i engelska språket var under läsåret 1954/55 av ungefär samma storleksordning — cirka 350 studerande — vid universitetet i Uppsala och vid Stockholms högskola. Högskolan är emellertid sämre tillgodosedd med lärarkrafter än universitetet. Jag har i det föregående förordat, att ytterligare en docentbefattning vid högskolan tilldelas ifrågavarande ämne med företrädesrätt. Vid såväl Uppsala som Lunds universitet finns nu dels en befattning som biträdande lärare, dels ock en befattning som förste amanuens. Jag anser mig böra föreslå, att motsvarande befattningar inrättas jämväl vid Stockholms högskola. Befattningen som biträdande lärare torde böra inrättas från och med budgetåret 1957/58 och befattningen som förste amanuens från och med budgetåret 1958/59.

Romanska språk

(Bet. s. 169 f.)

Den romanska språkgruppen omfattar franska, italienska, spanska, portugisiska och rumänska språken. Spanska och portugisiska språken brukar sammanfattas under den gemensamma benämningen iberoromanska språk. Romanska språk företrädes vid ettvarvt av universiteten och vid Stockholms högskola av en professur i romanska språk.

I högskolans anslagsäskanden för nästa budgetår begäres följande nya befattningar, nämligen dels en för professor A. G. Tilander personlig forskningsprofessur i romanska språk, dels ett pedagogiskt lektorat i spanska språket, dels ock ett lektorat i spanska språket. Till stöd för förslaget om den personliga professuren, vilket förslag framfördes jämväl i högskolans anslagsäskanden för innevarande budgetår och då tillstyrktes av universitetskanslern, har högskolan anfört bland annat följande.

Professor Tilander, som är född den 22 juli 1894, är sedan den 1 november 1937 innehavare av professuren i romanska språk vid högskolan. Professor Tilander har under sin vetenskapliga bana gjort insatser såsom fors-

kare inom större delen av det romanska språkområdet. Inom vissa delar av området är dessa insatser betydande, på några av dem banbrytande. Det är i första hand inom hispanistiken, som han vunnit internationellt erkännande. Genom sina arbeten rörande de medeltida spanska landskapslagarna har han förvärvat ställningen som en av vår tids ledande hispanister. Han är den förste, som underkastat detta rika område ett grundligt studium, och han har lyckats draga fram i ljuset flera hittills okända eller såsom förlorade betraktade lagar. I början av förra året erhöi professor Tilander av kungl. spanska akademien och av lokala myndigheter i Navarra det för svensk forskning hedrande uppdraget att utgiva den gamla landskapslagen för Navarra. Utgåvan av denna lag anses grundläggande för den ordbok över fornspanska språket, som förberedes av den spanska akademien.

Professor Tilander har emellertid även på andra områden gjort högst betydande insatser. Sålunda har han i ett flertal arbeten behandlat med jakt och djurfrågor sammanhängande filologiska spörsmål och därvid utfört ett pionjärarbete på ett okänt fält. Tilanders forskning omfattar textutgivning, textkritik, käll- och handskriftstudier, dialektforskning, syntax, ordforskning och etymologi. På det senare området har Tilander producerat ett hundratal arbeten, flera av betydande omfattning. Det skulle utan tvivel vara av största värde om Tilander, som sålunda tillvunnit sig en mycket framstående ställning på det språkvetenskapliga området, finge tillfälle att ostörd ägna sig åt sitt vetenskapliga arbete. Den omfattande examinationen inom ämnet romanska språk och övriga med professuren förbundna ämbetsgöromål är förvisso till hinder för en önskvärd koncentration på det mödosamma forskningsarbetet inom Tilanders specialområden. Det naturligaste sättet att lösa problemet är att en personlig forskningsprofessur i romanska språk inrättas för Tilander. Genom tillkomsten av en sådan professur skulle Tilander tillförsäkras ostörd arbetsro under de sista åren av sin ämbetslid, och han skulle under denna tid få tillfälle att fullborda det banbrytande vetenskapliga arbete, som han på ett så fruktbringande sätt inlett.

Därest den föreslagna professuren inrättas, bör med densamma förenas viss skyldighet att meddela forskningsundervisning samt att i filosofie licentiatexamen i romanska språk examinera de studerande, som därtill anmäler sig.

Universitetskanslern understryker i utlåtande över högskolans anslagsäskanden för nästa budgetår, att Tilander genom sin forskargärning tillvunnit sig en mycket framstående ställning på det språkliga området. Kanslern är ense med högskolan om betydelsen av att Tilander tillförsäkras sådana arbetsförhållanden under de sista åren av sin ämbetslid, att han därunder kan ägna sig åt det banbrytande vetenskapliga arbete, som han på ett så fruktbringande sätt inlett. Kanslern tillstyrker därför, att för Tilander från och med den 1 juli 1956 inrättas en personlig forskningsprofessur i romanska språk. I likhet med högskolan anser kanslern, att med denna professur bör förenas skyldighet att meddela forskningsundervisning samt att i filosofie licentiatexamen i romanska språk examinera de studerande, som därtill anmäler sig.

Beträffande högskolans i övrigt framställda förslag rörande ifrågavarande ämne inhämtas av tillgängliga handlingar bland annat följande.

Frågan om inrättande av ett pedagogiskt lektorat och ett lektorat i spanska språket sammanhänger delvis med spørsmålet om examinationsrätt för högskolan i detta språk. Efter det att lärarrådet tillstyrkt en av humanistiska avdelningen därom gjord framställning hemställde högskolestyrelsen i underdånig skrivelse den 11 oktober 1952, att högskolan måtte erhålla rätt att anställa filosofie kandidatexamen, filosofisk ämbetsexamen och statsvetenskaplig-filosofisk examen i ämnet spanska språket. I anledning av denna hemställan anmodade universitetskanslern avdelningen att inkomma med studieplaner och kursfordringar ävensom med utredning angående examinator i ämnet i fråga. Den 23 juni 1954 inkom humanistiska avdelningen för prövning och stadfästelse med förslag till studieplan i spanska språket. Enligt denna studieplan skulle examinationen handhavas av professorn i romanska språk eller den kanslern därtill förordnade. Studieplanen har ännu icke stadfästs. Frågan om stadfästelse av studieplan är emellertid beroende av huru examinationen i ämnet skall anordnas och av vilka lärarbefattningar som erfordras för undervisningen.

Lärarrådet anser, att professorn i romanska språk icke kan betungas med examination i ämnet. Undervisningen torde, anför lärarrådet, böra ske på samma sätt som i de övriga moderna språken, nämligen så att den meddelas dels genom infödd lektor och dels genom föreläsningar och pro-seminarieövningar. De väsentligaste undervisningsuppgifterna ävensom examinationsgöromålen finner lärarrådet vara av den vikt, att de borde föranleda inrättande av en professur. Under en övergångsperiod torde de emellertid enligt lärarrådets mening kunna handhavas av en pedagogisk lektor, som besitter docentkompetens. I enlighet härmed föreslår lärarrådet inrättande av ett pedagogiskt lektorat från och med nästa budgetår. För meddelande av den erforderliga lektorsundervisningen föreslår lärarrådet inrättande av en befattning som lektor i spanska språket. Lärarrådet anför härvid, att erforderlig lektorsundervisning i ämnet nu meddelas vid högskolan av docenter. Oberoende av om examensrätt i spanska språket genomfördes eller ej kunde högskolan dock icke i längden undvara ett särskilt lektorat i ämnet. Ett särskilt skäl för inrättande av en lektorsbefattning i spanska språket tillkomme dock, om detta språk bleve examensämne.

Professor Tilander har i särskilt yttrande i anslutning till lärarrådets äskanden i fråga om spanska språket framhållit, att antalet studerande i spanska är och torde komma att förbli litet även efter examensrättens eventuella beviljande, speciellt av den anledningen att vid läroverken ej finns lärarbefattningar, i vilka spanska ingår i ämneskombinationen. Så länge detta vore fallet, torde studenterna ej komma att finna det för sin framtida befordran till lärartjänst särskilt gagneligt att medtaga spanska språket i examen. Det komme därför icke att bli betungande för universitetslektorn i spanska språket i Uppsala, om han ålades att undervisa även vid Stockholms högskola med ersättning på ensartat sätt, som vore fallet med universitetslektorn i italienska språket i Uppsala. Den nuvarande lektorn i spanska i Uppsala hade vid flera tillfällen för Tilander uttryckt sin beredvillighet att undervisa vid Stockholms högskola och visat stort intresse för saken.

Det förslag till inrättande av vissa befattningar för undervisning och

examination i spanska språket, som framlagts av högskolan har universitetskanslern ansett sig icke kunna helt biträda. I likhet med lärarrådet anser kanslern, att innehavaren av professuren i romanska språk icke kan betungas med examination i spanska språket. Vid övervägande av vilken tjänst som bäst skall kunna tillgodose undervisnings- (utom lektorsundervisningen) och examinationsgöromålen har kanslern stannat för att föreslå inrättande från och med nästa budgetår av en befattning som biträdande lärare, vilken enligt kanslerns mening torde böra besättas med docentkompetent innehavare. Vidkommande lektorsundervisningen har kanslern icke blivit övertygad om behovet av en särskild lektor i spanska språket. Kanslern finner i likhet med professor Tilander, att den erforderliga undervisningen kan meddelas av lektorn i spanska i Uppsala. Om ifrågavarande undervisning icke kan meddelas inom ramen för dennes ordinarie undervisningsskyldighet, anser kanslern, särskild ersättning kunna lämnas ur reservationsanslaget till extra utgifter.

Utredningsmannen framhåller till en början, att han funnit ett genomförande av förslaget om inrättande av personlig forskningsprofessur i romanska språk för professorn Tilander vara en mycket angelägen åtgärd. Han tillstyrker därför varmt, att en dylik professur inrättas från och med nästa budgetår. Med denna professur bör enligt utredningsmannens mening förenas skyldighet att meddela forskningsundervisning samt att i filosofie licentiatexamen i romanska språk examinera de studerande, som därtill anmäler sig. Härefter anför utredningsmannen huvudsakligen följande.

Under senare år har ett allt starkare behov av högre undervisning i spanska språket gjort sig gällande. Sveriges allt mer intensifierade förbindelser med den spansktalande världen kräver för sin utvidgning och sitt bestående ett ökat antal akademiker med goda kunskaper i spanska språket. Detta språk är emellertid icke examensämne vare sig vid något av de tre universiteten eller vid Stockholms högskola. För att möjliggöra ökad undervisning samt examination i ämnet vid Stockholms högskola har universitetskanslern föreslagit, att en befattning som biträdande lärare i spanska språket inrättas från och med nästa budgetår, och därvid uttalat, att befattningen torde böra besättas med docentkompetent innehavare. Jag biträder detta förslag. Examinationsrätt i spanska språket nödvändiggör undervisning av en spanskfödd lektor. I likhet med ämnesrepresentanten och kanslern anser jag, att den erforderliga undervisningen kan meddelas av universitetslektorn i spanska språket vid universitetet i Uppsala. Till ersättning åt denne för resor och uppehälle i samband med undervisningen i Stockholm torde å högskolans stat från och med nästa budgetår böra upptagas ett arvode å 996 kronor eller samma belopp, som nu är upptaget till en lektor i italienska språket. Om och i den mån ifrågavarande undervisning icke kan meddelas inom ramen för den ordinarie undervisningsskyldighet, som åligger lektorn i spanska i Uppsala, torde särskild ersättning för utanför undervisningsskyldigheten fallande undervisning kunna lämnas från reservationsanslaget till Gemensamma universitetsändamål: Extra utgifter.

Vid seminariet för romanska språk såväl i Uppsala som Lund finns nu en befattning som förste amanuens. Då behov av en förste amanuens

jämväl föreligger för detta seminarium i Stockholm, föreslår jag, att medel härför anvisas från och med budgetåret 1957/58. Slutligen erinrar jag om att jag i det föregående räknat med att ämnet romanska språk skall erhålla företrädesrätt till två docentbefattningar vid högskolan såsom fallet nu är vid de två äldre universiteten.

Högskolan hemställer, att den av utredningsmannen föreslagna befattningen som biträdande lärare i spanska språket utbytes mot en befattning som pedagogisk universitetslektor i nämnda ämne. Såsom skäl härför åberopas att en större undervisningsskyldighet åvilar dylik lektor.

Statskontoret förklarar sig icke kunna biträda förslaget om inrättande av en personlig forskningsprofessur i romanska språk för Tilander och åberopar till stöd härför, att den ifrågasatta professuren endast i förhållandevis ringa utsträckning torde bli till omedelbart gagn för undervisningen.

Kursanslag

(Bet. s. 184.)

Humanistiska avdelningens kursanslag utgör nu 92 000 kronor. Till kursanslag för de humanistiska sektionerna i Uppsala och Lund har för innevarande budgetår anvisats 47 400 kronor, respektive 36 700 kronor.

I anslagsäskandena för nästa budgetår har högskolemyndigheterna *dels* äskat höjningar av kursanslaget med tillhoppa 73 070 kronor, varav 18 500 kronor avser av universitetskanslern i yttrande över juristutbildningskommitténs betänkande förordad medelsanvisning till särskild undervisning och examination för politices magisterexamen, *dels ock* föreslagit minskningar med hänsyn till äskanden om nya tjänster med tillhoppa 29 000 kronor. Kanslern tillstyrker i utlåtande över anslagsäskandena en höjning av kursanslaget med 28 200 kronor enligt följande specifikation.

1. Nationalekonomi (nu intet)	+ 1 800
2. Nordiska språk (nu 8 900 kr.)	+ 3 500
3. Tyska språket (nu 4 000 kr.)	+ 13 000
4. Fonetik (nu 3 600 kr.)	+ 9 900
	<hr/>
	Summa kronor + 28 200

Utredningsmannen påpekar, att han — vid genomgång av de särskilda ämnena — för nästa budgetår å ena sidan räknat med en höjning av humanistiska avdelningens kursanslag med 28 200 kronor i enlighet med universitetskanslerns nyss återgivna förslag och å andra sidan föreslagit en sänkning därav med 20 000 kronor vid bifall till förslaget om inrättande av ytterligare en ordinarie professur i historia. Utredningsmannen föreslår därför, att kursanslaget för nästa budgetår höjes med 8 200 kronor eller för avrundning av anslagets slutsumma med 8 000 kronor till 100 000 kronor.

Departementschefen

Vad först beträffar det ånyo framförda förslaget om inrättande av en ordinarie professur i teaterhistoria, då A. Beijer avgår med pension från den av honom innehavda personliga professuren i ämnet, vill jag erinra om att jag vid anmälan av högskolans anslagsäskanden i föregående års statsverksproposition icke ansåg det erforderligt att då taga ställning till motsvarande från högskolans sida framställda förslag med hänsyn till att Beijer beviljats anstånd med avgång från professuren till den 30 juni 1956. Till denna uppfattning anslöt sig sedermera statsutskottet. I utlåtande över högskolans anslagsäskanden för nästa budgetår har universitetskanslern i anledning av det på nytt framförda förslaget om inrättande vid Beijers avgång av en ordinarie professur i teaterhistoria uttalat, att han icke funnit anledning att taga ställning till förslaget, då Beijer numera erhållit tillstånd att kvarstå i tjänst till och med den 30 juni 1957. Med hänsyn till sistnämnda förhållande kan jag icke heller för egen del finna det nödvändigt, att ställning nu tages till frågan om inrättande av en ordinarie professur i teaterhistoria.

Jämväl det tidigare framställda förslaget om inrättande av en andra ordinarie professur i historia har ånyo framförts. Till stöd för det förnyade förslaget har av högskolan och utredningsmannen anförts en utförlig motivering. Av vad sålunda anförts finner jag klart framgå, att behov föreligger av ytterligare en ordinarie professur i historia vid högskolan. Jag tillstyrker därför, att ifrågavarande professur inrättas från och med nästa budgetår. Samtidigt bör humanistiska avdelningens kursanslag minskas med 20 000 kronor, avseende kursundervisning i historia.

Det åter framförda förslaget om inrättande av en personlig forskningsprofessur i romanska språk för professorn i romanska språk vid högskolan A. G. Tilander anser jag mig ej heller i år kunna biträda. Detsamma gäller det förnyade förslaget om inrättande av en befattning som biträdande lärare i historiens hjälpvetenskaper. Vad beträffar utredningsmannens förslag om inrättande av en kanslibiträdestjänst vid konsthistoriska institutionen, så är jag icke beredd att för nästa budgetår förorda inrättande av en dylik tjänst vid institutionen.

I fråga om humanistiska avdelningen har utredningsmannen härutöver framlagt en rad förslag om personalförstärkningar, avsedda att genomföras från och med nästa budgetår. Då enligt min mening mycket vägande skäl anförts till stöd för samtliga dessa förslag, anser jag mig böra tillstyrka desamma. På ett par punkter har jag därjämte funnit mig böra gå något längre än utredningsmannen. Utöver av honom föreslagna tjänster för nästa budgetår bör sålunda enligt min mening inrättas, för ämnet pedagogik en befattning som biträdande lärare och en som andre amanuens samt för äm-

net statistik en befattning som biträdande lärare. Vad beträffar sistnämnda befattningar hänvisar jag till vad högskolan och universitetskanslern anført därom i sina remissyttranden.

Jag torde slutligen få erinra om att jag i det föregående tillstyrkt, att ytterligare tre docentbefattningar från och med nästa budgetår inrättas vid humanistiska avdelningen.

Sammanfattningsvis innebär mitt förslag för nästa budgetår i fråga om humanistiska avdelningen, att medel bör beräknas till följande nya befattningar och ändamål:

- 1) tre docenter,
- 2) en förste assistent och ett kanslibitråde i Ce 11 samt en institutionsvaktmästare i Ce 12 i stället för en vaktmästare i Cg 11 vid psykologiska institutet,
- 3) en biträdande lärare i pedagogik samt en andre assistent och en andre amanuens vid pedagogiska institutet,
- 4) en professor i historia,
- 5) en andre amanuens vid seminariet för nordisk och jämförande forn-kunskap,
- 6) en andre amanuens vid socialvetenskapliga institutet (nationalekonomi),
- 7) en biträdande lärare i sociologi,
- 8) en biträdande lärare i statistik samt en kontorist i Ce 13 och ett räknebitråde i Cf 4—Ce 8 vid institutet för statistik,
- 9) en förste amanuens vid seminariet för nordiska språk,
- 10) en förste amanuens vid seminariet för tyska språket,
- 11) en biträdande lärare i spanska språket,
- 12) ersättning åt universitetslektorn i spanska språket vid Uppsala universitet för undervisning i ämnet jämväl vid Stockholms högskola (kostnad 996 kronor) samt
- 13) höjning av kursanslaget (kostnad 8 000 kronor).

D. Allmänna avdelningen

Kansliet

(Bet. s. 185 f.)

Nuvarande förhållanden. Vid högskolans kansli finns för närvarande följande ordinarie och extra ordinarie befattningar:

- 1 byrådirektör i Ca 31;
- 1 förste byråsekreterare i Ce 27;
- 1 kansliskrivare i Ca 15;
- 1 kontorist i Ce 13;
- 4 kanslibiträden i Ce 11;
- 1 kontorsbitråde i reglerad befordringsgång (Cf 4—Ce 8).

Gemensamma för kansliet och kassaförvaltningen är en befattning som förste expeditivakt i lönegrad Ca 12 och två befattningar som expeditivakt i lönegrad Ca 10. Vid högskolans kansli finns vidare följande extra befattningshavare, nämligen två amanuenser (i befordringsgången Cg 19—Cg 25), ett kanslibitråde och en halvtidstjänstgörande extra kansli-skrivare. Sistnämnda befattningshavare fungerar som rektors handsekreterare. Kansli-skrivaren i Ca 15 förestår registratorskontoret, vid vilket jämväl kontorsbiträdet tidigare varit placerat. Kontoristen förestår den s. k. studentexpeditionen. Vid denna försiggår inskrivning av studerande och erlägges termins- och examensavgifter. Studentexpeditionen handhar jämväl studentstatistiken. Ett kanslibitråde biträder nu vid arbetet å denna expedition. Ett halvtidstjänstgörande kanslibitråde är placerat på stats- och rättsvetenskapliga avdelningens expedition (Norrtullsgatan 2). Övrig dylik personal utför protokollskrivning och registreringsarbete för högskolans avdelningar, svarar för förändret av studiekort (betygsliggare), utför skrivgöromål, bland annat stencilering av seminarieuppsatser, samt biträder i mån av tid professorer, som saknar biträdeshjälp, med deras skrivgöromål. En provisorisk skrivbyrå har organiserats med uppgift att dels utföra kansliets skrivgöromål, dels tillhandagå de professorer, som saknar egna biträden för administrativa göromål, med skrivhjälp, dels ock utföra stencilering av seminarieuppsatser främst för de stats- och rättsvetenskapliga samt humanistiska avdelningarna. Denna åtgärd har medfört en omfördelning av arbetsuppgifterna för viss biträdespersonal. Sålunda har kontorsbiträdet helt avdelats för tjänstgöring vid skrivcentralen och hennes göromål vid registratorskontoret övertagits av det extra kanslibiträdet. Ett kanslibitråde och ett halvtidstjänstgörande dylikt biträde har därjämte avdelats för tjänstgöring i största möjliga utsträckning vid skrivbyrån.

Utredningsmannen föreslår för kansliets vidkommande, att från och med nästa budgetår å högskolans stat uppföres följande nya befattningar, nämligen en som amanuens i Cf 19—Ce 25, en som kanslibitråde i Ce 11 och två som kontorsbiträde i Cf 4—Ce 8. Utredningsmannen anför därvid huvudsakligen följande.

För den akademiskt utbildade personalen vid högskolans kansli har arbetsbördan under senare år kontinuerligt stigit med högskolans fortgående utbyggnad och den ökade tillströmningen av studerande. Härtill har även bidragit, att allmänheten och de studerande i växande omfattning hänvänt sig till kansliet för erhållande av studieråd. Under senare år har emellertid två extra amanuenser anställts. Av dessa avlönas den ene med medel under högskolans avlöningsanslag och den andre delvis med fondmedel och delvis med vissa till rektors förfogande stående, från privat håll erhållna medel. Med anledning av förslaget om inrättande av en amanuensbefattning i reglerad befordringsgång anser jag mig därför endast kunna tillstyrka, att en dylik befattning uppföres å högskolans personalförteckning från och med nästa budgetår utan att särskilda medel härför anvisas, då den extra amanuensbefattning vid vilken avlöning utgår från högskolans avlöningsanslag härvid torde kunna indragas. Behovet av en skrivcentral vid kansliet är utomordentligt stort. För denna bör från och med nästa budgetår inrättas en befattning som kanslibitråde i lönegraden Ce 11 och en som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång (Cf 4—Ce 8). Vidare

bör ytterligare ett dylikt kontorsbiträde anställas från och med nästa budgetår för tjänstgöring hos registratorn i stället för det kontorsbiträde, som för närvarande tjänstgör vid den provisoriska skrivcentralen. I det följande framlägges förslag om att terminsavgifterna till högskolan skall avskaffas från och med budgetåret 1956/57. Vid ett genomförande av detta förslag kommer den s. k. studentexpeditionens arbete med uppbörd och redovisning av dylika avgifter att upphöra och expeditionens arbetsbörda att lindras betydligt. Enligt vad jag erfarit har vidare nyligen en förenklad ordning för protokollföring av de olika högskoleorganens beslut genomförts, vilket torde medföra betydande tidsvinst och möjliggöra, att avdelningarnas kanslibiträden i viss utsträckning frigöres för andra arbetsuppgifter. Nu nämnda omständigheter och tillkomsten av en skrivcentral torde kunna medverka till en avsevärd minskning av nu i betydande utsträckning förekommande övertidsarbete, samtidigt som kansliets möjligheter att tillhandagå lärare och studenter med skrivhjälp betydligt ökas. Vid sådant förhållande och då jag föreslagit inrättande av en för registratorkontoret avsedd kontorsbiträdestjänst, torde den extra kanslibiträdesbefattningen, vars innehavare nu tjänstgör vid registratorkontoret, kunna indragas och härigenom frigjorda medel disponeras för en välbehövlig förstärkning av expeditionsvaktpersonalen med extra arbetshjälp.

Högskolan biträder utredningsmannens förslag om uppförande å högskolans personalförteckning av en amanuensbefattning i reglerad befordringsgång. Vid bifall härtill skulle emellertid kansliets anslagsmedel till extra arbetskraft reduceras till 9 000 kronor, med vilket belopp kansliets behov av extra arbetshjälp enligt högskolans mening icke kunde täckas. Högskolan anhåller därför, att ifrågavarande anslagsmedel vid bifall till förevarande förslag icke reduceras till lägre belopp än 15 000 kronor. Härjämte hemställer högskolan, att i stället för den av utredningsmannen för skrivcentralens del föreslagna kanslibiträdestjänsten inrättas en kontoristtjänst samt att den av utredningsmannen för registratorsexpeditionens vidkommande förordade kontorsbiträdestjänsten i reglerad befordringsgång utbytes mot en kanslibiträdestjänst. För dessa yrkanden har lämnats en utförlig motivering, beträffande vilken torde få hänvisas till handlingarna. Vidare har högskolan i detta sammanhang hemställt om höjning av rektors befattningsarvode från 2 400 till 3 000 kronor för år och av hans representationsbidrag från 2 400 till 4 800 kronor för år. Såsom skäl härför har åberopats, att paritet jämväl i detta avseende borde uppnås med universiteten i Uppsala och Lund, vars rektorer för närvarande åtnjöte befattningsarvode med 3 000 kronor för år och representationsbidrag med 4 800 kronor för år.

Statskontoret anser, att med hänsyn till att kansliet redan äger tillgång till fyra kanslibiträdesbefattningar dess behov av ytterligare biträdespersonal bör tillgodoses genom anställande av biträden i reglerad befordringsgång.

Kassaförvaltningen

(Bet. s. 191 f.)

Nuvarande förhållanden. Vid högskolans kassaförvaltning finns för närvarande följande ordinarie och extra ordinarie befattningar:

- 1 byrådirektör i Ca 31;
- 1 kamrerare i Ce 25;
- 1 kontorsskrivare i Ca 19;
- 1 kassör i Ca 17;
- 1 kontorist i Ce 13;
- 2 kontorsbiträden i reglerad befordringsgång (Cf 4—Ce 8).

Gemensamma för kansliet och kassaförvaltningen är — såsom framgår av föregående avsnitt — en befattning som förste expeditionsvakt i lönegrad Ca 12 och två befattningar som expeditionsvakt i lönegrad Ca 10. Vid kassaförvaltningen finns därjämte ett extra kanslibitråde, som biträder vid förvaltningen av högskolans hyresfastigheter och redovisningen av vissa forskningsanslag. För biträdespersonalen vid kassaförvaltningen gäller i övrigt följande arbetsfördelning. Kontorsskrivaren verkställer avlöningsuträkning utom beträffande personal, som avlönas från vissa forskningsanslag, verkställer skatteavdrag och för matrikel över högskolans personal ävensom avlöningskort. Kontoristen biträder i mån av behov kontorsskrivaren och ombesörjer källskatteredovisningen. Ett kontorsbiträde ombesörjer dagbokföringen och verkställer månatligen avstämning av de olika kontona samt översänder kontoutdrag till vederbörande institutioner. Det andra kontorsbiträdet utför maskinskrivningsarbete. Kassören ombesörjer kassagöromålen och för kassajournal.

Utredningsmannen föreslår, att befattningen som kamrerare från och med budgetåret 1956/57 uppflyttas från lönegrad Ce 25 till Ce 27, och anför till stöd härför bland annat följande.

Sedan befattningen som kamrerare inrättades från och med den 1 juli 1952, har högskolans omfattning ökat betydligt. I samband härmed har även göromålen vid kassaförvaltningen efter hand utökats så, att det visat sig erforderligt att uppdraga åt kamreraren, som är föredragande i vissa kamerala frågor inför kassaförvaltningens chef, att på eget ansvar handlägga följande grupper av ärenden:

- 1) vissa personalärenden, såsom frågor rörande tjänstledigheter, semesterfördelning, löneklassplaceringar, granskning av tjänstematrikel samt olycksfallsförsäkringsfrågor;
- 2) granskning av avlöningsuträkning, reseräkningar, sjukvårdskostnader, pensionsansökningar m. m.;
- 3) övervakning av bokföringen, disposition av anslag, kontroll av anslagsbelastning, upprättande av ekonomiska redovisningar, beräkning och fördelning av avkastningen av högskolans fonder, förberedande arbeten för bokslut;
- 4) frågor om anställning av städningpersonal, fördelning av städningsområden samt övervakning av städningsarbetet.

Den från högskolans avlöningsanslag avlönade personalen uppgår för närvarande till omkring 325 personer, vartill kommer omkring 40 kollektivavtalsanställda städerskor. Därjämte finns vid högskolans institutioner anställd personal, som avlönas från forskningsanslag m. m., samt tillfälliga

lärare och annan personal till ett antal av tillhopa omkring 425 personer. Antalet studerande som åtnjuter naturastipendier, licentiand- eller doktorandstipendier eller stipendier ur högskolans fonder utgör tillhopa omkring 250.

Utredningsmannen har vidare till prövning upptagit ett av högskolemyndigheterna framlagt förslag om förändring av den för dagbokföring m. m. avsedda kontorsbiträdestjänsten till en kontoristtjänst i Ce 13 och därom anført bland annat följande.

Från högskolans sida har framhållits de skärpta krav, som vid en omläggning av bokföringen till maskinbokföring måste ställas på det kontorsbiträde, som nu handhar dagbokföringen, och därför föreslagits ombildning av befattningen som kontorsbiträde till kontoristtjänst. De i propositionen 1952: 14 framlagda, av riksdagen godtagna riktlinjerna för placering i högre lönegrad än Ca 8 av biträdespersonal med bland annat kamerala göromål synes mig emellertid ej ge tillräckligt stöd för en förändring av löneställningen. Jag anser mig därför icke kunna tillstyrka högskolemyndigheternas förslag i ämnet.

Högskolan vidhåller sitt tidigare yrkande om förändring av den för dagbokföring m. m. avsedda kanslibitträdestjänsten till en kontoristtjänst. Högskolan framhåller därvid bland annat, att det med hänsyn till bokföringens alltmer komplicerade natur och egenart vore otänkbart att anförtro ett sådant arbete åt en så lågt avlönad tjänsteman som ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång.

Riksräkenskapsverket har icke något att erinra mot utredningsmannens förslag om uppflyttning av kamrerarebefattningen från lönegrad Ce 25 till lönegrad Ce 27. Beträffande den ifrågasatta ombildningen av en kontorsbiträdesbefattning, vars innehavare avses skola ombesörja maskinbokföringsarbete, till en befattning som kontorist framhåller ämbetsverket i likhet med utredningsmannen att de av biträdesutredningen framlagda, av riksdagen godtagna riktlinjerna för placering i högre lönegrad än Ca 8 av biträdespersonal med bland annat kamerala göromål icke ger tillräckligt stöd för en förändring av den nuvarande löneställningen för biträdesbefattningen.

Statskontoret uttalar, att de arbetsuppgifter, som åvilar kamreraren, enligt ämbetsverkets mening icke är av beskaffenhet att utgöra tillräckliga skäl för en ändrad löneställning.

Departementschefen

Någon höjning av till rektor nu utgående befattningsarvode och representationsbidrag anser jag mig icke kunna tillstyrka.

I likhet med utredningsmannen förordar jag, att en amanuensbefattning i Cf 19—Ce 25 uppföres å högskolans personalförteckning från och med

nästa budgetår. Särskilda medel för denna tjänst behöver icke anvisas, då den extra amanuensbefattning, vid vilken avlöning nu utgår ur högskolans avlöningsanslag, samtidigt bör indragas. Jag är vidare ense med utredningsmannen, att biträdespersonalen vid kansliet behöver förstärkas. För egen del anser jag mig böra förorda, att ytterligare tre kontorsbiträdestjänster i Cf 4—Ce 8 inrättas vid kansliet från och med nästa budgetår.

Frågan om ändrad lönegradsplacering för kamreraren vid kassaförvaltningen är jag icke beredd att nu pröva. Ej heller kan jag tillstyrka, att den vid kassaförvaltningen för bokföringsarbete avsedda kontorsbiträdestjänsten ombildas till kontoristtjänst.

E. Vissa frågor av allmän natur

Under detta avsnitt torde jag få anmäla två frågor av allmän natur, som ej berörts av utredningsmannen men vilka *universitetskanslern* upptagit till behandling i sitt förutnämnda utlåtande den 12 september 1955 över högskolans anslagsäskanden för nästa budgetår.

Arvoden åt högskolans dekaner

För de arbetsuppgifter och extra kostnader, som är förenade med dessa ämbeten, utgår för närvarande ingen ersättning. *Kanslern* har nu i anslutning till ett av 1945 års universitetsberedning i dess betänkande del III (SOU 1947: 75, s. 102—105) framställt förslag för dekanernas vidkommande beräknat följande arvodesbelopp:

1. Matematisk-naturvetenskapliga avdelningens dekanus	2 500
2. Stats- och rättsvetenskapliga avdelningens dekanus	1 800
3. Humanistiska avdelningens dekanus	2 500
	Summa kronor 6 800

Ordinarieättning av vissa tjänster

Vid högskolan har numera sammanlagt 20, tidigare å extra ordinarie stat uppförda tjänster för icke vetenskaplig personal ordinariesatts, varav 17 från och med budgetåret 1954/55 och tre från och med budgetåret 1955/56. Jag torde få hänvisa till de redogörelser, som härutinnan lämnats i propositionen 1954: 136 (s. 89 f.) och i propositionen 1955: 1 (VIII ht, s. 230).

Med anledning av framställningar från högskolans sida förordar *kanslern* nu, att ordinarie anställningsform från och med nästa budgetår beredes följande extra ordinarie befattningshavare.

1. Två institutionsvaktmästare i Ce 14 (en vid mineralogiska institutet och en vid botaniska instituten).
2. Två kontorister i Ce 13 (en vid kansliet och en vid kassaförvaltningen).
3. En institutionsvaktmästare i Ce 12 vid geografiska institutet.
4. Ett kanslibitråde i Ce 11 vid kansliet.
5. En expeditivsvakt i Ce 10, tillhörande ekonomipersonalen.
6. En telefonist i Ce 8, tillhörande ekonomipersonalen.

Departementschefen

Under hänvisning till vad jag vid anmälan i årets statsverksproposition av avlöningsanslaget för Uppsala universitet (VIII ht; p. 77) anført i fråga om arvode åt dekanerna vid de akademiska lärosätenas olika fakulteter och sektioner beräknar jag nu under den i högskolans huvudstat ingående utgiftsposten till avlöningar medel för arvoden åt dekanerna vid högskolans tre avdelningar i enlighet med kanslerns i det föregående redovisade förslag.

Vidare anser jag mig böra tillstyrka, att sammanlagt åtta å högskolans personalförteckning nu såsom extra ordinarie upptagna tjänster i överensstämmelse med vad kanslern föreslagit från och med nästa budgetår uppföres å ordinarie stat.

IV. Bidrag till vissa institutioner

I gällande huvudstat för Stockholms högskola är denna utgiftspost uppförd med 143 000 kronor. Genom beslut den 17 juni 1955 har Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens i skrivelsen 1955:260 anmälda beslut medgivit, att posten må under budgetåret 1955/56 överskridas med 9 900 kronor, varvid posten skulle fördelas sålunda:

1. Bidrag till nordiska museet	41 310
2. Bidrag till psykotekniska institutet	71 000
3. Bidrag till ryska institutet	40 590
	Summa kronor 152 900

Universitetskanslern förordar i sitt utlåtande över högskolans anslags-
äskanden för nästa budgetår, att förevarande utgiftspost uppföres med
153 000 kronor.

Utredningsmannen har icke framlagt något förslag beträffande nämnda
utgiftspost.

Departementschefen

Nu ifrågavarande utgiftspost torde böra uppräknas med ett belopp, mot-
svarande det för innevarande budgetår medgivna anslagsöverskridandet,
eller med i avrundat tal 10 000 kronor. Jag föreslår sålunda, att utgiftspos-
ten för nästa budgetår uppföres med 153 000 kronor.

V. Omkostnader

(Bet. s. 198 f.)

Denna utgiftspost i huvudstaten är nu uppförd med 788 900 kronor och disponeras på sätt framgår av efterföljande sammanställning. Av denna framgår jämväl *högskolans* beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår och *universitetskanslerns* förslag i ämnet ävensom medelsåtgången under budgetåret 1954/55.

Anslagsändamål	Enligt räkenskaper för 1954/55	Enligt omkostnadsstaten för 1955/56	Högskolans anslagsaskanden för 1956/57	Kanslerns förslag för 1956/57
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	10 316	10 000	10 000	10 000
2. Resersättningar, <i>förslagsvis</i> . . .	1 604	1 000	2 000	2 000
3. Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	209 327	215 000	215 000	215 000
4. Telefon, skrivmaterialier och expenser i övrigt	83 813	95 000	105 000	100 000
5. Tryckningskostnader, <i>förslagsvis</i> .	34 089	34 100	38 700	38 700
6. Renhållning och städning, <i>förslagsvis</i>	191 112	190 000	218 500	218 500
7. Underhåll av byggnader m. m. . . .	106 284	165 000	190 000	190 000
8. Hyror, <i>förslagsvis</i>	22 684	23 000	43 000	43 000
9. Försäkringar, <i>förslagsvis</i>	18 499	23 200	87 200	90 200
10. Räntor och amorteringar, <i>förslagsvis</i>	18 000	18 000	18 000	18 000
11. Övriga utgifter	11 157	14 600	14 600	14 600
Summa kronor	706 885	788 900	942 000	940 000

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

Resersättningar. Såsom motivering för den föreslagna höjningen av denna post anføres, att posten, som budgetåret 1954/55 helt förbrukats redan den 1 mars 1955, ej heller framdeles komme att vara tillräcklig. Vidare påpekas, att motsvarande post för universitetens i Uppsala och Lund vidkommande vore uppförd med respektive 3 000 och 4 000 kronor.

Telefon, skrivmaterialier och expenser i övrigt. Det ökade medelsbehovet under denna post betingas främst av nya telefonanknytningar och stegrad samtalsfrekvens.

Tryckningskostnader. Som av det föregående framgått är posten nu uppförd med 34 100 kronor. För nästa budgetår beräknas följande tryckningsanslag erforderliga, nämligen till två föreläsningkataloger 17 000 kronor, till en elevförteckning 7 000 kronor, till årsredogörelse 4 500 kronor, till studiehandböcker för matematisk-naturvetenskapliga och humanistiska

avdelningarna 7 200 kronor och till diverse tryck 3 000 kronor. För budgetåret 1956/57 äskas på grund härav 38 700 kronor.

Renhållning och städning. Ökningen av denna post motiveras främst med höjda städningskostnader och tillkomsten av ytterligare lokaler.

Underhåll av byggnader m. m. Av denna post avses innevarande budgetår 120 000 kronor för normala utgifter och 45 000 kronor för renovering av de två största lärosalarna i huset Norrtullsgatan 2. Totalkostnaderna för ifrågavarande renoveringsarbeten har beräknats till 95 000 kronor, att fördelas på två år. För resterande kostnader beräknas därför för nästa budgetår under förevarande post 50 000 kronor, innebärande en automatisk utgiftsökning med 5 000 kronor. Under posten beräknas vidare 20 000 kronor till kostnaderna för vissa omändringsarbeten inom mineralogiska institutet i byggnaden Kungstensgatan 45 ävensom till kostnaderna för inredande av en verkstad åt maskinist- och reparatörpersonal inom samma byggnad. Posten i fråga äskas alltså för nästa budgetår uppförd med 190 000 kronor, vilket innebär en höjning med 25 000 kronor.

Hyror. Den härvidlag begärda höjningen avser att möjliggöra en nödvändig provisorisk lösning av de aktuella lokalbehoven för ämnena pedagogik, psykologi och statistik.

Försäkringar. Ökningen av denna post motiveras med att de arbetsgivarbidrag, som skall erläggas enligt gällande bestämmelser om allmän sjukförsäkring, medfört ett ökat medelsbehov för högskolan. Utgifterna för nämnda bidrag har beräknats till ett belopp, motsvarande 1,14 procent av de sammanlagda avlöningsbeloppen till de vid högskolan anställda befattningshavarna.

Utredningsmannen biträder kanslerns förslag med den förändringen att han beräknar 104 000 kronor i stället för 100 000 kronor till telefon, skrivmaterialier och expenser i övrigt samt 80 200 kronor i stället för 90 200 kronor till försäkringar. Enligt utredningsmannens förslag bör sålunda förevarande utgiftspost för nästa budgetår uppföras med 934 000 kronor, innebärande en ökning med 145 100 kronor. Utredningsmannen anför till stöd för sitt förslag:

Högskolemyndigheterna har för nästa budgetår under utgiftsposten Materiel m. m. beräknat 4 000 kronor till verksamheten vid högskolans skrivcentral. Då medel för detta ändamål i stället torde böra anvisas under nu förevarande utgiftspost, föreslår jag, att till telefon, skrivmaterialier och expenser i övrigt beräknas 104 000 kronor i stället för av kanslern föreslagna 100 000 kronor. I det till försäkringar beräknade beloppet av 90 200 kronor ingår ett belopp av 67 000 kronor för sjukförsäkringsavgifter, som åvilar högskolan i egenskap av arbetsgivare. Enär dessa avgifter icke utgår på den del av lönen, som överstiger 15 000 kronor för år, synes sistnämnda belopp vara för högt beräknat. Därest en utbyggnad sker av högskolans personalorganisation i enlighet med vad jag i det föregående föreslagit, finner jag det därför tillräckligt, att ett belopp av 80 200 kronor beräknas för nästa budgetår till försäkringar.

Medelsbehovet till omkostnader för ettvarvt av budgetåren 1957/59 anser sig utredningsmannen icke nu kunna uppskatta. Utredningsmannen yttrar härom följande.

Man synes ha anledning räkna med att vissa av tekniska högskolans i Stockholm lokaler i kvarteret Vega kommer att kunna övertagas av Stockholms högskola under budgetåren 1957/59. Under budgetåret 1958/59 beräknas vidare nybyggnaden för fysiska institutet kunna tagas i bruk. Nämnade omständigheter samt en fortsatt utbyggnad av högskolans personalorganisation i enlighet med vad jag föreslagit kommer att medföra ökade utgifter för omkostnader vid högskolan under budgetåren 1957/59. Med hänsyn till många ovissa faktorer finner jag det icke möjligt att nu beräkna storleken av det ökade medelsbehovet.

I skrivelse den 27 januari 1956 har *högskolan* anmält, att möjlighet yppat sig för högskolan att förhyra vissa provisoriska lokaler. De årliga hyreskostnaderna för dessa lokaler uppginge till omkring 40 000 kronor. För återstoden av innevarande budgetår kunde hyreskostnaderna beräknas till omkring 14 000 kronor. Högskolan hemställde, att erforderliga medel för förhyrande av nämnda lokaler måtte ställas till högskolans förfogande.

Departementschefen

I enlighet med kanslerns förslag tillstyrker jag oförändrad medelsanvisning till sjukvård m. m. med 10 000 kronor, till bränsle, lyse och vatten med 215 000 kronor, till räntor och amorteringar med 18 000 kronor samt till övriga utgifter med 14 600 kronor.

Vidare torde såsom kanslern föreslagit höjning böra ske av posten till reseersättningar med 1 000 kronor till 2 000 kronor, av posten till tryckningskostnader med 4 600 kronor till 38 700 kronor, av posten till renhållning och städning med 28 500 kronor till 218 500 kronor samt av posten till underhåll av byggnader m. m. med 25 000 kronor till 190 000 kronor.

Från kanslerns beräkning av posten till telefon, skrivmaterialier och expenser i övrigt anser jag mig icke böra avvika i annan mån än att jag — i likhet med utredningsmannen — under denna post även beräknar 4 000 kronor för verksamheten vid skrivcentralen. Posten bör då uppföras med 104 000 kronor, vilket innebär en höjning med 9 000 kronor.

Även i fråga om posten till försäkringar ansluter jag mig till utredningsmannens beräkningar och föreslår sålunda, att posten höjes med 57 000 kronor till 80 200 kronor.

I anledning av högskolans förutnämnda framställning i skrivelse den 27 januari 1956 anser jag mig böra förorda, att posten till hyror höjes med 54 000 kronor till 77 000 kronor. Av höjningen avser 40 000 kronor hyror för provisoriska lokaler under nästa budgetår och 14 000 kronor ersättning för av högskolan — med anlitanade av vissa fondmedel — förskjutna hyror för dylika lokaler under innevarande budgetår.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör utgiftsposten till omkostnader höjas med tillhoppa 179 100 kronor till 968 000 kronor.

VI. Materiel m. m.

(Bet. s. 200 f.)

Utgiftsposten till Materiel m. m. var i huvudstaten för Stockholms högskola för budgetåret 1949/50 uppförd med 336 000 kronor och är nu uppförd med 760 000 kronor, sedan den för budgetåret 1955/56 höjts med ej mindre än 190 000 kronor. — Kungl. Maj:t har genom beslut den 17 juni 1955 meddelat föreskrifter rörande dispositionen av det under utgiftsposten för innevarande budgetår anvisade beloppet (se statsligg. s. 555).

Utredningsmannen påpekar, att telefonkostnaderna vid universiteten i Uppsala och Lund bestrides från universitetens materielanslag, medan de vid Stockholms högskola belastar dess omkostnadsanslag. Vid högskolan, som till skillnad från universiteten icke hade tjänstebrevsrätt, finge de olika institutionernas portoutgifter bestridas med dessas anslagsmedel till materiel m. m. Dessa omständigheter liksom olikheter i organisatoriskt avseende försvårade givetvis en jämförelse mellan å ena sidan högskolans och å andra sidan de äldre universitetens materielanslag. Härtill kom att mer eller mindre betydande olikheter förelåg i fråga om storleken av materielanslagen vid Uppsala universitets olika institutioner och motsvarande institutioner vid Lunds universitet. Utredningsmannen förklarar sig ha kommit till den uppfattningen, att Stockholms högskola efter den för innevarande år vidtagna kraftiga höjningen av dess materielanslag i stort sett uppnått paritet med de äldre universiteten i ifrågavarande avseende men att en eftersläpning alltjämt föreligger på enstaka punkter. Med hänsyn till sistnämnda förhållande har utredningsmannen föreslagit en förstärkning av högskolans anslagsmedel till materiel m. m. med 90 000 kronor enligt följande specifikation.

1. Fysiska institutet	10 000
2. Institutet för oorganisk och fysikalisk kemi	10 000
3. Institutet för organisk kemi och biokemi	10 000
4. Mineralogiska institutet	11 000
5. Institutet för morfologisk botanik	6 000
6. Geografiska institutet	6 000
7. Exkursioner och fältarbeten m. m. inom matematisk-naturvetenskapliga avdelningen	16 000
8. Institutet för statistik	8 000
9. Socialvetenskapliga institutet (nationalekonomi)	4 000
10. Exkursioner och fältarbeten inom humanistiska avdelningen .	9 000
	Summa kronor 90 000

Den sålunda förordade anslagsförstärkningen bör enligt utredningsmannens mening lämpligen fördelas med lika belopp eller 45 000 kronor på vardera av budgetåren 1956/57 och 1957/58. För sistnämnda budgetår borde anslaget höjas med ytterligare 1 000 kronor, därest utredningsmannens i det föregående redovisade förslag om inrättande av en ordinarie professur i teaterhistoria genomfördes. Vid bifall till utredningsmannens ävenledes i det föregående redovisade förslag om inrättande från och med nästa budgetår av en laboratorbefattning i kvartärgeologi, särskilt tillämpad kvartärgeologi, borde därjämte geologiska institutets materielanslag förstärkas med 6 000 kronor. På grund av ökad intagning av studerande borde vidare zootomiska institutets anslagsmedel till materiel höjas med 5 000 kronor, institutionens för experimentell zoologi och cellforskning likaledes med 5 000 kronor och genetiska institutets med 4 000 kronor. För nästa budgetår borde högskolans materielanslag därför ökas med ytterligare (6 000 + 5 000 + 5 000 + 4 000 =) 20 000 kronor. I övrigt har utredningsmannen icke ansett sig kunna tillstyrka någon anslagshöjning för nästa budgetår. Utredningsmannen har vidare — som framgår av föregående avsnitt — räknat med att utgifterna för papper, stenciler m. m. vid högskolans skrivcentral skall bestridas från omkostnadsanslaget. Enligt utredningsmannens förslag skulle sålunda förevarande utgiftspost höjas, för budgetåret 1956/57 med 65 000 kronor och för budgetåret 1957/58 med ytterligare 46 000 kronor.

För budgetåret 1958/59, då nybyggnaden för fysiska institutet beräknas kunna tagas i bruk, bör enligt utredningsmannens mening institutets materielanslag höjas med minst 25 000 kronor för att institutet skall erhålla en standard jämförlig med den, som motsvarande institutioner i Uppsala och Lund nu har.

Departementschefen

Genom den betydande höjning av högskolans anslagsmedel till materiel m. m., som skett för innevarande budgetår, torde högskolan i stort sett ha uppnått paritet med de äldre universiteten i vad gäller den årliga medeltilldelningen för här ifrågavarande ändamål. Såsom utredningsmannen påpekat torde dock på enstaka punkter fortfarande en mindre eftersläpning föreligga. Med hänsyn härtill och till vissa av utredningsmannen angivna nytillkommande omständigheter synes mig en ytterligare anslagsförstärkning motiverad. Vad beträffar nästa budgetår föreslår utredningsmannen en ökning av anslagsmedlen med sammanlagt 65 000 kronor. Jag anser mig kunna godtaga detta förslag och tillstyrker därför, att utgiftsposten för nästa budgetår uppföres med 825 000 kronor.

VII. Nyanskaffning av apparater m. m.

(Bet. s. 204 f.)

I Stockholms högskolas huvudstat har alltsedan budgetåret 1949/50 varit uppförd en utgiftspost till Engångskostnader för materielanskaffning, avsedd att disponeras för förnyelse och utökning av högskolans uppsättning av instrument och apparater m. m. Under denna utgiftspost har för budgetåren 1949/56 anvisats tillhopa 980 000 kronor, varav 200 000 kronor för budgetåret 1955/56. Beslut om dispositionen av posten har för budgetåren 1949/55 meddelats av Kungl. Maj:t. I utlåtande över högskolans anslagsäskanden för budgetåret 1955/56 framhöll universitetskanslern, att ifrågavarande utgiftspost till sin allmänna natur närmast vore att jämföra med de klumpanslag, som stode till universitetens och karolinska institutets förfogande för nyanskaffning av apparater m. m. och vilka anslag fördelades av kanslern efter förslag av vederbörande universitetsmyndigheter. Under åberopande härav förordade kanslern, att motsvarande anordning måtte komma till stånd även för Stockholms högskolas del. I enlighet härmed har Kungl. Maj:t den 17 juni 1955 föreskrivit, att det skall ankomma på kanslern för rikets universitet att, efter förslag av styrelsen för Stockholms högskola, besluta rörande fördelningen av utgiftsposten till Engångskostnader för materielanskaffning.

I anslagsäskandena för nästa budgetår hemställer högskolan, att förevarande utgiftspost måtte upptagas med 431 000 kronor, varav 156 000 kronor till anskaffning av ett elektronmikroskop. Högskolan har därvid bland annat framhållit, att behovet av ett elektronmikroskop under senare år gjort sig gällande inom ett flertal naturvetenskapliga ämnen vid högskolan, såsom botanik, genetik, geologi, kemi och fysik. Behovet hade i främsta rummet framträtt vid Wenner-Grens institut, där för närvarande två omfattande studier försigginge med hjälp av elektronmikroskop. Detta mikroskop vore emellertid placerat vid karolinska institutet, där antalet forskare, som utnyttjade elektronmikroskop, starkt ökat och därmed väntetiderna.

Universitetskanslern erinrar i sitt utlåtande över högskolans anslagsäskanden för budgetåret 1956/57 om att han tidigare framhållit, att utrustningen vid högskolans olika institutioner på grund av bristande medeltillgång vore otillräcklig samt i vissa avseenden omodern och försliten. Det är enligt kanslerns mening av stor vikt — icke minst ur undervisningssynpunkt — att den påbörjade materielanskaffningen fortsätter i erforderlig omfattning. Kanslern förordar, att under förevarande utgiftspost för nästa

budgetår anvisas ett belopp av 300 000 kronor och förutsätter därvid, att förutnämnda elektronmikroskop kan anskaffas inom ramen för anslaget med fördelning av kostnaderna på ett eller flera budgetår.

Utredningsmannen förordar, att förevarande utgiftspost för nästa budgetår höjes med 100 000 kronor till 300 000 kronor. Utredningsmannen har därvid framhållit, att alltsedan budgetåret 1952/53 löpande anslag av reservationsanslags natur anvisats till universiteten i Uppsala och Lund för nyanskaffning av apparater m. m. Dessa anslag, som för ett-vert av budgetåren 1952/55 varit upptagna med 200 000 kronor, hade närmast haft karaktären av förnyelseanslag även om någon sträng gränsträngning mellan förnyelse av utrustningen och utökning av densamma icke upprätthållits. Anslagen hade höjts för innevarande budgetår, men höjningen betingades helt av att under desamma anvisats vissa belopp av engångsnatur, vilka främst varit föranledda av den beslutade reformeringen av läkarutbildningen. Skulle medelsanvisningen till Stockholms högskola under utgiftsposten Engångskostnader för materielanskaffning bestämmas endast med hänsyn tagen till nyssnämnda anslag å 200 000 kronor till universiteten i Uppsala och Lund, borde densamma — uttalar utredningsmannen vidare — uppgå till ett icke oväsentligt lägre belopp än 200 000 kronor, främst på grund av att någon medicinsk fakultet icke finns vid högskolan. Vid sidan av behovet av ersättning av försliten eller omodern utrustning föreligger emellertid enligt utredningsmannens uppfattning ett starkt behov — icke minst för undervisningen — av utökning av uppsättningen av instrument och apparater m. m. vid vissa av högskolans institutioner. En medelsanvisning av minst 300 000 kronor synes därför utredningsmannen erforderlig för vart och ett av de närmaste tre å fyra budgetåren för att möjliggöra för högskolan att inom rimlig tid inhämta det försteg i fråga om utrustning, som de äldre universiteten nu har. Utredningsmannen förutsätter härvid, att särskilda medel därjämte anslås till utrustning av nytilkommande lokaler.

Enligt utredningsmannens mening föreligger ett starkt behov inom den matematisk-naturvetenskapliga avdelningen vid högskolan av ett elektronmikroskop. En lämplig uppställningsplats för ett dylikt kan enligt vad utredningsmannen inhämtat beredas inom Wenner-Grens institut. I likhet med kanslern förutsätter utredningsmannen, att elektronmikroskopet kan anskaffas inom nyss angivna anslagsram, varvid kostnaderna lämpligen torde böra uppdelas på budgetåren 1956/57 och 1957/58.

Statskontoret anser, att det utan större olägenhet tills vidare kan anstå med anskaffande av ett elektronmikroskop för högskolans räkning. Såsom skäl härför åberopas, att högskolans forskare redan äger tillgång till ett dylikt mikroskop placerat vid karolinska institutet.

Departementschefen

Såsom utredningsmannen framhållit utgår sedan ett flertal år tillbaka till universiteten i Uppsala och Lund löpande anslag till nyanskaffning av apparater m. m. Dessa anslag har i huvudsak karaktär av förnyelseanslag, avsedda att användas för vidmakthållande av apparatbeståndet. Den i högskolans huvudstat ingående utgiftsposten till engångskostnader för materielanskaffning är till sin allmänna natur närmast att jämföra med nyssnämnda universitetsanslag. Alltsedan dessas tillkomst har för varje budgetår under vartdera universitets anslag beräknats en medelsanvisning av 200 000 kronor till förnyelse av apparatbeståndet. Enligt utredningsmannens mening bör motsvarande medelsanvisning till högskolan normalt icke oväsentligt understiga den till universiteten utgående, främst på grund av att någon medicinsk fakultet icke finns vid högskolan. Vid sidan av behovet att förnya apparatbeståndet föreligger emellertid enligt utredningsmannens uppfattning för högskolans del ett starkt behov av att utöka apparatbeståndet vid vissa av högskolans institutioner. Enligt utredningsmannens mening erfordras en årlig medelsanvisning av minst 300 000 kronor under de närmaste tre à fyra budgetåren för att högskolan på här ifrågavarande område skall kunna uppnå paritetet med de äldre universiteten. Inom ramen för en dylik medelstildelning skulle även ett elektronmikroskop kunna anskaffas för matematisk-naturvetenskapliga avdelningen. För egen del är jag emellertid icke beredd att för nästa budgetår beräkna några medel för anskaffande av ett sådant mikroskop. Frågan om anvisande av härför erforderliga medel synes mig nämligen böra prövas framdeles samtidigt med att ställning tages till från andra håll framställda förslag om anslag för anskaffande av elektronmikroskop. Med hänsyn till vad utredningsmannen anfört om behovet att utöka apparatbeståndet vid vissa av högskolans institutioner anser jag mig dock böra tillstyrka, att medelsanvisningen under här ifrågavarande utgiftspost för nästa budgetår höjes med 50 000 kronor till 250 000 kronor. För erhållande av enhetliga rubriker vid anvisande av medel åt universiteten och Stockholms högskola till ändamål av det slag, varom här är fråga, synes vidare utgiftspostens rubrik i huvudstaten för nästa budgetår böra ändras till Nyanskaffning av apparater m. m.

VIII. Engångskostnader för byggnadsarbeten

(Bet. s. 208 f.)

Såsom framgått av den förut lämnade redogörelsen har utredningsmannen icke funnit det möjligt att framlägga en mera fullständig plan för tillgodoseende av Stockholms högskolas lokalbehov inom sådan tid, att den kunde underställas 1956 års riksdag. I sitt nu framlagda betänkande har utredningsmannen därför endast tagit ställning till vissa byggnadsfrågor, vilka från högskolans sida upptagits i dess anslagsäskanden för nästa budgetår. För dessa spörsmål samt för universitetskanslerns och utredningsmannens ställningstaganden till dem torde jag nu få redogöra.

För innevarande budgetår har under den i högskolans huvudstat ingående utgiftsposten Engångskostnader för byggnadsarbeten anvisats 1 585 000 kronor, fördelade på följande sätt:

Nybyggnad för zootomiska institutet samt inredning och utrustning av nybyggnaden	285 000
Reparationsarbeten inom högskolans kanslibyggnad samt inredning och utrustning av kanslibyggnaden	170 000
Anordnande av panncentral	130 000
Nybyggnad för fysiska institutet	1 000 000
Summa kronor	1 585 000

Av högskolan begärd och av universitetskanslern tillstyrkt medelsanvisning för budgetåret 1956/57 under ifrågakvarande utgiftspost framgår av följande sammanställning.

Ändamål	Högskolan	Universitetskanslern
1. Putsning av fasaden å högskolans kanslibyggnad samt inredning och utrustning av denna byggnad	110 000	110 000
2. Nybyggnad för fysiska institutet	2 100 000	2 000 000
3. Nybyggnad för kemiska övningslaboratoriet m. m.	100 000	100 000
4. Nybyggnad för botaniska instituten	100 000	100 000
5. Reparationsarbeten inom gamla bergsskolan	200 000	—
Summa kronor	2 610 000	2 310 000

Av tillgängliga handlingar inhämtas bland annat följande.

1. **Kanslibyggnaden.** Kostnaden för reparationsarbeten inom denna byggnad har uppskattats till 310 000 kronor (prop. 1954: 136 s. 101). Av detta belopp har 200 000 kronor anvisats för budgetåren 1953/55 och återstoden eller 110 000 kronor för innevarande budgetår. I sina anslags-

äskanden för budgetåret 1955/56 gjorde högskolan därutöver i fråga om kanslibyggnaden framställning om en medelsanvisning av dels 60 000 kronor till putsning av byggnadens fasader, dels ock 110 000 kronor till inredning och utrustning av byggnaden. Till sistnämnda ändamål har för innevarande budgetår anvisats 60 000 kronor. Vid anmälan av denna anslagsfråga under punkten 104 i bilagan åttonde huvudtiteln till 1955 års statsverksproposition förutsatte jag att, därest framdeles ytterligare medel för detta ändamål äskades från högskolans sida, en detaljerad kostnadsberäkning därvid framlades av högskolan. Medel till putsning av fasaden har ännu ej anvisats.

Högskolan har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår hemställt dels om ytterligare 50 000 kronor till inredning och utrustning av kanslibyggnaden, dels ock om 60 000 kronor till putsning av byggnadens fasader. Högskolans anslagsframställning är åtföljd av en detaljerad kostnadsberäkning för inredning och utrustning av kanslibyggnaden, vilken kostnadsberäkning slutar å 131 000 kronor. Genom vissa nedskärningar och förenklingar i inrednings- och utrustningsprogrammet anses dock kostnaderna kunna nedbringas till 110 000 kronor. Högskolan framhåller, att en putsning av byggnadens fasader är ofrånkomlig, då man eljest löper risken att allvarliga skador vållas den kulturhistoriskt värdefulla byggnaden, samt att putsningsarbetena bör verkställas i samband med de inre reparationerna i byggnaden.

Universitetskanslern tillstyrker, att ytterligare 50 000 kronor anvisas till inredning och utrustning av kanslibyggnaden. Under framhållande av att byggnadsstyrelsen funnit putsning av byggnadens fasader av behovet starkt påkallad tillstyrker kanslern vidare, att 60 000 kronor anvisas för detta ändamål.

2. *Fysiska institutet*. En närmare redogörelse för denna byggnadsfråga återfinnes under punkten 104 i bilagan åttonde huvudtiteln till 1955 års statsverksproposition. Såsom av redogörelsen framgår har tidigare planerats att uppföra nybyggnad för fysiska institutet och institutet för teoretisk fysik inom kvarteret Vega. Enligt av högskolans lärarråd i skrivelse den 17 maj 1954 framlagt förslag skall nybyggnad för nämnda två institut i stället förläggas till Stockholms stad tillhörig mark inom kvarteret Mimer (vid Norrtulls sjukhus). Byggnadskostnaderna har därvid beräknats uppgå till 5 100 000 kronor, vartill kommer utgifter med sammanlagt 450 000 kronor för viss fast inredning, tele- och sökaranläggning m. m. Till byggnadsföretaget har för budgetåret 1953/54 anvisats 150 000 kronor och för innevarande budgetår 1 000 000 kronor eller sålunda sammanlagt 1 150 000 kronor. Genom beslut den 17 maj 1955 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att, i samråd med Stockholms högskola och utredningsmannen, verkställa en översyn av det från högskolans sida framlagda byggnadsprogrammet för nybyggnad för dess fysiska institut samt att till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, vartill översynen föranledde. Härvid skulle beaktas vad jag under punkten 104 i bilagan åttonde huvudtiteln till 1955 års statsverksproposition anförde i fråga om såväl en begränsning av byggnadsföretagets omfattning som en avvägning av detsamma med hänsyn till det framtida behovet av personal vid institutet. Tillika anbefallde Kungl. Maj:t byggnadsstyrelsen att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till avtal med Stockholms stad i fråga om upplåtelse av tomt för nybyggnaden.

I avvaktan på resultatet av översynen av byggnadsprogrammet för nybyggnaden för fysiska institutet och institutet för teoretisk fysik hemställer *högskolan*, att för nästa budgetår anvisas 2 100 000 kronor till byggnadsföretaget, medan *universitetskanslern* föreslår en medelsanvisning av 2 000 000 kronor.

3. Kemiska övningslaboratoriet m. m. Enligt rektorsnämndens upprustningsplan skulle under budgetåret 1955/56 en ny kemisk institutionsbyggnad påbörjas. I rektorsnämndens skrivelse den 18 september 1952 anföres, att det mest trängande behovet gäller nya lokaler för kemiska övningslaboratoriet samt institutet för oorganisk och fysikalisk kemi med en önskvärd effektiv golvyta av sammanlagt cirka 4 300 m². Den nya byggnaden bör, anför rektorsnämnden vidare, om möjligt ligga i nära anslutning till organiska kemiens nuvarande lokaler eller i annat fall erhålla en placering, som gör det möjligt att i en framtid utföra en tillbyggnad med en organisk-kemisk institution. Ett naturligt önskemål vore vidare, att den kemiska institutionen komme att ligga i närheten av lokalerna för sådana närbesläktade vetenskaper som fysik, matematik m. fl. *Lärarrådet* anför, att ett av de framlagda alternativen för en nybyggnad avser kvarteret Mimer och möjligheter synes nu vara för handen att förlägga en nybyggnad dit i omedelbar anslutning till den planerade fysiska institutionen. Om dessa möjligheter förverkligas, skulle enligt lärarrådets mening en tillfredsställande lösning vinnas. Behovet av större och modernare institutionslokaler för kemien är enligt lärarrådet utomordentligt starkt. Åtskilliga lokaler inom institutet för oorganisk och fysikalisk kemi, vilka tidigare använts för forskning, hade sedan många år måst användas för kemiska övningslaboratoriet, vilket medfört att stora svårigheter uppstått att finna plats för de studenter, som vill utföra det för högsta betyget erforderliga examensarbetet, ävensom för licentiander. Många sådana studerande hade måst placeras på institutioner utanför högskolan, vilket försvårade professorns kontakt med dem. Då många biologer och fysiker önskade medtaga ämnet kemi i sin utbildning och då nu snart en utökning komme att ske av både zootomiska och fysiska institutens kapacitet, vore det oundgängligen nödvändigt, att även kemiska institutionen med det snaraste finge en motsvarande större kapacitet. Slutligen förtjänar anmärkas, fortsätter lärarrådet, att den kemiska institutionens nuvarande lokaler, trots att alla ekonomiskt möjliga åtgärder vidtagits för att förbättra ventilationen inom dem, likväl är hälsovådliga, vilket senast påtalats från studenthåll i skrivelse från högskolans studentkårs studieråds naturvetenskapliga grupp till matematisk-naturvetenskapliga avdelningen den 17 mars 1955. Med anledning av vad sålunda och i övrigt anförts samt under erinran om att universitetskanslern redan år 1954 tillstyrkt av lärarrådet då framställt motsvarande äskande hemställer lärarrådet om en medelsanvisning för budgetåret 1956/57 av 100 000 kronor för planering och uppgörande av ritningar till nybyggnad för kemiska institutet.

Universitetskanslern anser det vara ett trängande behov att kemiska övningslaboratoriet samt institutet för oorganisk och fysikalisk kemi, vilkas nuvarande lokaler enligt kanslerns mening är helt otillräckliga och mindre ändamålsenliga, snarast erhåller för undervisning och forskning erforderliga, ändamålsenliga lokaler. Kanslern tillstyrker därför ånyo, att ett belopp av 100 000 kronor anvisas för nästa budgetår för planering och utarbetande

av byggnadsprogram och ritningar för en nybyggnad för kemiska övningslaboratoriet samt institutet för oorganisk och fysikalisk kemi.

4. **Botaniska instituten.** I skrivelse den 18 september 1952 har rektorsnämnden ifråga om behovet av en nybyggnad för de botaniska instituten anfört följande. De båda botaniska institutens nuvarande lokaler i Kungstengsgatan 45 vore föga ändamålsenliga och helt otillräckliga såväl för undervisningens som för forskningens behov. En starkt framträdande olägenhet vore avsaknaden av trädgård, försöksfält och rationellt anordnat växthus i anslutning till lokalerna. I en ingående utredning hade föreståndarna för de båda botaniska instituten givit tungt vägande skäl för dessas förläggning till Lilla Frescati nära Bergianska trädgården, riksmuseets avdelningar för botanik och växtpaleontologi samt vetenskapsakademins bibliotek. Mot dessa planer kunde visserligen den invändningen göras, att en utflyttning från högskolans centralområde komme att vara ogynnsam på grund av det stora avståndet från högskolans övriga institutioner. I fråga om botaniken uppvägs dock denna olägenhet av närheten till förut nämnda närbesläktade institutioner samt tillgången till naturområden och försöksmark i den blivande institutionsbyggnadens omedelbara grannskap. Den sammanlagda effektiva golvytan, som erfordrades för hela botaniska institutionen, skulle vara cirka 2 800 m². En snar utflyttning av botaniska institutionen med definitiv lösning av dess lokalfråga skulle för högskolan vara synnerligen viktig ur både undervisnings- och forskningssynpunkt.

Under erinran om vad rektorsnämnden sålunda anfört framhåller *lärarrådet* i sina petita för nästa budgetår, att behovet av snara åtgärder till lösande av lokalfrågan för de botaniska instituten kommer att ytterligare accentueras genom den ökning av utbildningskapaciteten i ämnet zoologi, som kommer till stånd i och med att zootomiska institutet inflyttar i sin nya byggnad. Flertalet studenter, som läste zoologi, önskade även läsa botanik i syfte att förvärva biologilärarkompetens. Så länge botaniska instituten icke fått sin lokalfråga löst och instituten sålunda kvarstode vid nuvarande begränsade intagningsmöjligheter, vore denna väg stängd för åtskilliga av dessa studenter. *Lärarrådet* framhåller vidare, att utsikterna för högskolan att förvärva dispositionsrätten till fastigheten Lilla Frescati för en botanisk institution nu synes vara gynnsamma. Då *lärarrådet* finner det angeläget, att arbetet för en sådan nybyggnad igångsättes snarast möjligt, hemställer *lärarrådet* att för budgetåret 1956/57 beviljas ett första anslag till nybyggnad för botaniska instituten av 100 000 kronor.

Universitetskanslern finner det angeläget, att de botaniska institutens lokalfråga löses snarast möjligt, och tillstyrker, att ett belopp av 100 000 kronor anvisas för nästa budgetår för planering av nybyggnad för dessa institut samt utarbetande av program och ritningar m. m.

5. **Gamla bergsskolan.** Redan i högskolans upprustningsplan upptogs ett belopp av 200 000 kronor för reparationsarbeten inom de lokaler i gamla bergsskolan i kvarteret Vega, vilka för närvarande disponeras av f. d. professorn C. Benedicks, som där bedriver vissa vetenskapliga metallografiska undersökningar.

Universitetskanslern anför i utlåtande över högskolans anslagsäskanden, att han, då det torde vara osäkert om möjligheter kommer att förefinnas för högskolan att övertaga de lokaler i gamla bergsskolan, som disponeras av

professor Benedicks, icke anser sig böra räkna med någon medelsanvisning för nästa budgetår till de ifrågasatta reparationsarbetena inom nämnda lokaler.

Utredningsmannen förordar för sin del, att till nybyggnad för fysiska institutet beräknas ett belopp av 1 690 000 kronor för nästa budgetår. I övrigt biträder utredningsmannen kanslerns förslag. För nästa budgetår bör sålunda nu ifrågasatt utgiftspost enligt utredningsmannens förslag uppföras med 2 000 000 kronor, vilket är 415 000 kronor mer än för innevarande budgetår.

I fråga om kanslibyggnaden har utredningsmannen anfört huvudsakligen följande.

Behovet av en putsning av kanslibyggnadens fasader gör sig starkt gällande, och putsningen bör lämpligen utföras i samband med de reparationsarbeten inom byggnaden, till vilka medel redan anvisats. Kostnaden för putsningen har beräknats till 60 000 kronor. Till inredning och utrustning av kanslibyggnaden har hittills anvisats 60 000 kronor. En ytterligare medelsanvisning härför av 50 000 kronor finner jag erforderlig.

Beträffande fysiska institutets nybyggnad har utredningsmannen framhållit följande.

Arbetet med den av Kungl. Maj:t anbefallda översynen av det från högskolans sida framlagda byggnadsprogrammet för nybyggnaden för fysiska institutet och institutet för teoretisk fysik är ännu ej avslutat. Vid arbetet har eftersträvat att åtminstone temporärt begränsa nämnda instituts lokalutrymmen inom nybyggnaden. För ett rationellt utnyttjande av den avsedda tomten för nybyggnaden har arbetet emellertid samtidigt inriktats på att inom byggnaden övergångsvis tillgodose lokalbehovet jämväl för något annat ämne vid högskolan inom ramen för de av högskolemyndigheterna beräknade byggnadskostnaderna å 5 100 000 kronor vid utförande av byggnadsföretaget i enlighet med det från högskolans sida framlagda byggnadsprogrammet. Sannolikt torde byggnadsföretaget kunna påbörjas först hösten 1956. Hitintills har för detsamma anvisats sammanlagt 1 150 000 kronor. Det torde därför i och för sig vara tillräckligt, att ytterligare 1 000 000 kronor anvisas för nästa budgetår till fysikbyggnaden. Under de närmaste budgetåren därefter torde det emellertid bli erforderligt med en väsentligt ökad medelsanvisning under nu förevarande utgiftspost. För ernående av jämnare anslagsfördelning anser jag mig därför böra föreslå, att 1 690 000 kronor anvisas för nästa budgetår till fysikbyggnaden.

Vidkommande förslagen om särskilda nybyggnader för kemiska övningslaboratoriet m. m. samt botaniska instituten har utredningsmannen uttalat följande.

Med hänsyn bland annat till ventilationsförhållandena inom fastigheten Kungstensgatan 45, där nu, jämte annat, fysiska institutet, kemiska övningslaboratoriet, institutet för oorganisk och fysikalisk kemi samt de botaniska instituten är inrymda, synes det mig nödvändigt, att behovet av ökade och mera ändamålsenliga lokaler för kemiska övningslaboratoriet och institutet för oorganisk och fysikalisk kemi samt de botaniska instituten

tillgodoses genom nybyggnad, varvid de frigjorda lokalerna lämpligen torde kunna utnyttjas för sådana ämnen, som icke kräver laboratorieutrymmen eller endast ställer mindre krav på dylika utrymmen i fråga om installationerna. Ett stort behov av utökade lokaler för dylika ämnen föreligger. De föreslagna nybyggnadsåtgärderna för kemi och botanik måste därför ses som ett naturligt led i ett planmässigt tillgodosende av högskolans lokalbehov. Under hänvisning jämväl till vad jag anfört i det föregående vid behandlingen av personalbehovet för ämnena kemi och botanik rörande lokalbehovet för dessa ämnen, tillstyrker jag, att medel anvisas för nästa budgetår för utarbetande av program och ritningar m. m. till nybyggnad dels för kemiska övningslaboratoriet och institutet för oorganisk och fysikalisk kemi, dels ock för de botaniska instituten. För vardera byggnadsföretaget torde i enlighet med föreliggande förslag böra anvisas 100 000 kronor. Då Stockholms högskola för närvarande kämpar med stora lokalsvårigheter, vilka ökas för varje år genom den växande tillströmningen av studerande, anser jag det synnerligen angeläget, att medel anvisas för nästa budgetår till planering av såväl nybyggnaden för kemi som nybyggnaden för botanik. Måste likväl ett val göras mellan dessa byggnadsföretag, torde kemibygnaden böra ha förtur.

I detta sammanhang torde jag vidare få erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 17 juni 1955 anbefallt byggnadsstyrelsen att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till avtal med Stockholms stad i fråga om upplåtelse av tomt för nybyggnad för fysiska institutionen vid Stockholms högskola. Till åtlydnad härav har *byggnadsstyrelsen* överlämnat förslag till överenskommelse mellan Stockholms stad och kronan rörande upplåtelse med tomträtt av del av kvarteret Mimer i Stockholm för ifrågavarande ändamål. Styrelsen har därvid anfört bland annat följande.

I anledning av Kungl. Maj:ts förenämnda uppdrag har en representant för vardera byggnadsstyrelsen och Stockholms stad anmodats att bland annat värdera stadens mark i kvarteret Mimer, vilken mark styrelsen och staden funnit lämplig för här ifrågavarande ändamål. Det uppskattade värdet av denna mark har därvid förutsatts skola tjäna till underlag för en beräkning av den arrendeavgift, som staden har att uppbära för markupplåtelsen. Av värderingsmännens utredning, om vars resultat styrelsen och stadens fastighetskontor såsom representant för staden kunnat enas, framgår, att stadens mark i kvarteret Mimer har värderats till 434 kronor per kvadratmeter tomtyta. Med denna utgångspunkt har värdet av den mark om 5 900 kvadratmeter i kvarteret, som nu föreslås skola upplåtas till högskolan, uppskattats till $5\,900 \times 434 = 2\,560\,000$ kronor. Arrendeavgiften för marken har staden beräknat till ett belopp motsvarande en förräntning av ifrågavarande markvärde med 4,6 procent eller 118 000 kronor per år. För att bättre säkerställa markupplåtelsen ur rättslig synpunkt har såväl styrelsen som staden funnit lämpligt att markupplåtelsen sker i form av tomträtt, varvid tomträttsavgälden skall kunna regleras vart tionde år. Såsom framgår av den mellan styrelsen och staden träffade överenskommelsen äger kronan rätt att förvärva det upplåtna markområdet, därest kronan till staden överlåter mark, som i värde motsvarar det upplåtna området och som till belägenhet och i övrigt kan av staden godtagas. Överenskommelsen

stadgar därjämte, att kronan med anledning av det intrång, som måste göras på det i kvarteret belägna Norrtulls sjukhus för att frigöra markområdet, har att bestrida vissa kostnader för anordnande av likförvaringsrum m. m. inom sjukhuset. Tomträttsavgälden bör lämpligen bestridas av byggnadsstyrelsen från den under statens allmänna fastighetsfond upptagna utgiftsposten »Hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden», därvid byggnadsstyrelsens delfond bör tillgodoföras ett mot avgälden svarande belopp från det under åttonde huvudtiteln upptagna förslagsanslaget »Ersättning för vissa till Stockholms högskola upplåtna lokaler», vilket anslag i anledning härav bör uppräknas med motsvarande belopp. Byggnadsstyrelsen räknar med att kostnaderna för anordnande av de i §§ 3 och 4 i avtalet omförmälda ersättningslokalerna kan inrymmas inom den av högskolan enligt statsverkspropositionen år 1955 beräknade kostnaden för nybyggnaden.

Med hänvisning till vad sålunda anförts får styrelsen hemställa, att Kungl. Maj:t måtte bemyndiga byggnadsstyrelsen att med Stockholms stad träffa avtal rörande upplåtelse av mark för Stockholms högskolas fysiska institution i kvarteret Mimer i överensstämmelse med det av styrelsen framlagda förslaget.

Slutligen torde jag få anmäla, att *styrelsen för Stockholms högskola* i underdånig skrivelse den 22 december 1955, som ingivits till universitetskanslersämbetet, hemställt om anvisande av ett anslag av 350 000 kronor för utförande av nybyggnad av annexet till högskolans institut för organisk-kemisk forskning. Ärendet är för närvarande under utredning inom kanslersämbetet och byggnadsstyrelsen. I en till ärendet hörande promemoria anföres följande.

Å tomt nr 12 inom kvarteret Bergsmannen mindre har Stockholms högskola sedan början av 1940-talet haft en annexbyggnad till sitt institut för organisk-kemisk forskning. Byggnaden, som endast är i ett plan och med en golvyta av cirka 175 kvadratmeter, har huvudsakligen använts vid kemiska forskningsarbeten.

Sedan aktiebolaget Samuelsson & Bonnier förvärvat vissa angränsande fastigheter inom sagda kvarter, har bolaget av olika anledningar kontaktat högskolan och bland annat överlämnat ett stadsplaneförslag, enligt vilket den nuvarande byggnaden kunde ersättas med en ny, bestående av två våningar ovan jord och två under gatunivån. Uppenbarligen kommer kostnaden för den tilltänkta byggnaden att bli lägre, därest byggnadstiden sammanfaller med byggnationen av kvarteret i övrigt. En nybyggnad vid en senare tidpunkt, då kvarteret är färdigbyggt, torde komma att draga väsentligt större kostnader och även i övrigt stöta på stora tekniska svårigheter.

De båda våningsplanen ovan mark, sammanlagt cirka 400 kvadratmeter, skulle tillföra högskolans kemiska institutioner synnerligen värdefulla lokaler. Första våningen under jord skulle med fördel kunna användas till verkstad, lager och andra likartade lokaler för högskolans räkning. Bolaget har i samråd med högskolans myndigheter verkställt en kostnadsberäkning, slutande å 350 000 kronor. Fördelningen på olika poster är följande:

	Sort	Mängd	Arbetskostnad	
			à pris	totalt
Sprängningsarbeten inklusive upplastning och transport	m ³	1300	30: —	39 000
Byggnadsvolym under mark	m ³	1020	70: —	71 400
Byggnadsvolymen ovanför mark	m ³	1160	100: —	116 000
		3480		
Rivning av befintlig byggnad	m ³	430	10: —	4 300
Ritningar och diverse oförutsett				24 300
Fast inredning				95 000
			Summa kronor	350 000

Departementschefen

Kostnaderna för reparationsarbeten inom kanslibyggnaden har beräknats till 310 000 kronor, vilket belopp anvisats under budgetåren 1953/56. I samband med de inre reparationsarbetena torde lämpligen såsom föreslagits böra utföras en av behovet påkallad putsning av byggnadens fasad. För ändamålet beräknar jag ett belopp av 60 000 kronor.

Till inredning och utrustning av kanslibyggnaden har hittills anvisats 60 000 kronor. Jag anser mig kunna tillstyrka, att ytterligare 50 000 kronor anvisas härför.

Genom beslut den 17 juni 1955 har Kungl. Maj:t uppdragit åt byggnadsstyrelsen att, i samråd med högskolan och utredningsmannen, verkställa en översyn av det från högskolans sida framlagda byggnadsprogrammet för nybyggnad för dess fysiska institut. Översynen är icke avslutad. Högskolan har, utgående från att nybyggnaden kommer att förläggas invid Norrtulls sjukhus inom kvarteret Mimer, beräknat byggnadskostnaderna till 5 100 000 kronor. Hittills har för ändamålet anvisats 1 150 000 kronor. Utredningsmannen framhåller, att byggnadsföretaget sannolikt kan påbörjas först hösten 1956, och anser med hänsyn härtill en medelsanvisning av ytterligare 1 000 000 kronor för nästa budgetår i och för sig tillräcklig. För att under de närmaste budgetåren erhålla en jämnare anslagsfördelning på här ifrågavarande utgiftspost föreslår emellertid utredningsmannen, att till byggnadsföretaget för nästa budgetår anvisas 1 690 000 kronor. Jag anser mig böra biträda utredningsmannens förslag.

Såsom av det föregående framgår har byggnadsstyrelsen inkommit med förslag till överenskommelse mellan Stockholms stad och kronan rörande upplåtelse med tomträtt av del av kvarteret Mimer för nybyggnaden för högskolans fysiska institut m. m. Den tomträttsavgäld, som kronan enligt överenskommelsen skulle erlägga, har för den närmaste tioårsperioden beräknats till 118 000 kronor per år. Enligt överenskommelsen äger kronan rätt att förvärva det upplåtna markområdet med äganderätt, därest kronan till staden överlåter mark, som i värde motsvarar det upplåtna området och

som till belägenhet och i övrigt kan av staden godtagas. Över avtalsförslaget torde yttrande böra inhämtas från de nyligen tillkallade sakkunniga för utredning och förhandlingar rörande Stockholms högskolas framtida ställning. Kungl. Maj:t torde först härefter få taga ställning till avtalsförslaget. Ifrågakommande tomträttsavgäld torde böra bestridas av byggnadsstyrelsen från den i staten för allmänna fastighetsfonden upptagna utgiftsposten till hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden. Härvid torde, därest riksdagen icke framställer erinran häremot, byggnadsstyrelsens delfond böra tillgodoföras mot avgälden svarande belopp från förslagsanslaget till Ersättning för vissa till Stockholms högskola upplåtna lokaler. Som en följd härav kan belastningen å detta anslag komma att för innevarande och nästa budgetår avsevärt överstiga anslagsbeloppet.

I anslutning till högskolans, av kanslern och utredningsmannen tillstyrkta förslag förordar jag, att medel för nästa budgetår anvisas för utarbetande av program och ritningar m. m. till nybyggnad dels för kemiska övningslaboratoriet och institutet för oorganisk och fysikalisk kemi, dels ock för de botaniska instituten. För vartdera byggnadsföretaget torde såsom föreslagits böra beräknas 100 000 kronor.

På av kanslern anförda skäl anser jag mig icke för nästa budgetår böra förordna någon medelsanvisning till reparationsarbeten inom gamla bergsskolan i kvarteret Vega.

Till frågan om nybyggnad i kvarteret Bergsmannen mindre av annexet till institutet för organisk-kemisk forskning, för vilken nybyggnad kostnaderna preliminärt beräknats till 350 000 kronor, torde Kungl. Maj:t få taga ställning, sedan utredningen i ärendet avslutats. Därest utredningen skulle ge vid handen, att nybyggnaden bör komma till stånd och därvid lämpligen utföras i samband med byggnadsarbeten å angränsande fastigheter i samma kvarter, torde Kungl. Maj:t få besluta härom. För nybyggnaden under nästa budgetår ifrågakommande kostnader torde böra bestridas ur de för nybyggnaden för högskolans fysiska institut beräknade medlen.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör utgiftsposten till engångskostnader för byggnadsarbeten för nästa budgetår uppföras med 2 000 000 kronor.

IX. Pensioner och livräntor

(Bet. s. 217)

Utgiftsposten Pensioner och livräntor är i högskolans huvudstat för budgetåret 1955/56 uppförd med 260 000 kronor och disponeras sålunda:

1. Huvudmansavgifter, <i>förslagsvis</i>	234 300
2. Pensioner och livräntor, <i>förslagsvis</i>	25 700
	Summa kronor 260 000

Utredningsmannen anför i fråga om medelsbehovet under förevarande utgiftspost följande.

Därest nya ordinarie och extra ordinarie befattningar inrättas i enlighet med mitt förslag, bör posten för nästa budgetår höjas med 43 000 kronor till 303 000 kronor. Vidare ökas medelsbehovet under posten under nämnda förutsättning och vid oförändrade pensionsavgifter med i avrundade tal 19 000 kronor för budgetåret 1957/58 och ytterligare 22 000 kronor för budgetåret 1958/59.

Departementschefen

I det föregående har föreslagits, att ett icke obetydligt antal nya ordinarie och extra ordinarie tjänster skall inrättas vid högskolan från och med nästa budgetår. Vidare har vissa vid högskolan redan inrättade tjänster föreslagits skola från och med nämnda budgetår uppflyttas i högre lönegrad. Vid bifall till här ifrågavarande förslag bör en uppräknig även ske av utgiftsposten till pensioner och livräntor. Enligt verkställd beräkning bör utgiftsposten för nästa budgetår uppföras med ett avrundat belopp av 300 000 kronor, vilket innebär en höjning med 40 000 kronor.

X. Terminsavgifter

(Bet. s. 218 f.)

Vid anmälan under punkten 105 i bilagan åttonde huvudtiteln till 1951 års statsverksproposition av frågan om bidrag till Stockholms högskola för budgetåret 1951/52 uttalade dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet, att han av sociala skäl vore beredd att förorda att de dåvarande terminsavgifterna nedbringades. Däremot kunde departementschefen icke föreslå, att terminsavgifterna helt avskaffades. Från högskolans studentkårs sida hade tidigare uttalats, anförde departementschefen, att en mindre, formell avgift måhända även i fortsättningen vore behövlig av organisatoriska skäl. Det bleve eljest nära nog ogörligt att vid en högskola i en storstad avgränsa högskolans ordinarie elever från tillfälliga åhörare och intresserade, vilket bland annat för seminariernas arbete vore önskvärt. Om denna avgift sattes till 15 eller högst 20 kronor per termin, syntes den ej kunna medföra någon olägenhet. Departementschefen delade för sin del studentkårens åsikt om behovet av en viss terminsavgift. Denna borde dock enligt departementschefens mening sättas högre än som förutsatts från studentkårens sida. Departementschefen förordade, att de dåvarande obligatoriska grundavgifterna å 30 kronor per termin bibehölles och att de övriga terminsavgifterna avskaffades från och med budgetåret 1951/52. Riksdagen beslöt i enlighet med vad departementschefen sålunda förordat. I anslagsäskandena för budgetåret 1955/56 hemställde högskolemyndigheterna, att den återstående terminsavgiften skulle avskaffas och inkomstposten Avgifter från de studerande följaktligen utgå ur huvudstaten för högskolan. Under erinran om departementschefens nyss återgivna uttalanden anfördes till stöd för yrkandet om avskaffande av terminsavgifterna, att det framginge av propositionen 1954:136, i vad denna proposition gällde anslag till universitetet i Göteborg, att de studerande vid det nya universitetets filosofiska fakultet skulle i likhet med de studerande vid den dåvarande medicinska högskolan vara befriade från terminsavgifter. Då den av Stockholms högskolas studentkår tidigare anförda synpunkten att en mindre, formell avgift även i fortsättningen måhända vore behövlig av organisatoriska skäl uppenbarligen icke tillmättes betydelse vid avskaffande av terminsavgifterna i storstaden Göteborg, torde den knappast kunna åberopas såsom skäl för bibehållande av avgifterna i Stockholm. Även eljest syntes skälet sakna tillräcklig bärkraft, då det ur organisatorisk synpunkt vore mycket enkelt att från seminarieundervisningen utestänga sådana som icke vore aktiva studerande för examen. Universi-

tetskanslern tillstyrkte i utlåtande över högskolans anslagsäskanden för budgetåret 1955/56, att sådan studerande, som avlagt studentexamen eller vunnit inträde vid högskolan jämlikt bestämmelserna i kungörelsen den 25 september 1953 (nr 626) angående vidgat tillträde till högre studier, befriades från terminsavgifter. För andra, enligt § 23 andra stycket gällande ordningsstadga för Stockholms högskola antagna studerande torde terminsavgift alltjämt böra utgå. Inkomsten härav beräknades av kanslern till 2 000 kronor för budgetåret 1955/56. Under punkt 104 i bilagan åttonde huvudtiteln till 1955 års statsverksproposition förklarade jag mig icke beredd att förorda någon ändring i fråga om avgifterna från de studerande.

I två likalydande, vid 1955 års riksdag väckta motioner (I: 290 och II: 313) hemställdes bland annat, att riksdagen måtte besluta avskaffa terminsavgifterna för de studerande vid Stockholms högskola från och med budgetåret 1955/56 eller, därest denna hemställan ej skulle vinna bifall, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till nästa års riksdag om avskaffande av terminsavgifterna för de studerande vid högskolan. Till stöd härför anförde motionärerna bland annat följande.

Enligt vår mening är det viktigt, att den principiella linjen fasthålls, att de högre studierna ej bör försvåras genom avgifter, och vi vill härvid särskilt understryka, att ett avskaffande av terminsavgifterna vid Stockholms högskola bör ses som en fristående fråga av social natur och icke bedömas tillsammans med frågan om förstärkning av högskolans undervisningsresurser. Det kan visserligen sägas, att avgifterna till högskolan för de studerande numera är tämligen låga, tillsammans 60 kronor per läsår, vartill kommer avgifterna till studentkåren och vederbörande fakultetsförening, utgörande 58 eller 60 kronor, beroende på fakultetstillhörighet. Vi vill emellertid framhålla, att även en sådan avgift till högskolan med hänsyn till de höga levnadskostnaderna i Stockholm kan medföra svårigheter för de studerande. I ogynnsam riktning verkar likaså det förhållandet att terminsavgift för närvarande måste erläggas, även om blott en ringa del av terminen ägnas åt studier och tentamina. Detta är en allvarlig olägenhet särskilt för de studerande, vilka till följd av förvärvsarbete icke kan utnyttja studietiderna. Det bör i detta sammanhang framhållas, att förvärvsarbete som form för studiefinansiering är betydligt vanligare vid högskolan än vid universiteten.

Statsutskottet anförde i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 55 i denna fråga följande.

Ehuru utskottet icke är berett att biträda det i motionerna I: 290 och II: 313 gjorda yrkandet om avskaffande av omförmälda avgifter från och med nästa budgetår vill utskottet likväl understryka, att utskottet finner det angeläget att studerandena vid Stockholms högskola snarast möjligt och om så ur statsfinansiella synpunkter låter sig göra redan från och med budgetåret 1956/57 i nu berörda avseende likställes med studerandena vid statsuniversiteten. Utskottet utgår från att Kungl. Maj:t vid prövningen av anslagsäskandena för nyssnämnda budgetår tager denna

fråga under allvarligt övervägande. Med vad utskottet sålunda anfört torde det i motionerna I: 290 och II: 313 alternativt framställda yrkandet vara i huvudsak tillgodosett, varför enligt utskottets mening anledning saknas att såsom i motionerna påyrkats i skrivelse till Kungl. Maj:t göra framställning i ämnet.

Under återopande av vad i ärendet sålunda förekommit hemställer *högskolan* i anslagsäskandena för budgetåret 1956/57, att terminsavgifterna avskaffas och räknar därför med att inkomstposten Avgifter från de studerande från och med nästa budgetår utgår ur huvudstaten för högskolan.

Kanslern tillstyrker ånyo, att sådana studerande, som avlagt studentexamen eller vunnit inträde vid högskolan jämlikt bestämmelserna i kungörelsen angående vidgat tillträde till högre studier befrias från terminsavgifter. För andra, enligt § 23 andra stycket gällande ordningsstadga för Stockholms högskola antagna studerande torde, anför kanslern, terminsavgift alltjämt böra utgå. Inkomsten härav bör enligt kanslern för nästa budgetår förslagsvis upptagas med ett belopp av 2 000 kronor.

Utredningsmannen föreslår, att terminsavgifterna vid högskolan helt slopas från och med nästa budgetår, varvid den nu med 190 000 kronor upptagna inkomstposten Avgifter från de studerande bör utgå ur högskolans huvudstat. Såsom skäl härför återopas följande.

Vid Stockholms högskola inskriven studerande har nu att erlagga en terminsavgift av 30 kronor, vilken avgift under första terminen gäller jämväl som inskrivningsavgift. Dylik studerande är skyldig tillhöra högskolans studentkår och har att till studentkåren och vederbörande förening av kåren erlagga viss avgift per termin. Denna avgift utgör nu 30 kronor (inom humanistiska avdelningen 29 kronor). Några terminsavgifter förekommer ej vid universiteten eller vid tandläkarhögskolorna. Vid de tekniska högskolorna erlägger nu endast studerande i första årskursen terminsavgifter. Även dessa avgifter torde komma att upphöra med utgången av innevarande budgetår. Enligt högskolemyndigheternas förslag skall terminsavgifterna till högskolan helt slopas från och med nästa budgetår. Universitetskanslern har i huvudsak tillstyrkt detta förslag men förordat, att terminsavgifterna bibehålles för sådana studerande, som antagits jämlikt § 23 andra stycket ordningsstadgan för Stockholms högskola. Vill annan än den, som avlagt studentexamen, som berättigar till inträde vid statens universitet, vinna tillträde som lärjunge vid högskolan har han enligt nämnda stadgande att förete intyg från huvudläraren i något av högskolans läroämnen, att han äger nödiga förstudier för att följa undervisningen i detta ämne. Bestämmelsen i 23 § andra stycket ordningsstadgan är av gammalt datum. Sedan bestämmelsen tillkom, har den 25 september 1953 utfärdats kungörelse (nr 626) angående vidgat tillträde till högre studier. Med hänsyn härtill synes mig högskolemyndigheterna böra taga under omprövning, huruvida tillräckliga skäl finns för att bibehålla nyssnämnda bestämmelse. Antalet av dem, som antagits som studerande vid högskolan med stöd därav, har under senare år visat en nedgående tendens, och det totala antalet dylika studerande torde nu utgöra endast omkring 35. Tillräckliga skäl för att avskaffa terminsavgifterna för öv-

riga studerande men bibehålla dem för denna kategori synes mig icke föreligga. Vid ett slopande av terminsavgifterna till högskolan har de studerande alltjämt att erlægga avgifter till studentkåren. Om för tillträde till annan undervisning vid högskolan än offentliga föreläsningar uppehålls krav på att avgifterna till studentkåren erlagts, synes det mig icke vara behövt av organisatoriska skäl att bibehålla någon formell avgift till högskolan.

Statskontoret erinrar om att i årets statsverksproposition framlagts förslag om slopande av terminsavgifterna vid handelshögskolorna i Stockholm och Göteborg. Därest dessa förslag skulle komma att vinna riksdagens bifall, vill ämbetsverket icke motsätta sig, att terminsavgifterna helt avskaffas även vid Stockholms högskola.

Departementschefen

Terminsavgifter uttages för närvarande endast vid Stockholms högskola, de tekniska högskolorna och handelshögskolorna samt farmaceutiska institutet. Terminsavgifterna vid de tekniska högskolorna har redan till viss del avvecklats. I årets statsverksproposition har förslag framlagts om ett totalt slopande från och med nästa budgetår av terminsavgifterna vid de tekniska högskolorna och handelshögskolorna samt farmaceutiska institutet. Det synes mig följdriktigt, att motsvarande åtgärd nu vidtages även för Stockholms högskolas del. I likhet med utredningsmannen och statskontoret förordar jag sålunda, att terminsavgifterna vid Stockholms högskola helt avskaffas från och med nästa budgetår. Vid bifall härtill bör den nu med 190 000 kronor uppförda inkomstposten Avgifter från de studerande utgå ur högskolans huvudstat.

XI. Anslagsberäkningar

Utgifter. Förutom de av mig i det föregående förordade ändringarna i personalorganisationen och ökade medelsanvisningarna för olika ändamål föranledes ett ökat medelsbehov under utgiftsposten till avlöningar av uppflyttning i löneklass av vissa befattningshavare vid högskolan samt av 1955 års riksdags beslut angående statstjänstemännens löner under år 1955 m. m. Medelsbehovet till avlöningar uppskattar jag för nästa budgetår till 6 167 000 kronor, vilket innebär en höjning med 1 217 000 kronor. Det torde liksom hittills få ankomma på Kungl. Maj:tt att fastställa avlöningsstat för högskolan. I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som föranledes av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Med hänsyn till vad jag nu förordat beträffande utgiftsposten till avlöningar och i det föregående beträffande övriga utgiftsposter kan mina förslag i fråga om huvudstatens utgiftssida sammanfattas sålunda:

Avlöningar, <i>förslagsvis</i>	6 167 000
Bidrag till vissa institutioner	153 000
Omkostnader, <i>förslagsvis</i>	968 000
Materiel m. m.	825 000
Nyanskaffning av apparater m. m.	250 000
Engångskostnader för byggnadsarbeten	2 000 000
Pensioner och livräntor, <i>förslagsvis</i>	300 000
	<hr/>
	Summa kronor 10 663 000

Inkomster. I enlighet med högskolans av kanslern tillstyrkta förslag beräknar jag en höjning av inkomstposten »Avkastning av högskolans fonder» med 10 000 kronor till 500 000 kronor, en sänkning av inkomstposten »Hyror och arrenden» med 7 000 kronor till 23 600 kronor på grund av ianspråktagande för geografiska institutets räkning av tidigare uthyrda lokaler samt oförändrat belopp, 35 600 kronor, under inkomstposten »Bidrag från enskilt håll». I det föregående har jag tillstyrkt, att terminsavgifterna vid högskolan skall helt avskaffas från och med nästa budgetår och att den nuvarande inkomstposten »Avgifter från de studerande» skall utgå ur huvudstaten. De studerande vid högskolan har alltsedan högskolan erhöll examensrätt utöver den stadgade examensavgiften erlagt betygslösen med tre kronor och kallelsepengar med en krona enligt ett beslut av högskolans styrelse år 1905. Dessa belopp har enligt samma beslut uppburits av vissa tjänstemän vid högskolan. Då styrelsen icke anser denna

ordning stå i överensstämmelse med högskolans nuvarande ställning, har styrelsen anmält sin avsikt att framlägga förslag rörande annan disposition av dessa medel. I avvaktan på det beslut, som Kungl. Maj:t kan komma att meddela härvidlag, torde såsom styrelsen och kanslern föreslagit under inkomstposten »Diverse inkomster» bära som inkomst av betygslösen och kallelsepengar beräknas ett belopp av 1 000 kronor. Med hänsyn härtill och till inkomstsummans avrundning bör nämnda post, som nu är upptagen med 2 700 kronor, uppföras med 3 800 kronor. Jag beräknar alltså inkomsterna, utöver statsbidraget och bidraget från Stockholms stad, sålunda:

Avkastning från högskolans fonder	500 000
Hyror och arrenden	23 600
Bidrag från enskilt håll	35 600
Diverse inkomster	3 800
	Summa kronor 563 000

Anslagssumman skulle vid bifall till vad jag föreslagit komma att uppgå till (10 663 000 — 563 000 =) 10 100 000 kronor, varav Stockholms stads bidrag utgör maximibeloppet 1 200 000 kronor och statens bidrag återstoden eller 8 900 000 kronor. Förslagsanslaget till Bidrag till Stockholms högskola bör alltså för nästa budgetår uppföras med sistnämnda belopp, vilket innebär en anslagshöjning med 2 162 000 kronor.

XII. Hemställan

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna vad jag i det föregående förordat beträffande förstärkning av Stockholms högskolas personalorganisation, m. m.;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1956/57, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Stockholms högskola, som föranledes av vad jag i det föregående anfört;

c) godkänna följande huvudstat för Stockholms högskola att tillämpas under budgetåret 1956/57:

H u v u d s t a t

Utgifter

1. Avlöningar, <i>förslagsvis</i>	6 167 000
2. Omkostnader, <i>förslagsvis</i>	968 000
3. Materiel m. m.	825 000
4. Nyanskaffning av apparater m. m.	250 000
5. Engångskostnader för byggnadsarbeten ...	2 000 000
6. Bidrag till vissa institutioner	153 000
7. Pensioner och livräntor, <i>förslagsvis</i>	300 000

Summa kronor 10 663 000

Inkomster

1. Avkastning från högskolans fonder	500 000
2. Hyror och arrenden	23 600
3. Bidrag från enskilt håll	35 600
4. Diverse inkomster	3 800
5. Bidrag från Stockholms stad	1 200 000
6. Bidrag från staten	8 900 000

Summa kronor 10 663 000

d) till *Bidrag till Stockholms högskola* för budgetåret 1956/57 anvisa ett förslagsanslag av 8 900 000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Margareta Almling

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sid.
I. Inledning	3
II. Stockholms högskolas omfattning	10
III. Utökning av personalorganisationen vid Stockholms högskola	13
A. Allmänna synpunkter	13
Departementschefen	19
B. Docent- och forskardocentbefattningar	21
Departementschefen	26
C. De särskilda läroämnena	27
1. Matematisk-naturvetenskapliga avdelningen	27
Departementschefen	41
2. Stats- och rättsvetenskapliga avdelningen	44
Departementschefen	45
3. Humanistiska avdelningen	46
Departementschefen	66
D. Allmänna avdelningen	67
Departementschefen	71
E. Vissa frågor av allmän natur	72
Departementschefen	73
IV. Bidrag till vissa institutioner	74
Departementschefen	74
V. Omkostnader	75
Departementschefen	77
VI. Materiel m. m.	78
Departementschefen	79
VII. Nyanskaffning av apparater m. m.	80
Departementschefen	82
VIII. Engångskostnader för byggnadsarbeten	83
Departementschefen	90
IX. Pensioner och livräntor	92
Departementschefen	92
X. Terminsavgifter	93
Departementschefen	96
XI. Anslagsberäkningar	97
XII. Hemställan	99